

STRATEGIA ROZWOJU GMINY NOWOGRÓD NA LATA 2022-2027

GMINA NOWOGRÓD
POWIAT ŁOMŻYŃSKI
WOJEWÓDZTWO PODLASKIE

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	4
2. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY NOWOGRÓD	8
2.1. SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA.....	8
2.1.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE.....	8
2.1.2. GLEBY I ZASOBY GEOLOGICZNE	9
2.1.3. POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE.....	11
2.1.4. WALORY PRZYRODNICZE	42
2.1.5. WALORY KULTUROWE	48
2.1.6. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	52
2.2. SFERA SPOŁECZNA.....	53
2.2.1. DEMOGRAFIA	53
2.2.2. WIEK I WYKSZTAŁCENIE LUDNOŚCI.....	55
2.2.3. MIESZKAŁNICTWO.....	56
2.2.4. STRUKTURA ZATRUDNIENIA I RYNEK PRACY	58
2.2.5. BEZROBOCIE	58
2.3. SFERA GOSPODARCZA	59
2.3.1. ROLNICTWO	59
2.3.2. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ	61
2.3.3. WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TERENY INWESTYCYJNE	62
2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	66
2.4.1. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA	66
2.4.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	67
2.4.3. GOSPODARKA ODPADAMI	68
2.4.4. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA, CIEPŁOWNICZA I GAZOWA.....	69
2.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	70
2.5.1. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA, JAKOŚĆ EDUKACJI	70
2.5.2. INFRASTRUKTURA SPORTOWA I REKREACYJNA	72
2.5.3. INFRASTRUKTURA KULTURY, DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA.....	73
2.5.4. INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ	73
2.5.5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	75
2.6. FINANSE SAMORZĄDOWE	75

2.7. PODSUMOWANIE DIAGNOZY – ANALIZA SWOT	76
3. ROZWÓJ STRATEGICZNY GMINY NOWOGRÓD.....	81
3.1. WIZJA ROZWOJU	81
3.2. MISJA ROZWOJU.....	81
3.3. CELE STRATEGII.....	83
3.4. PLANOWANE PROJEKTY	92
4. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA	94
5. WYMIAR PRZESTRZENNY STRATEGII.....	97
5.1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY NOWOGRÓD	97
5.2. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE	58
5.3. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	115
6. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH.....	119
7. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	122
8. PROCES TWORZENIA STRATEGII.....	123
9. SPIS TABEL I RYSUNKÓW	124

1. WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Nowogród została przygotowana zgodnie z art. 10e ust. 1 i art. 10f ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2022 poz. 559 z późn. zm.) oraz z uwzględnieniem zapisów poradnika opracowanego na zlecenie Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej „Strategia rozwoju gminy. Poradnik praktyczny”.

Podstawę prawną do jej przygotowania stanowi uchwała w sprawie przystąpienia do sporządzenia Strategii Rozwoju Gminy Nowogród na lata 2022-2027 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji.

Strategia jest efektem prac zespołu zadaniowego. Dzięki zaangażowaniu przedstawicieli samorządu, organizacji publicznych, przedsiębiorców i lokalnych liderów życia społecznego, Strategia stanowi nie tylko narzędzie prowadzenia polityki rozwoju lokalnego, ale również syntezę świadomych wyborów i rekomendacji przedstawicieli różnych społeczności tworzących wspólnotę samorządową. Została opracowana w oparciu o metodę partycypacyjną. W celu jej przygotowania przeprowadzone zostały konsultacje społeczne z mieszkańcami, zorganizowano także badanie ankietowe mające na celu zebranie informacji na temat oczekiwanych kierunków rozwoju analizowanej jednostki samorządu terytorialnego.

Strategia Rozwoju Gminy Nowogród na lata 2022-2027 jest podstawowym instrumentem długofalowego zarządzania gminą. Określa ona strategiczne kierunki rozwoju gminy w perspektywie do 2027 roku oraz pozwala na zapewnienie ciągłości i trwałości działania władz gminy, niezależnie od zmieniających się uwarunkowań politycznych. Umożliwia ona również efektywne gospodarowanie własnymi zasobami, takimi jak: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zasoby ludzkie, infrastrukturalne, czy środki finansowe oraz stanowi formalną podstawę do przygotowania i oceny wniosków o finansowanie zadań ze źródeł zewnętrznych. Strategia Rozwoju Gminy Nowogród na lata 2022-2027 jest dokumentem nadrzędnym względem innych dokumentów planistyczno-strategicznych obowiązujących w Gminie Nowogród, a także spójnym z dokumentami wyższego rzędu. Będzie ona wyznaczała również ramy dla planów i programów powstających w gminie podczas jej obowiązywania.

Dokument został opracowany na podstawie aktualnych dokumentów planistycznych, sprawozdań oraz danych statystycznych. Podstawowymi aktami prawnymi wykorzystywanymi podczas przygotowania Strategii były: ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym

(t.j. Dz.U. 2022 poz. 559 z późn. zm.) oraz ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 z późn. zm.). Ponadto wzięto pod uwagę zapisy poprzednich dokumentów związanych z zarządzeniem strategicznym gminy. Ważnym elementem w pracach nad Strategią była partycypacja społeczna. Diagnoza strategiczna została uzupełniona o analizę ankiet wypełnionych przez mieszkańców.

Strategia Rozwoju Gminy Nowogród na lata 2022-2027 składa się z trzech głównych części:

- 1) wniosków z diagnozy strategicznej;
- 2) określenia strategii rozwoju, w tym wizji i misji, celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań strategicznych i oczekiwanych rezultatów ich realizacji;
- 3) określenia modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy.

Celem diagnozy jest analiza potencjału społeczno-gospodarczego gminy, uwzględniając przy tym przestrzenne uwarunkowania. Diagnoza jest punktem wyjścia do konstruowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i działań.

W drugiej części przedstawiono plan działań Gminy Nowogród do 2027 roku w oparciu o wnioski z przeprowadzonej analizy. W części tej określone zostały następujące elementy: misja i wizja rozwoju, cele strategiczne i operacyjne oraz sposób realizacji i finansowania Strategii, ze wskazaniem podmiotów zaangażowanych w jej wdrażanie. Ponadto przedstawiono działania, które pozwolą osiągnąć zakładane cele strategiczne.

W trzeciej części określono podstawowe kierunki dalszej polityki rozwoju prowadzonej w przestrzeni gminy.

Przy formułowaniu Strategii wzięto pod uwagę założenia obowiązujących dokumentów strategicznych i aktów prawnych wyższego rzędu oraz dokumentów obowiązujących na terenie Gminy Nowogród, tj.:

- 1) Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. (Przyjęta Uchwałą Nr 16 Rady Ministrów z dnia 5 lutego 2013 r.)
- 2) Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030 przyjętą przez Radę Ministrów 17 września 2019 r.
- 3) Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) przyjęta Uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r.

- 4) Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 r.
- 5) Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 24 września 2019 r.
- 6) Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 przyjęta Uchwałą Rady Ministrów z dnia 15 października 2019 r.
- 7) Polityka energetyczna Polski do 2040 r. zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 2 lutego 2021 r.
- 8) Krajowy Plan na Rzecz Energii i Klimatu na lata 2021-2030 przyjęty przez Komitet do Spraw Europejskich na posiedzeniu w dniu 18 grudnia 2019 r.
- 9) Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 29 października 2014 r.
- 10) Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły
- 11) Krajowy Program Renaturyzacji Wód Powierzchniowych.
- 12) Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy.
- 13) Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjęta uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.
- 14) Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej przyjęty uchwałą nr XXXIV/414/13 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 20.12.2013 r. Jego aktualizację przyjęto Uchwałą Sejmiku Województwa Podlaskiego Nr XIX/236/19 z dnia 8 czerwca 2020 r. Kolejnej zmiany dokonano uchwałą nr XLIV/611/2022 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 czerwca 2022 r.
- 15) Program Ochrony Środowiska Województwa Podlaskiego do 2030 r. przyjęty uchwałą Nr XXXVI/474/2021 z dnia 29 listopada 2021 r. przez Sejmik Województwa Podlaskiego.
- 16) Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Łomżyńskiego na lata 2021 – 2030 przyjęty uchwałą Rady Powiatu Łomżyńskiego nr XXI/127/2020 z dnia 30 grudnia 2020 r.
- 17) Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w powiecie łomżyńskim na lata 2007 – 2032.
- 18) Gminny Program Usuwania Wyrobów Zawierających Azbest z terenu Gminy Nowogród na lata 2010 – 2032.
- 19) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru eksploatacji kruszywa na gruntach wsi Mątwica.

- 20) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w południowo-wschodniej części miasta Nowogród – rejon targowicy.
- 21) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w południowo-wschodniej części miasta Nowogród.
- 22) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miasta Nowogród dotyczącej terenów położonych w południowo-zachodniej części miasta w rejonie ulic: Miastkowska i Stacha Konwy.
- 23) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego nad rzeką Narew w Nowogrodzie.
- 24) Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy letniskowej we wsi Baliki – rozszerzenie istniejącego osiedla „Konik”.
- 25) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nowogród (teren 100 P) (Uchwała nr 3/II/02 Rady Miejskiej w Nowogrodzie z dnia 26 listopada 2002 r.).
- 26) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nowogród Morgowniki, Mątwica, Jankowo-Młodzianowo, Sławiec, Serwatki (Uchwała nr 118/XXXII/98 Rady Gminy i Miasta Nowogród z dnia 25 marca 1998 r.).
- 27) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nowogród Nowogród, przy drodze do wsi Grądy – zakład przetwórstwa lnu (Uchwała nr 99/XXVII/97 Rady Gminy i Miasta Nowogród z dnia 30 czerwca 1997 r.).
- 28) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nowogród. Nowogród: ul. Zdrojowa, ul. Zamkowa, rejon „Skarpy”, ul. Miastkowska, ul. Podmiejska (Uchwała nr 98/XXVII/97 Rady Gminy i Miasta Nowogród z dnia 30 lipca 1997 r.).
- 29) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nowogród (Nowogród: oczyszczalnia i kanał zrzutowy) (Uchwała nr 52/XIV/95 Rady Gminy i Miasta Nowogród z dnia 21 grudnia 1995 roku).
- 30) Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nowogród (Stanica wodna) (Uchwała nr 36/VIII/99 Rady Gminy i Miasta Nowogród z dnia 29 czerwca 1999 r.).

2. WNIOSKI Z DIAGNOZY SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY NOWOGRÓD

Zgodnie z art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 z późn. zm.) podmiot opracowujący projekt strategii rozwoju przygotowuje diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych. W ramach przeprowadzonej diagnozy dokonano więc analizy sfery przestrzenno-środowiskowej, społecznej i gospodarczej, ponadto opisano infrastrukturę techniczną, społeczną powiązaną z jakością życia mieszkańców oraz finanse samorządowe. Diagnoza zawiera także podsumowanie wyników badania ankietowego, które zostało przeprowadzone na terenie Gminy Nowogród wśród jej mieszkańców.

Kompleksowa diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Nowogród, przygotowana na potrzeby opracowania niniejszej Strategii Rozwoju stanowi odrębny dokument.

2.1. SFERA PRZESTRZENNO-ŚRODOWISKOWA

2.1.1. POŁOŻENIE ADMINISTRACYJNE I GEOGRAFICZNE

Gmina Nowogród jest gminą o charakterze miejsko-wiejskim, która położona jest w województwie podlaskim, w powiecie łomżyńskim. Gmina sąsiaduje z gminami:

- Łomża,
- Miastkowo,
- Mały Płock (powiat kolneński),
- Zbójna (powiat łomżyński).

Powierzchnia gminy w 2021 r. (zgodnie z danymi GUS) wynosiła 101 km².

W skład gminy wchodzi 16 miejscowości, w tym posiadające największy potencjał ludnościowy miasto Nowogród. Największymi pod względem liczby mieszkańców wsiami są: Mątwica, Jankowo-Młodzianowo, Sławiec. Do wsi bardzo małych należą: Ptaki, Baliki, Serwatki i Sulimy (liczba mieszkańców poniżej 60).

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjętego uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. wskazano Gminę Nowogród wśród 5 najmniejszych ze względu na liczbę mieszkańców gmin.

Gmina Nowogród położona jest w większości w obrębie Niziny Północnomazowieckiej, wchodząc w skład mezoregionu Międzyrzecza Łomżyńskiego, jak również Doliny Dolnej Narwii. Niewielka część gminy położona jest na terenie mezoregionu Wysoczyzna Kolneńska (makroregion Nizina Północnopodlaska).

Rodzaje gleb występujące na terenie Gminy Nowogród wykształciły się w okresie polodowcowym i są to gleby bielcowe wytworzone na glinach morenowych oraz piaskach gliniastych z małą domieszką części humusowych. W dolinie Pisy występują głównie piaski, natomiast na dnie doliny Narwi znajdują się gleby bagienne i torfowe.

Wnioski: Gmina Nowogród nie jest zlokalizowana bezpośrednio w strefie przygranicznej. Z jednej strony utrudnia to możliwości rozwoju współpracy transgranicznej (zarówno pojedynczych mieszkańców, jak i przedsiębiorców, rolników czy władz samorządowych) z drugiej zaś strony zabezpiecza to przed postępującymi ruchami migracyjnymi (które można było zaobserwować m.in. w drugiej połowie 2021 r. - kryzys migracyjny). Tym samym teren gminy nie jest aż tak mocno narażony na presję migracyjną jak tereny położone w strefie przygranicznej oraz inne zagrożenia z tym związane.

2.1.2. GLEBY I ZASOBY GEOLOGICZNE

Gmina charakteryzuje się zróżnicowanymi warunkami przyrodniczymi. Ogólnie zarówno w gruntach ornych jak i w użytkach zielonych, ponad 50% terenu gminy zajmują gleby słabych klas bonitacyjnych V i VI. Północno - zachodnia część obszaru charakteryzuje się słabymi glebami z dużym udziałem powierzchni leśnych jednak w części południowo - wschodniej przeważają gleby wyższych klas, korzystne dla rolnictwa (przewaga gleb III i IV klasy bonitacyjnej).

Monitoring chemizmu gleb ornych Polski jest realizowany od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane są próbki glebowe z 216 stałych punktów pomiarowo-kontrolnych, zlokalizowanych na gruntach ornych charakterystycznych dla pokrywy glebowej kraju. Kolejna, piąta tura Monitoringu przypadła na lata 2015 - 2017 i podobnie jak w poprzednich latach była realizowana przez Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowy Instytut

Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Szósta tura monitoringu przypadła na lata 2020 - 2022. Na terenie województwa podlaskiego przeprowadzono badanie w 6 punktach, żaden z nich nie był zrealizowany na terenie Gminy Nowogród, ani na terenie powiatu łomżyńskiego. Był realizowany na terenie sąsiedniej jednostki samorządu terytorialnego – powiat zambrowski, by przybliżyć tę tematykę poniżej znajdują się dane związane z tym punktem. Przedstawione wyniki można uznać za adekwatne także dla gmin położonych na terenie powiatu łomżyńskiego w tym Gminy Nowogród.

- Miejscowość: Mężenin (Gmina Rutki),
- Komplex: 4 (żytni bardzo dobry (pszenno-żytni)); Typ: AP (gleby płowe); Klasa bonitacyjna: IIIb,
- Gatunek gleby wg: BN-78/9180-11: pglp (piasek gliniasty lekki pylasty) PTG 2008: gp (głina piaszczysta).

W omawianym punkcie:

- odczyn "pH " w zawiesinie H₂O w 2015 r. wynosił 5,9 (mniejszy niż w 1995 r. i 2010 r.), w 2020 r. wynosił 5,1 (niższy niż w pozostałych latach – tj. 1995 r., 2000 r., 2005 r., 2010 r. i 2015 r.),
- odczyn "pH " w zawiesinie KCl w 2015 r. wynosił 5,3 (mniejszy niż w 2010 r. większy niż w pozostałych latach analizy – 1995 r., 2000 r., 2005 r.), zaś w 2020 r. wyniósł 4,2 (najniższy w porównaniu do wyników z lat wcześniejszych).

Zgodnie z danymi wynikającymi z „Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2020 r.” na terenie Gminy Nowogród występują złoża piasku i żwiru oraz surowce ilaste ceramiki budowlanej. Brak dużych zasobów surowców mineralnych na terenie gminy, występują one jednak w kilku złożach (o które należy zadbać).

Wnioski: Na terenie Gminy Nowogród dominują gleby słabe i mało urodzajne, co ogranicza możliwość rozwoju rolnictwa.

Na terenie gminy znajdują się złoża surowców mineralnych. Brak dużych zasobów surowców mineralnych na terenie gminy. Występują one w kilku złożach, o które należy zadbać. Warto promować rozsądne z nich korzystanie jak również podjąć działania mające na celu ochronę aktualnych zasobów dla przyszłych pokoleń.

2.1.3. POŁOŻENIE KOMUNIKACYJNE

Na infrastrukturę drogową na terenie Gminy Nowogród składają się:

- drogi gminne;
- drogi powiatowe;
- drogi wojewódzkie:
  - droga wojewódzka nr 645 Łomża – Nowogród – Kuzie – Łyse – Myszyniec
  - droga wojewódzka nr 648 Miastkowo – Nowogród – Morgowniki – Korzeniste – Stawiski.

W tabeli 1 zaprezentowano ulice położone w mieście Nowogród, a w tabeli 2 drogi gminne. Tabela 3 przedstawia zaś drogi powiatowe przebiegające przez teren gminy.

Tabela 1. Drogi w granicach miasta Nowogród

Lp.	Nazwa ulicy	Długość [m]	Nr działki	Nr drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
1.	550-lecia	137	1540	105845B	bitumiczna	
2.	Mickiewicza	61	1868/6	105846B	bitumiczna	
3.	Jana Pawła II (Tońskiego)	500	1867,1876, 1541	105847B	bitumiczna	
4.	Przeskok	142	1542	105848B	bitumiczna	
5.	Bez nazwy /na osiedlu Skarpa/	126	1866/2	105849B		
6.	Rynek	292	1510/1	105850B	bitumiczna	
7.	Majora Sikory	300	1528, 1529	105851B	gruntowo - brukowa	
8.	1 Maja	163	1527	105852B	bitumiczna	
9.	Kościuszki	367	1834,1534	105853B	bitumiczna	
10.	Łomżyńska(od ul. Rynek do ul. 11 Listopada)	178	1878	105854B	bitumiczna	
11.	Adama Chętnika	272	119/7,	105855B	gruntowa	
12.	Generała Sikorskiego	504	1536/1	105856B	bitumiczna	
13.	Grunwaldzka	260	1546, 1717/3	105857B	bitumiczna	
14.	Kościelna	72	1530	105858B	bitumiczna	
15.	Kozia	173	1525	105859B	gruntowa	
16.	Marszałka Piłsudskiego	282	1538	105860B	bitumiczna	
17.	Morska	227	1535	129000B	gruntowa	
18.	Muzealna	130	1537	129001B	gruntowa	
19.	Nadnarwiańska	483	1517	129002B	brukowa	
20.	Nowa	136	1820/7; 1820/6	129003B		
21.	Obrońców Nowogrodu	650	68	129004B	gruntowa	
22.	Października	120	1531	129005B	gruntowa	

Lp.	Nazwa ulicy	Długość [m]	Nr działki	Nr drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
23.	Piękna	184	1521	129006B	gruntowa	
24.	Podgórska	213	1519	129007B	gruntowa	
25.	Podmiejska	643	1547, 948/1, 948/15	129008B	Bitumiczna	
26.	Porucznika Jarzyny	651	1544; 1543	129009B	bitumiczna	
27.	Staromostowa	130	1523	129010B	gruntowa	
28.	Strzelców Kurpiowskich	790	179, 92/2, 91/4, 2001	129011B	gruntowa	
29.	Śródpolna	433	1520	129012B	gruntowa	
30.	Strażacka (Świerczewskiego)	71	1526	129013B	gruntowa	
31.	Wesoła	137	1522	129014B		
32.	Wojska Polskiego	214	1545	129015B	bitumiczna	
33.	Zamkowa	340	1532	129016B	bitumiczna, częściowo gruntowa	
34.	Zdrojowa	462	1518	129017B	gruntowa	
35.	Zjazd	58	1533	129018B		
36.	Zygmunta Glogera	310	251/5	129019B	gruntowa	
37.	Ziemowita	172	1539	129020B		
38.	Droga Nowogród – Jankowo Skarbowo		135, 137, 181(część działki)	105838B	gruntowa	
39.	Droga Nowogród – Grądy - Sulki		374	105833B	gruntowa	
40.	Mątwica Dworek – droga woj. Nr 645	1190	867(część)	129049B	gruntowa	
41.	Mątwica – droga powiatowa Nr 1912 B	1171	418; 595	129050B		
42.	Przez wieś Mątwica	1903	419	129052B		
43.	Miła	166	992/5; 993/26;	129073B	bitumiczna	

Lp.	Nazwa ulicy	Długość [m]	Nr działki	Nr drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
			994/2; 994/6			
44	Pogodna	140	992/9; 993/17; 994/4	129074B	bitumiczna	
45	Spokojna	117	992/15; 993/8	129075B	bitumiczna	
46	Radosna	158	992/20; 990 (część); 948/1 (część)	129076B	bitumiczna na odcinku 45,67 m, pozostała gruntowa	
47	Klonowa	520	165, 174/3	129077B	gruntowa	
48		1400	205; 241	129078B	gruntowa	Nowogród – od drogi woj. nr 648 Nowogród - Miastkowo
49		600	154	129079B	gruntowa	Nowogród – od drogi powiatowej Nr 1909B Nowogród - Jankowo
50		320	141, 1041	129080B	gruntowa	Nowogród – od drogi powiatowej Nr 1909B Nowogród - Jankowo
51		930	291	129081B	gruntowa	Nowogród – od drogi woj. Nr 648
52		450	627, 626/5, 628/28	129082B	gruntowa	Nowogród – od drogi gminnej Nowogród – Grądy- Sulki
53		180	1817/1, 1817/2, 1817/3, 1817/4	129083B	gruntowa	Nowogród – od drogi powiatowej Nr 1912B Nowogród - Chojny

Lp.	Nazwa ulicy	Długość [m]	Nr działki	Nr drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
54		1900	639, 303	129084B	gruntowa	Nowogród – od drogi powiatowej nr 1912B do drogi woj. Nr 648
55		2500	674, 347, 346	129085B	gruntowa	Nowogród – od drogi powiatowej nr 1912B do drogi woj. Nr 648
56		770	684	129086B	gruntowa	Nowogród – od drogi powiatowej Nowogród - Chojny
57		465	726	129087B	gruntowa	Nowogród – od drogi gminnej Nowogród – Grądy- Sulki
58		2050	741	129088B	gruntowa	Nowogród – Sławiec (fragment, pozostała część w obr. Grądy i Sławiec)
59		670	499/2, 500/8, 490/4	129089B	kostka 118,04 mb, gruntowa	Nowogród – od drogi woj. Nr 645
60		665	483	129090B	gruntowa	Nowogród – od drogi woj. Nr 645
61		660	457	129091B	gruntowa	Nowogród – od drogi woj. Nr 645
62		1500	535	129092B	gruntowa	Nowogród – od drogi powiatowej Nowogród - Chojny
63		1900	446	129093B	gruntowa	Nowogród – od drogi woj. Nr 645
64		1100	561, 583	129094B	gruntowa	Do składowiska odpadów
65		150	590	129095B	gruntowa	Do składowiska odpadów

Lp.	Nazwa ulicy	Długość [m]	Nr działki	Nr drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
66		380	406	129096B	gruntowa	Nowogród – od drogi gminnej Przez wieś Mątwica
67		670	579	129097B	gruntowa	Nowogród – od drogi gminnej Mątwica – droga powiatowa Nr 1912B
68		2700	896, 895		gruntowa	Mątwica - Nowogród Od drogi gminnej nr 129048B (Mątwica – Mątwica- Dworek) – Lepacka Góra – Nowogród (wzdłuż działek nr 896, 895) – do granicy działki nr 895
69		1120	867 (część)		gruntowa	Droga woj. nr 645 – Droga powiatowa nr 1904B, Przedłużenie drogi gminnej nr 129049B (droga woj. nr 645 – Mątwica Dworek) Droga woj. nr 645 – skrzyżowanie z drogą gminną 129048B (Mątwica – Mątwica Dworek)
70		900	868		gruntowa	Droga powiatowa nr 1904 B – do granicy działki nr 868

Lp.	Nazwa ulicy	Długość [m]	Nr działki	Nr drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
71		2070	923, 948/15		gruntowa	Nowogród – Mątewica Dworek I, Przedłużenie ul. Podmiejska (droga gminna nr 129008B) – Nowogród – droga gminna nr 129049B
72		1700	990		gruntowa	Nowogród – Mątewica Dworek II, Przedłużenie ul. Radosna (droga gminna nr 129076B) – Nowogród – droga gminna nr 129049B
73		1470	934		gruntowa	Od drogi gminnej nr 129049B (droga woj. nr 645 – Mątewica Dworek) – do granicy działki nr 934
74		50	1909		gruntowa	Osiedle Skarpa – w granicach działki nr 1909, przy ul. Kordjaczyńskiego
75	Kpt. E. Kordjaczyńskiego	265	1919		gruntowa	Osiedle Skarpa – w granicach działki nr 1919
76	Kpt. F. Skowronka	110	1962, 1964		gruntowa	Osiedle Skarpa – w granicach działki nr 1962 i 1964
77		60	1981, 118		gruntowa	Od drogi woj. nr 645 – Osiedle Skarpa – do działki nr 118

Lp.	Nazwa ulicy	Długość [m]	Nr działki	Nr drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
78		300	2001		gruntowa	Osiedle Skarpa – w granicach działki nr 2001
79	33 Pułku Piechoty	430	2002		gruntowa	Osiedle Skarpa – w granicach działki nr 2002
80		40	2003		gruntowa	Od drogi woj. nr 645 – Osiedle Skarpa – w granicach działki nr 2003
81	A. Chętnika (część)	440	2004		gruntowa	Od drogi gminnej nr 105855B – ul. Adama Chętnika – w granicach działki nr 2004 – Osiedle Skarpa
82	Prof. F. Piaścika (część)	160	2004		gruntowa	Od ul. Chętnika do ul. Sosnowej
83		100	1835		bitumiczna	Przedłużenie ul. Miastkowskiej – w granicach działki nr 1835
84		2000	46,24,15		gruntowa	Od drogi powiatowej nr 1909B – nad rzeką Narew – do końca działki nr 15
85		860	69		gruntowa	Przedłużenie ul. Obrońców Nowogrodu
86		550	93		gruntowa	Przedłużenie ul. Strzelców Kurpiowskich

Lp.	Nazwa ulicy	Długość [m]	Nr działki	Nr drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
87		640	210		gruntowa	w granicach działki nr 210
88		440	430		gruntowa	Od drogi gminnej nr 129093B – w granicach działki nr 430
89		290	462		gruntowa	Od drogi woj. nr 645 do granicy działki nr 462
90		230	525		gruntowa	Od drogi gminnej nr 129092B – do granicy działki nr 525
91		380	540		gruntowa	Od drogi gminnej nr 129093B – w granicach działki nr 540
92		165	558		gruntowa	Od drogi gminnej nr 129092B – do granicy działki nr 558
93		538	612		gruntowa	Od drogi powiatowej nr 1912B - do drogi gminnej nr 129093B
94		445	759		gruntowa	Od drogi powiatowej nr 1904B - do granicy działki nr 759
95		140	764		gruntowa	W granicach działki nr 764
96		1220	782, 770, 1038		gruntowa	Od drogi powiatowej nr 1904B - w granicach działek nr 782, 770 i 1038
97		820	880, 881, 1036		gruntowa	W granicach działek nr 880, 881 i 1036

Lp.	Nazwa ulicy	Długość [m]	Nr działki	Nr drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
98		50	948/16, 948/47		gruntowa	Od drogi gminnej nr 129008B (ul. Podmiejska) – do granicy działki nr 948/47
99		52	948/21, 948/19, 948/26		gruntowa	Od drogi gminnej nr 129008B (ul. Podmiejska) – do granicy działki nr 948/26
100		360	180		gruntowa	Od drogi gminnej nr 105838B (Nowogród – Jankowo) – w granicach działek 180 i 330
101		1000	1040		gruntowa	Od drogi powiatowej nr 1909B – wzdłuż działek nr 216, 211, 217 do granicy działek 1396 i 1040 – droga powiatowa nr 1912B
102	Leśna	410,8	176/1, 177/1, 177/5		gruntowa	od drogi woj. 648 ul. Miastkowska – droga powiatowa nr 1909B ul. Sosnowa oraz w granicy działki nr 177/5
104	Dębowa	530,7	176/30, 176/7		gruntowa	od ul. Miastkowskiej (droga wojewódzka nr. 648) do ul. Sosnowej (droga powiatowa nr 1909B) oraz w

Lp.	Nazwa ulicy	Długość [m]	Nr działki	Nr drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
						granicach działki nr 176/7
	RAZEM	58044,5				

Źródło: Dane Gminy Nowogród

Tabela 2. Drogi gminne, obszar wiejski

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
1.	Mątwica- Szablak	3261	759, 315, 213, 92, 245	105831B	bitumiczna	Mątwica - Szablak
2.	Mątwica - Grzymały	3188,2	1362, 1434/2, 375, 375/1	105832B	bitumiczna	Grzymały - Mątwica
3.	Nowogród - Grądy-Sulki	6788	374, 362/2, 362/1, 368/1, 368/2	105833B	gruntowa	Nowogród – Grądy - Sulki
4.	Dzierzgi	1460	45, 25, 11/2	105834B		Chmielewo - Dzierzgi
5.	Dzierzgi	311	11/1, 101 (część)	105835B	bitumiczna	Dzierzgi – Sulimy
6.	Sulimy	605	107/2, 104	105836B	bitumiczna	Sulimy od drogi Chmielewo – Jankowo Młodzianowo
7.	Jankowo Skarbowo	766	241(część dz.) 231(część dz.)	105837B	brukowa	Jankowo Skarbowo od drogi Sulimy – Jankowo Młodzianowo
8.	Jankowo Skarbowo	3455	339, 181(część dz.), 135,137	105838B		Nowogród – Jankowo Skarbowo
9.	ul. Nadnarwiańska we wsi Jankowo Młodzianowo	153	0	105839B		ul. Nadnarwiańska we wsi Jankowo Młodzianowo

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
10.	ul. 22 Lipca we wsi Jankowo Młodzianowo	493	197/2	105840B		ul. 22 Lipca we wsi Jankowo Młodzianowo
11.	Jankowo Młodzianowo	1570	242/1(część), 621(część)	105841B	gruntowa	Jankowo Młodzianowo – Czartoria – do drogi powiatowej do Rybak
12.	Baliki	631	102/2, 102/1(część), 125	105842B	gruntowa	Baliki – od drogi Morgowniki – Korzeniste
13.	Serwatki	1530	1119, 102/1(część), 1115	105843B	gruntowa	Baliki – Serwatki, Przez wieś Serwatki
14.	Ptaki	325	1134, 1133(część)	105844B	gbitumiczna, kostka	Ptaki – od drogi Morgowniki - Korzeniste
15.	przez wieś Morgowniki	1190	134, 142, 36/7	129021B	gruntowa	Droga wojewódzka Nr 648 (Morgowniki-Korzeniste) – Morgowniki – granica gminy Nowogród
16.	przez wieś Morgowniki	795	145	129022B	gruntowa	Droga wojewódzka Nr 645 (Myszyniec – Łomża) – Morgowniki – granica gminy Nowogród (droga Morgowniki – Dębniaki)
17.	przez wieś Morgowniki	136	143	129023B	gruntowa	Od działki nr 142 do drogi wojewódzkiej Nr 645 (Myszyniec – Łomża)
18	przez wieś Morgowniki	690	135, 136	129024B	gruntowa	Od działki nr 134 – w kierunku łąk (wzdłuż działek nr 135 i 136) – do końca działki nr 136
			131/3			Poszerzenie drogi gminnej nr 129024B (przez wieś Morgowniki)

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
19	przez wieś Morgowniki	240	132	129025B	gruntowa	Droga wojewódzka Nr 648 (Morgowniki-Korzeniste) – Morgowniki (letnisko) – do końca działki nr 132 (granica z działką Lasów Państwowych)
20	przez wieś Morgowniki	1250	151, 137	129026B	gruntowa	Droga wojewódzka Nr 648 (Morgowniki-Korzeniste) – Morgowniki – droga powiatowa nr 1893B (Morgowniki – Jurki)
21	Baliki II – od drogi wojewódzkiej Nr 648 (Morgowniki – Korzeniste)	580	17	129027B	gruntowa	Droga wojewódzka Nr 648 (Morgowniki-Korzeniste) – Baliki – droga gminna Baliki Serwatki nr 105843B
22	droga przez Baliki	670	45	129028B	gruntowa	Skrzyżowanie dróg gminnych (Nr 105842B i 105843B) – Baliki (letnisko) – do końca działki nr 45
23	Ptaki - Baliki	1475	128, 1130, 83/5 (na powiększenie zjazdu)	129029B	gruntowa	Ptaki (droga gminna nr 105844B) – Baliki Letnisko – Baliki (droga gminna nr 105842B)
24	Ptaki II – od drogi wojewódzkiej Nr 648 (Morgowniki – Korzeniste)	226	1132	129030B	gruntowa	Droga wojewódzka Nr 648 (Morgowniki –Korzeniste) – do końca działki nr 1132
25	Ptaki Letnisko I	246	1131, 5/2, 5/7	129031B	gruntowa	Od początku działki nr 1131 – Ptaki(letnisko) – do rzeki Pisa (koniec działki nr 5/7)
26	Ptaki Letnisko II	290	3/2, 3/5, 4/25, 6/4	129032B	gruntowa	Od początku działki nr 3/2– Ptaki Letnisko – rozgałęzienie drogi wzdłuż działek nr 3/2 i

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
						3/5 – do końca działki nr 6/4 oraz działki nr 4/25
27	przez wieś Kupnina	370	66	129033B	gruntowa	Od drogi powiatowej nr 1900B(Chłudnie- Kupnina-Serwatki) – Kupnina- do końca działki nr 66
28	Kupnina I – od drogi powiatowej (Chłudnie-Kupnina-Serwatki)	900	171/2	129034B	gruntowa	Droga powiatowa nr 1900B(Chłudnie- Kupnina-Serwatki) – Kupnina – granica gminy Nowogród
29	Kupnina II – od drogi powiatowej (działka nr 5)	1300	101	129035B	gruntowa	Od początku działki nr 101(granica z działką nr 5)– Kupnina – granica gminy Nowogród (koniec działki nr 101)
30	Kupnina III – od drogi powiatowej (działka nr 5)	260	6	129036B	gruntowa	Od działki nr 5 – wzdłuż działki nr 6 - do działki nr 1
31	Kupnina – od drogi wojewódzkiej Nr 648 (Morgowniki- Korzeniste)	1620	4138/2, 1	129037B	gruntowa	Droga wojewódzka Nr 648 (Morgowniki – Korzeniste) – Serwatki – Kupnina – granica gminy Nowogród
32	Serwatki - od drogi gminnej Kupnina – od drogi wojewódzkiej Nr 648	2550	4138/4, 4138/6	129038B	gruntowa	Od początku działki nr 4138/4 (granica z działką nr 4138/2) – Serwatki – skrzyżowanie z drogą powiatową 1900B – do końca działki nr 4138/6
33	Serwatki – od drogi gminnej (działka nr 4138/6)	2600	4157	129039B	gruntowa	Od początku działki nr 4157(granica z działką nr

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
						4138/6) – Serwatki – do rzeki Narew (koniec działki nr 4157)
34	Przez wieś Serwatki	186	1117	129040B	gruntowa	Droga wojewódzka Nr 648 (Morgowniki – Korzeniste) – Serwatki – droga gminna (nr 105843B)
35	Przez wieś Serwatki	406	1115	105843B (przedłużenie drogi Baliki – Serwatki)	gruntowa	Droga wojewódzka Nr 648 (Morgowniki – Korzeniste) – Serwatki – droga gminna (nr 105843B)
36	Przez wieś Serwatki	570	1111, 1113, 69/90	129041B	gruntowa	Droga wojewódzka Nr 648 (Morgowniki – Korzeniste) – Serwatki – do końca działki nr 69/90
37	Serwatki – w kierunku rzeki Pisa	790	1116, 4116	129040B	gruntowa	Od początku działki nr 1116– Serwatki – do rzeki Pisa – do końca działki nr 4116
38	Serwatki – od drogi gminnej (działka nr 1111)	890	1110, 1108	129042B	gruntowa	Od początku działki nr 1110 – Serwatki – granica Gminy Nowogród (koniec działki nr 1108)
39	Serwatki I – od drogi wojewódzkiej Nr 648	2900	4158	129043B	gruntowa	Droga wojewódzka Nr 648 (Morgowniki – Korzeniste) – Serwatki – do końca działki nr 4158
40	Serwatki II– od drogi wojewódzkiej Nr 648	2300	4152	129044B	gruntowa	Droga wojewódzka Nr 648 (Morgowniki – Korzeniste) – Serwatki – do końca działki nr 4152

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
41	Serwatki III – od drogi wojewódzkiej Nr 648	90	1146	129045B	gruntowa	Droga wojewódzka Nr 648 (Morgowniki – Korzeniste) – Serwatki – droga wewnętrzna (działka nr 4150)
42	Serwatki IV – od drogi wojewódzkiej Nr 648	1230	1139, 4139, 4140/1, 4140/3	129046B	gruntowa	Droga wojewódzka Nr 648 (Morgowniki – Korzeniste) – Serwatki – droga wewnętrzna (działka nr 4150)
43	Serwatki – od drogi we wsi Morgowniki (działka nr 151)	2200	4129	129047B	gruntowa	Od początku działki nr 4129 (granica z działką nr 151) - Serwatki (wzdłuż rzeki Pisa) – granica gminy Nowogród (koniec działki nr 4129)
44	Mątwica – Mątwica Dworek	1475	343(część); 17(część); 35	129048B	gruntowa	Od drogi gminnej Nr 105831B (Mątwica – Szablak) – Mątwica Dworek (wzdłuż działek nr 343(część), 17(część) i 35) – do końca działki nr 35
45	Mątwica Dworek – droga woj. Nr 645	1190	695, 867(część)	129049B	gruntowa	Od działki nr 35 – wzdłuż działek nr 867 i 695 - do drogi wojewódzkiej Nr 645
46	Mątwica – droga powiatowa Nr 1912 B	1171	1434/1, 418; 595	129050B	gruntowa	Od drogi gminnej Nr 105832B (Grzymały – Mątwica) – do drogi powiatowej Nr 1912B (Nowogród – Chojny)
47	Przez wieś Mątwica	2250	343(część)	129051B		Od drogi gminnej Nr 105831B (Mątwica – Szablak) – Mątwica (wzdłuż działki nr 343)– granica Gminy Nowogród

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
48	Przez wieś Mątewica	1903	1277, 419	129052B		Od działki nr 418 –wzdłuż działek nr 419 i 1277 – do drogi wojewódzkiej Nr 645
49	ul. Dworna we wsi Sławiec	720	207(część), 208	129053B		Od początku działki nr 207 – wzdłuż ulicy Dwornej – do końca działki nr 208
50	ul. Polna we wsi Sławiec	624	207(część), 435	129054B		Od ulicy Dwornej – wzdłuż ul. Polnej – do drogi powiatowej Nr 1912 B
51	Jankowo Młodzianowo - Kule	528	lut.72	129055B	gruntowa	Od ulicy Nadnarwiańskiej (droga powiatowa Nr 1909B) – do końca działki nr 72
52	Przez wieś Chmielewo I	1758	497/2, 498	129056B		Od drogi wojewódzkiej Nr 648 – Chmielewo (w kierunku pół) – do granicy działki nr 498
53	Chmielewo - od drogi powiatowej Nr 1909B	2110	494	129057B		Od drogi powiatowej Nr 1909B – wzdłuż działki nr 494 – do granicy gminy Nowogród
54	Przez wieś Chmielewo II	1240	485, 486	129058B		Od drogi wojewódzkiej Nr 648 – przez rz. Krzywa Noga – do drogi wojewódzkiej Nr 648
55	Przez wieś Grądy I	168	370	129059B	gruntowa	Od drogi gminnej Nr 105833B – przez wieś Grądy – do końca działki nr 370
56	Przez wieś Grądy II	231	365, 369/2	129060B	gruntowa	Od działki nr 365 - droga gminna Nr 105833B – do końca działki nr 369/2
57	Przez wieś Grądy III	400	364	129061B	gruntowa	Od drogi gminnej Nr 105833B – przez wieś Grądy – do końca działki nr 364

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
58	Przez wieś Grądy IV	1506	385; 386	129062B	gruntowa	Od drogi gminnej Nr 105833B – przez Krzywą Nogę – do końca działki nr 386
59	Przez wieś Grądy V	350	379	129063B	gruntowa	Od drogi gminnej Nr 105833B – Grądy – granica działki nr 379
60	Przez wieś Grądy VI	1076	382	129064B	gruntowa	Od drogi gminnej Nr 105833B – Grądy - do końca działki nr 382
61	Przez wieś Sulimy	120	105	129065B	gruntowa	Od drogi gminnej Nr 105836B- wieś Sulimy – do końca działki nr 105
62	Sulimy - od drogi powiatowej Nr 1909B	576	111, 478	129066B	gruntowa	Od drogi powiatowej Nr 1909B – do drogi wojewódzkiej Nr 648
63	Dzierzgi - od drogi woj. Nr 648	1320	76	129067B	bitumiczna ok 50 m, gruntowa	Od drogi wojewódzkiej Nr 648 – Dzierzgi (w kierunku pól i łąk) – do końca działki nr 76
64	Przez wieś Dzierzgi I	55	54	129068B	gruntowa	Od drogi gminnej Nr 105834B – do końca działki nr 54
65	Przez wieś Dzierzgi II	46	37	129069B	gruntowa	Od drogi gminnej Nr 105834B – do końca działki nr 37
66	Przez wieś Dzierzgi III	175	15	129070B	gruntowa	Od drogi gminnej Nr 105834B – do końca działki nr 15
67	Sulimy – od drogi gminnej Nr 105834B	468	46; 124	129071B	gruntowa	Od drogi gminnej Nr 105834B – Dzierzgi – Sulimy – do końca działki nr 124
68	Sulimy - od drogi wojewódzkiej Nr 648	520	120	129072B		Od drogi wojewódzkiej Nr 648 – do końca działki nr 120

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
69	Nowogród – Sławiec, (fragment, pozostała część w obrębie miasta)	205	372, 1014, 1015	129088B		Od drogi gminnej Nr 105833B (Nowogród – Grądy – Sulki) – do drogi powiatowej Nr 1912B (Nowogród - Chojny)
70		1500	840			Od drogi gminnej nr 105831B (Mątwica - Szablak) – Mątwica – granica działki nr 840
71		2400	971/1, 971/2, 971/3			Od drogi gminnej nr 105831B (Mątwica - Szablak) – Mątwica – granica działki nr 971/3
72		1300	1026, 1189			Od drogi gminnej nr 129051B – Mątwica (wzdłuż działek nr 1026, 1189) – do drogi woj. nr 645
73		1005	1023, 924			Od drogi woj. nr 645 – Mątwica – granica działki nr 924
74		1110	1011, 912			Od drogi woj. nr 645 – Mątwica – granica działki nr 912
75		540	1001			Od drogi woj. nr 645 – granica działki nr 1001
76		1480	993, 898, 777			Od drogi woj. nr 645 – Mątwica – droga gminna nr 129051B
77		380	787			Od drogi gminnej nr 129051B – Mątwica - granica działki nr 787
78		390	796			Od drogi gminnej nr 129051B – Mątwica - granica działki nr 796

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
79		400	815			Od drogi gminnej nr 129051B – Mątwnica - granica działki nr 815
80		1080	1204, 1193/1, 1194/1, 1195/1, 1196/1, 1197/1, 1198/1, 1199/1, 1200/1, 1201/1, 1203/1, 1188/1, 1187/1, 1186/4, 1186/3, 1183/1			Od drogi woj. nr 645 – wzdłuż działki nr 1204 – do jej granicy; działki nr 1193/1, 1194/1, 1195/1, 1196/1, 1197/1, 1198/1, 1199/1, 1200/1, 1201/1, 1203/1, 1188/1, 1187/1, 1186/4, 1186/3, 1183/1 jako poszerzenie drogi
81		1075	1275			Od drogi woj. nr 645 – Mątwnica – do granicy działki nr 1275
82		330	, 41/1			Od drogi gminnej nr 129048B (Mątwnica – Mątwnica- Dworek) – do granicy działki nr 41/1
83		1300	59, 666, 712			Od drogi gminnej nr 129048B (Mątwnica – Mątwnica- Dworek) – do granicy działki nr 712
84		770	704			Od drogi gminnej nr 105831B (Mątwnica - Szablak) – Mątwnica – granica działki nr 704
85		200	728			Od drogi woj. nr 645 – do granicy działki nr 728
86		1120	694			Od drogi gminnej nr 105831B (Mątwnica - Szablak) – Mątwnica – droga gminna nr 129049B (Mątwnica Dworek – droga woj. Nr 645)

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
87		1060	646			Od drogi gminnej nr 129049B (Mątwica Dworek – droga woj. Nr 645) – do granicy działki nr 646
88		2700	17 (część)			Od drogi gminnej nr 129048B (Mątwica – Mątwica- Dworek) – Lepacka Góra – Nowogród (wzdłuż działek nr 896, 895) – do granicy działki nr 895
89		500	71			Od drogi gminnej nr 105831B (Mątwica - Szablak) – Mątwica – granica działki nr 71
90		380	73			Od drogi gminnej nr 105831B (Mątwica - Szablak) – Mątwica – granica działki nr 73
91		1800	289			Od drogi gminnej nr 105831B (Mątwica - Szablak) – Mątwica – granica działki nr 289
92	Przy Lepaku	2600	212			Od drogi gminnej nr 105831B (Mątwica – Szablak) – Mątwica – granica działki nr 212
93		2300	193, 190			Od drogi gminnej nr 105831B (Mątwica – Szablak) – Mątwica – granica działki nr 190
94		1900	132			Od drogi gminnej nr 105831B (Mątwica – Szablak) – Mątwica – granica działki nr 132

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
95		1400	110			Od drogi gminnej nr 105831B (Mątwica – Szablak) – Mątwica – granica działki nr 110
96		2600	93			Od drogi gminnej nr 105831B (Mątwica – Szablak) – Mątwica – granica działki nr 93
97		1300	371			Od drogi gminnej nr 129051B – do granicy działki nr 371
98		590	1288			Od drogi woj. nr 645 do drogi gminnej nr 129052B
99		950	1437, 1436 (część)			Od drogi woj. nr 645 – Mątwica (wzdłuż działek nr 1437, 1436)
100		2750	1436 (część), 1459/1, 1529/1, 1544			Od drogi gminnej nr 105832B (Grzymały - Mątwica) – droga powiatowa nr 1909B - wzdłuż działek nr 1529/1 i 383, a następnie wzdłuż działki nr 1544 – do drogi woj. nr 645
			383			
101		1500	1446			Od drogi gminnej nr 105832B (Grzymały - Mątwica) – do drogi powiatowej nr 1909B
102		770	1460, 1466			Od drogi woj. nr 645 – Mątwica – do granicy działki nr 1466
103		670	1478, 1484			Od drogi woj. nr 645 – Mątwica – do granicy działki nr 1484

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
104		380	1512			Od drogi woj. nr 645 – Mątwica – do granicy działki nr 1512
105		410	1530			Od drogi woj. nr 645 – Mątwica – do granicy działki nr 1530
106	Do Strugi Lepackiej	1125	220, 221, 7			Od drogi powiatowej nr 1904B – przez Strugę Lepacką – do granicy działki nr 7
107		580	222			Od drogi gminnej nr 105831B (Mątwica - Szablak) – do granicy działki nr 222
108	od drogi powiatowej nr 1904 B do rzeki Narew	2020	226/1, 225, 224			Droga powiatowa nr 1904 B – do granicy działki nr 244
109		170	244			Droga powiatowa nr 1904 B – do granicy działki nr 223
110		580	223			Przedłużenie drogi gminnej nr 129049B (droga woj. nr 645 – Mątwica Dworek): Droga woj. nr 645 – skrzyżowanie z drogą gminną 129048B (Mątwica – Mątwica Dworek)
111		360	330			Od drogi gminnej nr 105838B (Nowogród – Jankowo) – w granicach działek 180 i 330
112		630	298, 282			Od drogi powiatowej nr 1909B – do granicy działki nr 282
			91			
113		530	395			Od drogi gminnej nr 105838B (Nowogród – Jankowo) – do granicy działki nr 395

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
114		200	1			Od drogi powiatowej nr 1909B – do granicy działki nr 1
115		480	32			W granicach działki nr 32
116		2400	204			Od drogi powiatowej nr 1909B – Sławiec (wzdłuż działek nr 204, 393, 394) – granica administracyjna gminy
			393, 394, 395			
117		1900	389			Od drogi powiatowej nr 1909B – wzdłuż działek nr 389, 205, 206, 845 – granica administracyjna gminy
			205, 206, 845			
118		800	209, 846			Przedłużenie ul. Dwornej (droga gminna nr 129053B) – Sławiec – granica administracyjna gminy
119		350	213			Od drogi gminnej nr 129053B – do strugi
120		750	214			Od działki nr 209 – wzdłuż strugi – do granicy działki nr 214
121		850	215, 452			Od działki nr 209 – w granicach działek nr 215 i 452
122		1900	221, 991, 198/1, 1336, 1337			Od działki nr 219 – wzdłuż działek nr 221, 991, 198/1, 1336, 1337

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
123		600	212			Od drogi gminnej nr 129053B – do granicy działki nr 212
124		1200	219, 220, 222			Od działki nr 204 – wzdłuż działek nr 219, 220 i 222
125		800	844			Od działki nr 209 – do granicy działki nr 844
126		1000	216/2, 211, 217, 1396			Od drogi powiatowej nr 1909B – wzdłuż działek nr 216, 211, 217 do granicy działek 1396 i 1040 – droga powiatowa nr 1912B
127		900	1041, 1395,			Od drogi powiatowej nr 1912B – wzdłuż działek nr 1041, 1395 – do granicy działki nr 376
			376			
128		500	1228			Od drogi powiatowej nr 1912B – do granicy działki nr 1228
129		300	210			Od działki nr 211 – do granicy działki nr 210
130		950	380, 380/1, 379			Od drogi powiatowej nr 1909B – wzdłuż działek nr 380/1 i 379 – do granicy działki nr 380
131		800	482, 483, 484			W granicach działek nr 482, 483 i 484
132		1100	443, 440, 439			Od ul. Polnej (droga gminna nr 129054B) – do końca działki nr 439
133		1100	434, 442, 441, 438			Od drogi powiatowej 1912B – do końca działki nr 438

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
134		400	444/1			Od ul. Polnej (droga gminna nr 129054B) – do końca działki nr 444/1
135		1000	1143			Od drogi powiatowej nr 1912B – do granicy działki nr 1143
136		900	445			Od drogi powiatowej nr 1912B – do granicy działki nr 445
137		2000	436, 437			Od drogi powiatowej nr 1912B – wzdłuż działek nr 436 i 437 – do granicy działki nr 437
138		1600	447, 448, 450			Od działki nr 436 – do granicy działki nr 450
139		1100	449			Od działki nr 436 – do granicy działki nr 449
140		800	446			Od działki nr 436 – do granicy działki nr 446
141		1300	376, 415			Od drogi gminnej nr 105832B (Mątwa - Grzymały) – do końca działki nr 376
142		1200	373, 372			Od drogi gminnej nr 105832B (Mątwa - Grzymały) – do końca działki nr 373
143		500	377			Od drogi gminnej nr 105832B (Mątwa - Grzymały) – do końca działki nr 377
144		2000	385, 387, 386, 397			Od drogi powiatowej nr 1909B – wzdłuż działek nr 385, 387, 397 – do końca działki nr 386

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
145		1500	384, 388			Od drogi powiatowej nr 1909B – w granicach działek nr 384 i 388
146		1600	391, 392, 396, 390			Od granicy działki nr 388 – wzdłuż działek 391, 390, 396, 392 – do granicy działki nr 391
147		140	187/2			Poszerzenie drogi gminnej Nr 105832B Mątewica - Grzymały
148		100	382			Od drogi gminnej nr 105832B (Mątewica - Grzymały) – do końca działki nr 382
149		700	374			Od drogi gminnej nr 105832B (Mątewica - Grzymały) – do końca działki nr 374
150		600	424			Od drogi gminnej nr 105832B (Mątewica - Grzymały) – do końca działki nr 424
			1559			
151		1000	492			Od drogi woj. nr 648 – do drogi gminnej nr 129057B
152		140	493			Od drogi gminnej nr 129057B – do granicy działki nr 493
153		340	487			Od drogi woj. nr 648 – do granicy działki nr 487
154		900	489			Od drogi woj. nr 648 – wzdłuż działek nr 489 i 1 - do granicy działki nr 98
			1			
			98			

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
156		2200	488			Od drogi woj. nr 648 – wzdłuż działek nr 488, 7, 100, 191, 102 – do granicy działki nr 103
			7			
			100, 102, 103			
			191			
157		100	491			Od drogi woj. nr 648 – do granicy działki nr 491
158		1450	101 (część), 99			Przedłużenie drogi gminnej nr 105836B (przez wieś Sulimy)
159		135	110			Od drogi powiatowej nr 1909B – do granicy działki nr 110
160		58	106			Od drogi gminnej nr 105836B – do granicy działki nr 106
161		50	109			Od drogi powiatowej nr 1909B – do granicy działki nr 109
162		550	119, 118			Od drogi woj. nr 648 – wzdłuż działki nr 119 i 118
163		870	67			Od drogi gminnej nr 129067B – do granicy działki nr 121
			121			
164		425	83			Przedłużenie drogi gminnej nr 129067B
165		400	117/1			Przedłużenie drogi gminnej nr 129085B (obwód Nowogród)

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
166		190	404			Od drogi gminnej nr 105833B (Nowogród-Grądy –Sulki) – do granicy działki nr 404
167		1440	390, 391, 394			Od drogi gminnej nr 105833B (Nowogród-Grądy –Sulki) – wzdłuż działek nr 390 i 391– do granicy działki nr 394
168		770	387, 388			Od drogi gminnej nr 129062B – do granicy działki nr 388
169		50	389			Od drogi gminnej nr 105833B (Nowogród-Grądy –Sulki) – do granicy działki nr 389
170		170	392			Od drogi gminnej nr 105833B (Nowogród-Grądy –Sulki) – do granicy działki nr 392
171		440	393			Od drogi gminnej nr 105833B (Nowogród-Grądy –Sulki) – do granicy działki nr 393
172		465	381, 380			Od drogi gminnej nr 129064B – w granicach działek nr 381 i 380
173		900	384, 383			Od drogi gminnej nr 129064B – w granicach działek nr 384 i 383
174		550	322/12			Od drogi gminnej nr 105833B (Nowogród-Grądy –Sulki) – do granicy działki nr 322/12

Lp.	Miejscowość	Długość drogi (m)	Działki	Numer drogi	Nawierzchnia	Przebieg drogi
175		340	363			Od drogi gminnej nr 105833B (Nowogród-Grądy –Sulki) – do granicy działki nr 363
176		1650	374, 375, 377			Od drogi gminnej nr 105833B (Nowogród-Grądy –Sulki) – do granicy działki nr 375
177		435	373			Od drogi gminnej nr 105833B (Nowogród-Grądy –Sulki) – do granicy działki nr 373
	RAZEM	176944,2				

Źródło: Dane Gminy Nowogród

Tabela 3. Drogi powiatowe

Lp.	Nr drogi	Długość [m]	Nr działki	Nazwa ulicy	Nawierzchnia	Przebieg drogi
1	1904B	5450	218, 252 -obreb Szablak. 813, 1515 - obręb Nowogród	11 Listopada	bitumiczna, brukowa	Nowogród-ul.11Listopada od gr. adm. do ul. Miastkowskiej
2	1912B	7375	1183, 433 obręb Sławiec, 624/2, 560/8 obręb Nowogród	Cmentarna	bitumiczna	od ul. Kościuszki do granicy adm. gminy
3	2648B	165	1548	Cmentarna	bitumiczna	w granicach działki 1548

Lp.	Nr drogi	Długość [m]	Nr działki	Nazwa ulicy	Nawierzchnia	Przebieg drogi
4	2648B	450	1819	Zielona	bitumiczna	od ul. Cmentarnej do ul. Miastkowskiej
5	2650B	474	1514/2	Miastkowska	bitumiczna	od DW 645 do ul. Łomżyńskiej
6	2652B	830	1513	Poległych	trelinka	od ul. Miastkowskiej do DW645
7	2649B		1511/2	Łomżyńska	bitumiczna	od DW 645 w granicach działki 1511/2
8	1909B	13300		Sosnowa	żwirowa,	Nowogród, DW648
					Bitumiczna	Jankowo Mł
					Bitumiczna	Sulimy
					Bitumiczna	Chmielewo
					Bitumiczna	Grady
					Bitumiczna	Sławiec
					Bitumiczna	Grzymały do DW645
9	1893B					Morgowniki - Jurki
10	1900B					Piątnica Poduchowna-Czarnocin-Penza-Chłudnie-Kupnina-Serwatki

Źródło: Dane Gminy Nowogród

Na dostępność komunikacyjną gminy będzie miała wpływ także droga ekspresowa S61 „Via Baltica”, która ma przebiegać niedaleko miasta Łomży i posiadać węzeł drogowy „Nowogród”.

Zgodnie z danymi GUS w 2020 r. w zakresie transportu publicznego mieszkańcy mogli skorzystać z 11 przystanków znajdujących się w granicach gminy.

Ścieżki rowerowe miały długość 4,8 km.

Brak transportu kolejowego.

Wnioski: Gmina Nowogród posiada korzystne położenie komunikacyjne, ponieważ przez jej teren przebiegają drogi wojewódzkie. Zlokalizowane są tu także przystanki zapewniające dostęp do komunikacji zbiorowej.

2.1.4. WALORY PRZYRODNICZE

Na terenie Gminy Nowogród występują następujące formy ochrony przyrody:

- Obszar chronionego krajobrazu „Równina Kurpiowska i Dolina Dolnej Narwi”.
- Dolina Dolnej Narwi (Natura 2000);
- Dolina Pisy (Natura 2000);
- Ostoja Narwiańska (Natura 2000);
- Użytki ekologiczne;
- Pomniki przyrody;

Zgodnie z Rejestrem użytków ekologicznych na terenie województwa podlaskiego (stan na 21.01.2021 r.) na terenie gminy znajdują się następujące użytki ekologiczne:

- 2 ekosystemy bagienne, obręb geodezyjny Jankowo,
- ekosystem bagienny, obręb geodezyjny Szablak,
- 2 ekosystemy bagienne, obręb geodezyjny Serwatki,
- 2 ekosystemy bagienne, obręb geodezyjny Morgowniki.

Zgodnie z Rejestrem pomników przyrody na terenie województwa podlaskiego (stan na 18.08.2021 r.) na terenie gminy znajdują się 3 pomniki przyrody (2 w Nowogrodzie, 1 w miejscowości Morgowniki).

Lasy, wraz z terenami rolnymi, wodami powierzchniowymi i terenami zabudowy, stanowią główny element powierzchniowy i krajobrazowy zagospodarowania gminy. Na obszarze Gminy Nowogród występuje kompleks lasów wodochronnych, położony w dolinie

Narwi, o łącznej powierzchni około 75 ha oraz kompleks, o powierzchni około 300 ha, zaliczony do grupy lasów strefy podmiejskiej (w odległości mniejszej niż 10 km od granic administracyjnych miast powyżej 50 tys. mieszkańców).

Obszar Gminy Nowogród leży w zlewniach następujących jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP):

- JCWP Pisa od Turośli do ujścia ze Skrodą od Dzierzbi (kod: PLRW20001926499),
- JCWP Dopływ spod Mściwuj (kod: RW2000172649889),
- JCWP Narew od Biebrzy do Pisy (kod: PLRW20002126399),
- JCWP Lepacka Struga (kod: PLRW200017263949)
- JCWP Krzywa Noga (kod: PLRW200017265129),
- JCWP Bzdziątek (RW2000172651689),
- JCWP Narew od Pisy do Omulwi (kod: PLRW20002126539),
- JCWP Dopływ spod Popiołek (kod: RW200017265132).

Doliny rzek Narwi i Pisy stanowią ekologiczny korytarz łączący cenne obszary przyrodnicze Puszczy Piskiej i Wielkich Jezior Mazurskich z obszarami doliny przełomowej i dolnej Narwi oraz bagien biebrzańskich.

Zgodnie z „Planem przeciwdziałania skutkom suszy” (przyjętym Rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy, Dz. U. 2021 poz. 1615) na terenie Polski na 38,95% obszarów dorzeczy występuje normalny stopień wykorzystania zasobów dyspozycyjnych wód powierzchniowych (eksploatacja wód nie wyczerpuje całych zasobów wodnych), na 37,50% obszarów dorzeczy stopień jest intensywny (eksploatacja wody na poziomie maksymalnej dostępności zasobów), a na 23,55% bardzo intensywny (eksploatacja przewyższa ilość zasobów wodnych). Zlewnie o intensywnym stopniu wykorzystania są zlokalizowane m.in. na Pojezierzu Litewskim, we wschodniej części Niziny Północnopodlaskiej.

Ocenę możliwości korzystania z zasobów dyspozycyjnych wód powierzchniowych w czasie suszy determinuje wskaźnik stanu nienaruszalnych zasobów wód powierzchniowych. Uzyskane wyniki wskazują, iż podczas suszy hydrologicznej na 70,23% obszaru Polski zasoby nienaruszalne wód powierzchniowych nie zostają wyeksploatowane. Oznacza to, że mimo niskich stanów wód, wszyscy użytkownicy wód zlewni nie mają problemu z pojawiającym się brakiem wody. Również ekosystemy wodne i od wód zależne funkcjonują prawidłowo. Nie oznacza to jednak, że sytuacja nie może ulec pogorszeniu, np. w wyniku zwiększenia liczby

użytkowników wód w zlewni (co przyczyni się do większego poboru) albo nałożenia się innych negatywnych czynników (np. wysoka temperatura wody, która uniemożliwi pracę elektrowni używających do procesów technologicznych zasobów wód powierzchniowych; zmniejszenie się zawartości tlenu w wodzie skutkującego przyduchą ryb oraz obniżeniem parametrów jakościowych wód płynących).

Na podstawie powyższych danych można wnioskować, że nawet w przypadku wystąpienia suszy zasoby nienaruszalne wód powierzchniowych nie zostają wyeksploatowane. Do tego teren gminy w dużej mierze nie leży na obszarze zlewni o intensywnym stopniu wykorzystania wód co stawia teren gminy w stosunkowo dobrej sytuacji. Jednak wraz ze zmianami klimatycznymi może pogorszyć się sytuacja hydrologiczna i stworzyć sytuację niebezpieczną dla zdrowia oraz życia jej mieszkańców.

Gmina Nowogród znajduje się na terenie jednolitej części wód podziemnych nr 31 (PLGW200031), nr 50 (PLGW200050) oraz nr 51 (PLGW200051).

JCWPd 31:

Liczba pięter wodonośnych: 2.

Udział zasilania podziemnego w odpływie całkowitym rzek w obrębie JCWPd: 60%.

Ekosystemy lądowe zależne od wód podziemnych: Mokradła (16% powierzchni obszarów chronionych).

Leje depresji (lej regionalny-lokalny) związane z poborem wód podziemnych, odwodnieniami kopalnianymi, wpływem aglomeracji itp.: Nie występują.

JCWPd 50:

Liczba pięter wodonośnych: 2.

Udział zasilania podziemnego w odpływie całkowitym rzek w obrębie JCWPd: 61%.

Ekosystemy lądowe zależne od wód podziemnych: Mokradła (28% powierzchni obszarów chronionych).

Leje depresji (lej regionalny-lokalny) związane z poborem wód podziemnych, odwodnieniami kopalnianymi, wpływem aglomeracji itp.: Nie występują.

JCWPd 51:

Liczba pięter wodonośnych: 2.

Udział zasilania podziemnego w odpływie całkowitym rzek w obrębie JCWPd: 59%.

Ekosystemy lądowe zależne od wód podziemnych: Mokradła (33% powierzchni obszarów chronionych).

Leje depresji (lej regionalny-lokalny) związane z poborem wód podziemnych, odwodnieniami kopalnianymi, wpływem aglomeracji itp.: Lokalne leje depresji związane z poborem wód podziemnych.

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi w ISOK (Informatyczny System Osłony Kraju) na terenie gminy istnieje wstępne ryzyko powodziowe i zagrożenie powodziowe.

Również w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Nowogród wskazano, że na terenie gminy występują tereny zagrożone powodzią (w tym także na części obszarów atrakcyjnych turystycznie).

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjętego uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. na obszarze Gminy Nowogród znajdują się obszary chronione wałami przeciw powodziowymi.

Na terenie Gminy Nowogród wykryto obszary zagrożone występowaniem ruchów masowych w przyszłości oraz osuwiska istniejące.

Wpływy kontynentalne przejawiają się częstszym, niż w pozostałych regionach kraju, napływem mas powietrza polarnego i kontynentalnego. Charakterystyczna jest długa i mroźna zima, przy stosunkowo ciepłym lecie. Amplituda średnich miesięcznych temperatur dla okresu 1971-2020 wyniosła 70,9°C (na Stacji w Białymstoku).

Średnia temperatura miesięcy zimowych jest jedną z najniższych w Polsce. Średnia roczna temperatura powietrza w 2019 r. i 2020 r. wynosiła 9,2°C.

Średnie roczne zachmurzenie w 2020 r. na stacji meteorologicznej w Białymstoku wyniosło 5,3 oktanta (w 8-stopniowej skali). Największe średnie zachmurzenie występuje od listopada do lutego, a najmniejsze od maja do września.

W stacji meteorologicznej w Białymstoku, zgodnie z danymi „Rocznika Statystyczny Województwa Podlaskiego 2021”, w 2020 r. usłonecznienie w godzinach wyniosło 1872. Było ich mniej niż w 2019 r. (2064 h). Region pod względem wartości średniego usłonecznienia w ciągu roku jest porównywalny do regionów centralnych kraju. Roczna suma opadów

w 2020 r. wyniosła 640 mm i była większa niż w 2019 r. (618 mm). Dominującą postacią fizyczną zasilania atmosferycznego w regionie są opady deszczu.

Średnia roczna prędkość wiatru w 2019 r. osiągała wartość do 2,4 m/s w Białymstoku, minimalna średnia miesięczna prędkość przypadała na sierpień, a maksymalna na styczeń. W 2020 r. roczna prędkość wiatru wyniosła 2,3 m/s.

Zgodnie z danymi „Stop Suszy! 2020. Raport. Od suszy 50-lecia do wzrostu retencji” wskaźniki obrazujące zasilanie opadem atmosferycznym wskazywały intensywną suszę na przeważającym obszarze kraju. Podobnie sytuacja wygląda w województwie podlaskim, powiecie łomżyńskim, Gminie Nowogród.

Zgodnie z „Roczna Ocena Jakości Powietrza w Województwie Podlaskim. Raport Wojewódzki za rok 2021” badania jakości powietrza w 2021 roku prowadzono na 7 stacjach pomiarowych:

- w Aglomeracji Białostockiej - na 2 stacjonarnych stacjach tła miejskiego (pomiarów automatyczno-manualne),
- w strefie podlaskiej: w Łomży (1 stacjonarna stacja tła miejskiego - pomiary automatyczno-manualne), w Suwałkach (1 stacjonarna stacja tła miejskiego - pomiary automatyczno-manualne), w Borsukowiznie - gmina Krynki (1 stacjonarna stacja tła pozamiejskiego - pomiary automatyczne), do oceny narażenia ekosystemów, reprezentatywna dla całego województwa,
- w strefie podlaskiej (teren uzdrowiska) w Augustowie (1 stacjonarna stacja tła miejskiego - pomiary automatyczno - manualne), uruchomiona na początku 2020 roku, właścicielem jest Urząd Miejski w Augustowie, nadzór merytoryczny pełni GIOŚ,
- w strefie podlaskiej w Grajewie na 1 stacji mobilnej - pomiary automatyczne.

Zgodnie z „Roczna Ocena Jakości Powietrza w Województwie Podlaskim. Raport Wojewódzki za rok 2021” strefą, w której zanotowano przekroczenia norm jakości powietrza jest strefa podlaska ze względu na przekroczenia:

- dobowego poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM₁₀, określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi,
- poziomu dopuszczalnego dla pyłu zawieszonego PM_{2,5} (II faza) – stężenie średnioroczne, kryterium ochrona zdrowia ludzi,
- poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀, określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi,

- poziomu celu długoterminowego stężeń ozonu (max 8-h) określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi,
- poziomu celu długoterminowego stężeń ozonu (AOT40) określonego ze względu na ochronę roślin.

Warto zwrócić uwagę, że przekroczenia poziomu dopuszczalnego w zakresie zawartości benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM10 odnotowano w 3 miastach strefy podlaskiej: w Augustowie, Suwałkach i Łomży.

Wnioski: Gmina Nowogród posiada znaczne walory przyrodnicze w postaci terenów chronionych, bogatej fauny i flory.

Gmina Nowogród należy prawie w całości do obszaru dorzecza Wisły.

Część jednolitych części wód powierzchniowych jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych oraz wykazuje się złym stanem wód, wobec czego konieczne jest podejmowanie działań mających na celu ochronę zasobów wodnych przed zanieczyszczeniem, wynikającym z prowadzenia gospodarki rolnej z wykorzystaniem nawozów czy też z egzystencji mieszkańców (niewystarczająca ilość oczyszczalni przydomowych czy szczelnych szamb).

W przypadku jednolitych części wód podziemnych nie występuje ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych, jednak nadal konieczne jest podejmowanie przedsięwzięć przyczyniających się do ochrony tych wód przed zanieczyszczeniami.

Warto prowadzić prace związane ze zwiększeniem retencji w celu przeciwdziałania skutkom suszy jak również przeanalizować skuteczność systemu zarządzania ryzykiem powodziowym oraz wdrożenie systemu monitorowania podtopień.

Stan powietrza atmosferycznego wciąż wymaga poprawy należy nadal prowadzić prace służące zmniejszeniu jego zanieczyszczenia.

Konieczne jest też podejmowanie inicjatyw mających na celu zabezpieczanie terenów przed zagrożeniem osuwiskami oraz związanych z usuwaniem ich skutków.

2.1.5. WALORY KULTUROWE

Na terenie Gminy Nowogród znajdują się zabytki wpisane do Wojewódzkiej ewidencji zabytków nieruchomych.

Tabela 4. Wykaz obiektów zabytkowych, stan na 28 lutego 2022 roku

miejsowość	adres	zabytek	włączony	wpisany do rejestru	nr rej	I dz
Nowogród		historyczny układ przestrzenny	x	x	480 z dn. 28.07.1992 r.	KL.WKZ-5340-11/92
Nowogród		kościół parafialny	x			
Nowogród		plebania	x			
Nowogród		mur ogrodzeniowy z brama oraz cztery nagrobki o charakterze zabytkowym na cmentarzu rzymskokatolickim	x	x	370 z dn. 20.04.1988 r.	KL.WKZ-5340-4/88
Nowogród		cmentarz rzymskokatolicki	x			
Nowogród		cmentarz żydowski	x			
Nowogród	ul. Miastkowska	cmentarz wojenny z 1920 r.	x	x	259 z dn. 03.03.1987 r.	KL.WKZ-5340-20/87
Nowogród		cmentarz wojenny z I wojny św.	x			
Nowogród		teren skansenu muzeum kurpiowskiego w Nowogrodzie	x	x	536 z dn. 21.08.1995 r.	KL-WKZ-5340-1/95
Nowogród	ul. Poległych nr 14a	młyn motorowy elektryczny	x			
Nowogród	70 m na zachód od mostu na Narwi	średni schron bojowy z kopułą pancerną ckm I linii obrony odcinka "Nowogród"	x			
Nowogród	ok. 300 m na wschód od zabudowy miasta	średni schron bojowy z kopułą pancerną ckm II linii obrony odcinka "Nowogród"	x			
Nowogród	ok. 1 km na wschód od zabudowy miasta	średni schron bojowy z kopułą pancerną obserwacyjno-	x			

miejsowość	adres	zabytek	włączony	wpisany do rejestru	nr rej	I dz
		bojową II linii obrony odcinka "Nowogród"				
Nowogród	Nowogród 70 m na zachód od mostu na Narwi	Średni schron bojowy I linii obrony odcinka "Nowogród"	x			
Nowogród	Nowogród 70 m na zachód od mostu na Narwi	ciężki schron bojowy I linii obrony odcinka "Nowogród" (w grobli)	x			
Nowogród	ok. 1 km na wschód od zabudowy miasta	ciężki schron bojowy z kopułą pancerną ckm i kopułą pancerną obserwacyjno- bojową II linii obrony odcinka "Nowogród"	x			
Nowogród	Nowogród 70 m na zachód od mostu na Narwi	ciężki schron bojowy I linii obrony odcinka "Nowogród" (u lepaka)	x			
Nowogród	ok. 700 m na wschód od zabudowy miasta	schron pozorno- bojowy z kopułą pancerną II linii obrony odcinka "Nowogród"	x			
Nowogród	Nowogród Ok. 1 km na wschód od zabudowy miasta	ciężki schron bojowy I linii obrony odcinka "Nowogród" (Dziudźkowy dół)	x			
Serwatki		cmmentarz wojenny z I wojny św.	x	x	527 z dn. 06.12.1994 r.	KL- WKZ- 5340- 12/94
Sławiec		cmmentarz wojenny z II wojny światowej	x	x	451 z dn. 30.12.1991 r.	KL.WKZ- 5340- 37/91

Źródło: <http://wosoz.pbip.pl>

W Rejestrze A - Wykazu zabytków nieruchomych województwa podlaskiego (zgodnie ze stanem na 11.06.2021 r.) zostały wpisane następujące nieruchomości z terenu Gminy Nowogród:

- miasto Nowogród: układ urbanistyczny ze skarpą i doliną Narwi, nr rej.: A-480 z 28.07.1992; teren skansenu Muzeum Kurpiowskiego, 1909-1926, po 1945, nr rej.:

14/A z 23.11.1963 oraz A-536 z 21.08.1995; cmentarz wojenny z 1920, nr rej.: 259 z 3.03.1987; ogrodzenie cmentarza rzym.-kat. z bramą i 4 nagrobki o znaczeniu historycznym, 1850, nr rej.: 370 z 20.04.1988.

- miejscowość Serwatki: cmentarz wojenny z I wojny światowej, nr rej.: A-527 z 6.12.1994;
- miejscowość Sławiec: cmentarz - mogiła ludności cywilnej z II wojny światowej, nr rej.: A-451 z 30.12.1991.

W Wykazie zabytków archeologicznych wpisanych do rejestru rejestr C – zabytki archeologiczne znajduje się (stan na dzień 18.03.2019 r.):

- Jankowo Skarbowo, cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich Nr rej. 379A (łomż.), dec. KL.WKZ-5340-27/88 z dn. 16.12.1988 r.;
- Mątwica, cmentarzysko zw. „Mogiłki” Nr rej. 99-1/A (biał.), A-170 (łomż.), dec. 670-1/19/69 z dn. 12.11.1969 r.;
- Nowogród, Plac Ziemowita, zw. „Końskim Rynkiem” (relikt d. rozplanowania miasta: warstwy osadnicze ze środkowej epoki kamienia i okresu wczesno- średniowiecznego) Nr rej. 14/A (biał.), A-146 (łomż.), dec. KL.III 1/7/63 z dn. 23.11.1963 r.

W Gminnej Ewidencji Zabytków znajdują się:

- miejscowość: Grzymały – cmentarz wojenny z okr. I wojny światowej,
- miejscowość: Jankowo Młodzianowo – dom nr 11, drewn., l. 20 XX w.,
- miejscowość: Jankowo Skarbowo - cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich Nr rej. 379A (łomż.), dec. KL.WKZ-5340-27/88 z dn. 16.12.1988 r.,
- miejscowość: Kupnina – punkt oporu głównej linii oporu ORU Linii Mołotowa, (ok. 5 RSB) 1940 – 41,
- miejscowość: Mątwica – cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich, A-170/12.11.1969 r., dom nr 127, mur. 1930 r., dom nr 129, mur. 1930 r.,
- miejscowość: Nowogród – Zabytkowy układ urbanistyczny, nr rej. A-480/28.07.1992 r., Zespół kościoła paraf. p.w. Narodzenia NMP: kościół, mur., XVI w., odbud. 1926 i 1960 r., plebania, mur., 1882 r., Część terenu Muzeum Kurpiowskiego, nr rej. A-536/21.08.1995 r., Cmentarz rzymskokatolicki, nr rej. A-370/20.04.1988 r., Grodzisko „Plac Ziemowita”, nr rej. A-146/23.11.1963 r., Cmentarz – mogiła z 1920 r., żołnierzy polskich, nr rej. A-259/03.03.1987 r., Cmentarz żydowski, Cmentarz wojenny z okr. I wojny światowej, Dom mieszk., ul. Poległych nr 1, mur. 1925 r., Dom mieszk., ul. Sikorskiego nr 31, drewn. pocz. XX w., Cmentarz wojenny

z okr. I wojny światowej, Młyn motor./elektryczny, drewn. ok. 1935 r., ul. Poległych 14 a, wł. UG i M.,

- miejscowość: Serwatki – Cmentarz z okresu I wojny światowej, 1915 r., nr rej. A-527/06.12.1994 r.,

- miejscowość: Sławiec – Szkoła, mur. 1926 r., Dom nr 19, mur. I. 30 XX w., Cmentarz – mogiła z okresu II wojny Światowej, Polaków i Żydów, nr rej. A-451/30.12.1991 r.,

- miejscowość: Szablak – Dom nr 6, drewn., pocz. XX w., Dom nr 8, drewn., pocz. XX w., Zespół schronów bojowych 1936 – 39 r. Odcinka Umocnionego Nowogród usytuowany wzdłuż doliny rzeki Narwi od miasta Nowogród do wsi Szablak (ok. 12 szt. BSP) 1936 – 39, średni schron bojowy I linii obrony odcinka „Nowogród”, ciężki schron bojowy I linii obrony odcina „Nowogród” (Dziudźkowy dół), ciężki schron bojowy I linii obrony odcina „Nowogród” (w grobli), ciężki schron bojowy I linii obrony odcina „Nowogród” (u lepaka), Zespół schronów bojowych punkt oporu północnej części Zambrowskiego Rejonu Umocnionego Linii Mołotowa przy szosie Nowogród – Sławiec (ok. 4 szt. BSB) 1940 – 41 r.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjętego uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. uznano Nowogród jako ważną miejscowość gminną o znaczeniu regionalnym i krajowym z dużą ilością walorów turystycznych. Dlatego też ważne jest wsparcie podnoszenia atrakcyjności turystycznej obszarów zabytkowych i przestrzeni publicznych.

Lokalni twórcy lub inne postacie świata kultury związane z gminą:

- Kobiety Zespół Śpiewaczy z Nowogrodu,
- Ulatowska Joanna – hafciarka z Nowogrodu,
- Teresa Grodzka - twórczyni ludowa od 40 lat,
- Modzelewski Stanisław – plecionkarz z Jankowa Młodzianowa,
- Dobkowski Mieczysław – rzeźbiarz,
- Jan Rogiński – rzeźbiarz.

Na terenie Gminy Nowogród działają koła gospodyń wiejskich:

- Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich "Jankowianki",
- Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich w Chmielewie,
- Stowarzyszenie Koło Gospodyń Wiejskich w Mątewicy,
- Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich w Grądach,
- Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich w Sławcu.

Wnioski: Gmina Nowogród posiada cenne zabytki architektoniczne, posiadające także walory turystyczne. Obecne są tu bogate tradycje kultywowane przez mieszkańców oraz koła gospodyń wiejskich, działają tu lokalni twórcy. Warto krzewić kulturę kurpiowską (m.in. w szkołach, poprzez działalność MGOK) oraz stworzyć i promować regionalne produkty.

2.1.6. PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Na terenie gminy wyznaczono tereny inwestycje.

Dokumenty związane z planowaniem i zagospodarowaniem przestrzennym na terenie gminy:

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Nowogród (Tekst Jednolity Uchwalony Uchwałą Nr 24/III/02 Rady Miejskiej Nowogród z dnia 30.04.2002 r. z póź. zm., uchwała Nr XXVI/120/05 Rady Miejskiej w Nowogrodzie z dnia 30 czerwca 2005 roku i uchwała Nr XL/226/10 Rady Miejskiej w Nowogrodzie z dnia 11 listopada 2010 roku, zmieniony Uchwała nr XII/68/12 Rady Miejskiej w Nowogrodzie z dnia 06 marca 2012 r. w sprawie uchwalenia zmiany „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nowogród”).

- oraz miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego:

- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru eksploatacji kruszywa na gruntach wsi Mątwica.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w południowo-wschodniej części miasta Nowogród – rejon targowicy.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego w południowo-wschodniej części miasta Nowogród.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części miasta Nowogród dotyczącej terenów położonych w południowo-zachodniej części miasta w rejonie ulic: Miastkowska i Stacha Konwy.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenu położonego nad rzeką Narew w Nowogrodzie.
- Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego terenów zabudowy letniskowej we wsi Baliki – rozszerzenie istniejącego osiedla „Konik”.
- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nowogród (teren 100 P) (Uchwała nr 3/II/02 Rady Miejskiej w Nowogrodzie z dnia 26 listopada 2002 r.).

- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nowogród Morgowniki, Mątwica, Jankowo-Młodzianowo, Sławiec, Serwatki (Uchwała nr 118/XXXII/98 Rady Gminy i Miasta Nowogród z dnia 25 marca 1998 r.).
- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nowogród Nowogród, przy drodze do wsi Grądy – zakład przetwórstwa lnu (Uchwała nr 99/XXVII/97 Rady Gminy i Miasta Nowogród z dnia 30 czerwca 1997 r.).
- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nowogród. Nowogród: ul. Zdrojowa, ul. Zamkowa, rejon „Skarpy”, ul. Miastkowska, ul. Podmiejska (Uchwała nr 98/XXVII/97 Rady Gminy i Miasta Nowogród z dnia 30 lipca 1997 r.).
- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nowogród (Nowogród: oczyszczalnia i kanał zrzutowy) (Uchwała nr 52/XIV/95 Rady Gminy i Miasta Nowogród z dnia 21 grudnia 1995 roku).
- Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Nowogród (Stanica wodna) (Uchwała nr 36/VIII/99 Rady Gminy i Miasta Nowogród z dnia 29 czerwca 1999 r.).

Wnioski: Na obszarze gminy obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie gminy znajdują się także obszary inwestycyjne.

2.2. SFERA SPOŁECZNA

2.2.1. DEMOGRAFIA

Istotnym czynnikiem wpływającym na rozwój Gminy Nowogród jest sytuacja demograficzna oraz perspektywy jej zmian.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2020 roku na terenie Gminy Nowogród zamieszkiwały 3.995 osoby. Ich liczba w porównaniu do 2015 r. zmniejszyła się o 94 osoby. By w 2021 r. wzrosnąć do 4.003 osób i być mniejsza od liczby w 2015 r. o 86 osób.

Tabela 5. Stan ludności faktycznie zamieszkującej teren gminy

Jedn. miary	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ludność wg miejsca zamieszkania i płci w podziale na miasto i wieś							

	Jedn. miary	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem, miejsce zamieszkania, stan na 31 grudnia								
ogółem	osoba	4089	4068	4062	4021	4028	3995	4003
mężczyźni	osoba	2023	2001	1996	1970	1985	1963	1976
kobiety	osoba	2066	2067	2066	2051	2043	2032	2027
w miastach, miejsce zamieszkania, stan na 31 grudnia								
ogółem	osoba	2172	2171	2173	2156	2156	2150	2140
mężczyźni	osoba	1062	1057	1057	1045	1045	1042	1041
kobiety	osoba	1110	1114	1116	1111	1111	1108	1099
na wsi, miejsce zamieszkania, stan na 31 grudnia								
ogółem	osoba	1917	1897	1889	1865	1872	1845	1863
mężczyźni	osoba	961	944	939	925	940	921	935
kobiety	osoba	956	953	950	940	932	924	928

Źródło: Dane GUS

Współczynnik feminizacji, według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2015 – 2020 utrzymywał się na podobnym poziomie, oscylował pomiędzy 102 a 104 osobami, w 2021 roku współczynnik ten wyniósł 103 osoby.

Gęstość zaludnienia zaś w 2020 roku wyniosła 39 osób na 1 km², była mniejsza niż poprzednich latach analizy i w roku 2021 o 1 osobę na 1 km² (w pozostałych latach gęstość ta wynosiła 40 osób na 1 km²).

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w Gminie Nowogród w latach 2015 – 2021 brak jednolitej tendencji dotyczącej przyrostu naturalnego. W 2021 r. osiągnął najgorszy wynik: -20. Przyrost naturalny zarówno wśród mężczyzn jak i kobiet był ujemny.

Ujemny przyrost naturalny oznacza więcej zgonów niż urodzeń, dodatni sytuację odwrotną.

Saldo migracji wewnętrznych w 2020 roku w Gminie Nowogród, według danych GUS, wyniosło -21, w 2021 r. saldo to osiągnęło jednak wynik dodatni (15). Migracja zagraniczna w analizowanych latach występowała w niewielkim stopniu, jej saldo w 2020 r. wyniosło 3, a w 2021 r. 1.

Analizując dane dotyczące liczby ludności na terenie Gminy Nowogród należy stwierdzić, że dynamika zmian liczby ludności nie jest w pełni korzystna, a zatem istotne jest podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie na ten teren nowych mieszkańców, dla których istotne znaczenie ma także stan środowiska przyrodniczego oraz dostępność do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej.

Wnioski: W Gminie Nowogród dynamika zmian liczby ludności nie jest w pełni korzystna. Wciąż istotne jest podejmowanie działań mających na celu przyciągnięcie na ten teren nowych mieszkańców, dla których istotne znaczenie ma także stan środowiska przyrodniczego oraz dostępność do podstawowej infrastruktury społecznej i technicznej.

Niekorzystne dane zauważyć można w przypadku przyrostu naturalnego i w niektórych latach także salda migracji (brak jednolitej tendencji, np. 2020 r. saldo to wyniosło -18). Jeśli więc nie zostaną zahamowane występujące obecnie trendy związane ze zmniejszaniem się liczby mieszkańców gminy, można się spodziewać, że w kolejnych latach liczba osób zamieszkujących tę część województwa podlaskiego będzie nadal malała.

2.2.2. WIEK I WYKSZTAŁCENIE LUDNOŚCI

Na terenie Gminy Nowogród w latach 2015 - 2021 zmniejszał się odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym. Za to wzrastała liczba osób w wieku poprodukcyjnym (oprócz roku 2021). Świadczy to o zmniejszaniu się zasobów pracy oraz że w dłuższym okresie czasu na obszarze gminy przybywa osób starszych, dla których ważne są przede wszystkim usługi społeczne. Dalsze występowanie takiej sytuacji spowoduje, że gmina będzie musiała coraz większą ilość środków przeznaczyć na zaspokojenie potrzeb tej grupy mieszkańców, włączając w to wydatki na pomoc społeczną. W celu przyrostu liczby osób w wieku produkcyjnym równoważących wzrastającą ilość osób w wieku poprodukcyjnym ważne jest przeprowadzanie inwestycji mających na celu poprawę stanu środowiska naturalnego, infrastruktury oraz zaplecza usługowego w celu dalszego przyciągania na teren gminy młodych, dobrze wykształconych mieszkańców, którzy zapewnią dodatkowe przychody dla budżetu gminy.

Wykształcenie ludności jest wskaźnikiem w dużym stopniu obrazującym potencjał regionu do rozwoju, zmiany struktury społeczno-gospodarczej i aktywności ekonomicznej. Zgodnie z danymi pochodzącymi z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. (w chwili przygotowania Diagnozy nie są dostępne bardziej aktualne dane dotyczące wykształcenia. Dane na ten temat nie występują w Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 r., brak jeszcze danych dla gminy ze spisu przeprowadzonego w 2021 r.) na terenie Gminy Nowogród dominują osoby z wykształceniem podstawowym (50,47% mieszkańców). Najmniej jest zaś osób z wykształceniem policealnym (2,59%) oraz wyższym (4,78%). Ponadto zauważalna jest tendencja związana z posiadaniem wyższego poziomu wykształcenia przez kobiety zamieszkujące Gminę Nowogród (4,28% kobiet posiada wykształcenie wyższe, 3,01% -

policealne, 23,55% - średnie, natomiast w przypadku mężczyzn odsetek ten przedstawia się następująco: 2,86% mężczyzn legitymuje się wykształceniem wyższym, 0,83% - policealnym, a 17,57% - średnim).

W ostatnich latach zauważalna jest jednak tendencja związana z podwyższaniem poziomu wykształcenia, zarówno przez najmłodszych, jak i starszych mieszkańców gminy, wobec czego poziom obecnego wykształcenia mieszkańców może odbiegać od zaprezentowanych danych statystycznych. Podwyższanie poziomu wykształcenia przez mieszkańców może stanowić wyzwanie dla władz gmin polegające na dostosowaniu lokalnych rynków pracy do spełnienia oczekiwań osób przede wszystkim z wykształceniem wyższym. W przypadku nie podjęcia działań prorozwojowych istnieje realne zagrożenie odpływu najlepiej wykształconej części społeczeństwa do większych ośrodków miejskich.

Analizując poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Nowogród można zaobserwować, że w porównaniu ze średnim poziomem wykształcenia w województwie podlaskim, gdzie odsetek osób z wykształceniem wyższym był dwukrotnie wyższy, sytuacja gminy jest mniej korzystna. Jednak biorąc pod uwagę poziom wykształcenia mieszkańców na terenie powiatu łomżyńskiego to sytuacja w gminie jest lepsza. Tym samym uznać można, że stan ten był i jest zadowalający lecz wymagający poprawy.

Wnioski: Na terenie Gminy Nowogród porównując rok 2015 i rok 2021 liczba osób w wieku poprodukcyjnym wzrosła. Może to powodować konieczność przeznaczania dodatkowych środków na usługi społeczne oraz zapewnienie zagospodarowania czasu wolnego tej grupy mieszkańców.

Obserwowane jest podnoszenie poziomu wykształcenia przez mieszkańców gminy, co może także wzmacniać ich szanse na rynku pracy.

Ze względu na zmiany demograficzne oraz zmiany społeczne warto rozważać budowę domu pomocy społecznej.

2.2.3. MIESZKALNICTWO

Na terenie Gminy Nowogród istnieje 1367 mieszkań (dane GUS za 2020 r.). Ich powierzchnia wyniosła 62.133 m².

W analizowanych latach liczba mieszkań wzrastała. Powierzchnia użytkowa mieszkań w 2020 r. wyniosła 121.767 m². Powierzchnia mieszkań w analizowanych latach wzrastała zarówno w terenach miejskich jak i wiejskich.

W czasie tworzenia Diagnozy dane dotyczące 2021 r. były jeszcze niedostępne.

Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe Gminy Nowogród w latach 2015 – 2020

	Jedn. miary	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem							
mieszkania	-	1325	1335	1346	1353	1362	1367
izby	-	5693	5753	5823	5869	5929	5959
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	114673	116188	118194	119408	121061	121767
w miastach							
mieszkania	-	738	744	752	759	765	769
izby	-	3203	3237	3292	3334	3370	3394
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	60671	61546	63170	64293	65413	65996
na wsi							
mieszkania	-	587	591	594	594	597	598
izby	-	2490	2516	2531	2535	2559	2565
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	54002	54642	55024	55115	55648	55771

Źródło: Dane GUS

W latach 2015 – 2020 poziom wyposażenia mieszkań w instalacje wzrastał i to zarówno w odniesieniu do wodociągu, ustępu spłukiwanego, łazienki, centralnego ogrzewania. W przypadku gazu sieciowego od 2018 r. brak mieszkań wyposażonych w gaz).

W 2020 roku 92,2% mieszkań wyposażonych było w wodociąg, 84,3% w ustęp spłukiwany, 81,9% - w łazienkę, a 72,6% - w centralne ogrzewanie.

Mieszkania wyposażone w instalacje w % ogółu mieszkań w analizowanych latach utrzymywał się na podobnym poziomie (zarówno w przypadku: wodociągu, ustępu spłukiwanego, łazienki i centralnego ogrzewania).

W 2020 roku, według danych Głównego Urzędu Statystycznego, było 1.261 mieszkań wyposażonych w wodociąg, 1.153 w ustęp spłukiwany, 1.120 w łazienkę i 992 w centralne ogrzewanie.

Wnioski: Na terenie gminy rośnie liczba mieszkań oraz poprawia się ich wyposażenie w instalacje. Biorąc jednak pod uwagę odsetek wyposażonych mieszkań należy stwierdzić, że nadal występują potrzeby w tym zakresie i konieczna jest realizacja inwestycji poprawiających ten stan.

Wciąż istnieje jednak potrzeba podejmowania prac poprawiających dostęp do infrastruktury wodno – ściekowej.

2.2.4. STRUKTURA ZATRUDNIENIA I RYNEK PRACY

Część mieszkańców Gminy Nowogród znajduje zatrudnienie w rolnictwie, które odgrywa ważną rolę na terenie gminy.

Porównując rok 2015 i rok 2020 patrząc na liczbę pracujących na terenie gminy można zauważyć, że liczba ta wzrosła o 23 osoby. Co jest pozytywnym zjawiskiem.

Analizując realną aktywność zawodową mieszkańców wzięto pod uwagę liczbę osób pracujących przypadających na 1000 mieszkańców. Na terenie Gminy Nowogród wskaźnik ten jest niższy niż średnia wojewódzka (200 osób w 2020 r.) i średnia dla powiatu łomżyńskiego (114 osób) i kształtuje się na poziomie 48 osób.

Porównując wskaźnik pracujących na 1000 mieszkańców na terenie gmin położonych na terenie powiatu łomżyńskiego sytuacja na terenie Gminy Nowogród znajduje się w stosunkowo złej sytuacji, gorsza sytuacja występuje jedynie w Gminie Zbójna. Najlepiej wypadają gmina miejsko – wiejska Jedwabne i gmina wiejska Piątnica.

Wnioski: Gmina charakteryzuje się wciąż niezadawalającym poziomem zatrudnienia mieszkańców (choć widać pewną poprawę w tym zakresie). Przeważają niewielkie zakłady pracy.

2.2.5. BEZROBOCIE

Na terenie Gminy Nowogród od kilku lat odnotowywane jest zmniejszanie liczby osób pozostających bez pracy.

Analizując dane dotyczące bezrobocia na terenie gminy nie można zapomnieć, że badania statystyczne prowadzone przez GUS i PUP nie pokazują pełnego obrazu rynku pracy, nie rejestrując przede wszystkim problemu ukrytego bezrobocia w rolnictwie. Nie można także

pomijać faktu, że w przeciągu ostatnich lat zmieniały się przepisy dotyczące sposobu określania statusu osoby bezrobotnej, które eliminowały z tej statystyki niejednokrotnie całe grupy społeczne. Dodatkowym czynnikiem wpływającym na statystyki rynku pracy jest ujemne saldo migracji (które wystąpiło jeszcze w 2020 r. co wraz z brakiem jednolitej tendencji ponownie może się powtórzyć). Pomimo tych faktów zarówno dane statystyczne, jak i wynikające z obserwacji własnych wskazują, że w odniesieniu do rynku pracy na tym terenie można spodziewać się polepszenia sytuacji związanej ze zwiększaniem liczby osób pracujących powodując zmniejszenie stopy bezrobocia.

Zgodnie z danymi posiadanymi przez gminę liczba osób bezrobotnych na jej terenie wynosi 96, z czego 49 to osoby długotrwale bezrobotne.

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Łomży w końcu maja 2022 r. wyniosła 2293 osoby (w tym 1246 kobiet) i była niższa od liczby bezrobotnych zarejestrowanych na koniec maja 2021 roku o 693 osoby (liczba kobiet zmniejszyła się o 303 osoby) tj. o 21,9%. To najniższa od kwietnia 1990 roku liczba bezrobotnych zarejestrowana w urzędzie. Natomiast w porównaniu do stanu na koniec miesiąca poprzedniego poziom bezrobocia zmniejszył się o 133 osoby tj. 5,5%.

W porównaniu z innymi gminami leżącymi na terenie powiatu łomżyńskiego liczba bezrobotnych w Gminie Nowogród w 2020 r. i 2021 r. znajdowała się na średnim poziomie.

Wnioski: Gmina Nowogród cechuje się średnim poziomem bezrobocia mieszkańców. Wciąż potrzebne jest przeprowadzanie działań służących poprawie tej sytuacji.

2.3. SFERA GOSPODARCZA

2.3.1. ROLNICTWO

Zgodnie z Powszechnym Spisem Rolnym z 2020 r. na terenie Gminy Nowogród ogółem istnieje 441 gospodarstw z czego 440 to gospodarstwa indywidualne. Najwięcej było gospodarstw o stosunkowo niewielkiej wielkości (1 – 5 ha) – 146.

Zgodnie z wyniki spisu powierzchnia gospodarstw rolnych wyniosła 6.972,76 ha z czego 6.967,4 ha to gospodarstwa indywidualne.

Analizując powierzchnię użytków rolnych przedstawionych w spisie widać, że powierzchnia tych użytków wśród gospodarstw indywidualnych o wielkości 15 ha i więcej wyniosła aż 3.941,24 ha.

W przypadku pogłowia zwierząt gospodarskich, zgodnie z Powszechnym Spisem Rolnym z 2020 r., zauważyć można, że przeważało bydło ogółem – 6.321 szt. nad trzodą chlewną (2.797 szt.) i drobiem (1.856 szt.).

Patrząc na powierzchnię zasiewów na terenie gminy przeważały, zgodnie z danymi GUS – spis rolny, zboża, głównie zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi. Wystąpiły także: ziemniaki, rzepak i rzepik oraz warzywa gruntowe.

Zgodnie z Powszechnym Spisem Rolnym z 2020 r. na terenie Gminy Nowogród przeważają użytki rolne w dobrej kulturze – 5.827.49 ha. Pod zasiewami znajdowało się 3.583,37 ha. Łąki trwałe zajmowały 2.025,9 ha.

Tabela 7. Użytkowanie gruntów

	Jedn. miar.	2020
gospodarstwa rolne ogółem		
grunty ogółem	ha	6.972,76
użytki rolne ogółem	ha	5.891
użytki rolne w dobrej kulturze	ha	5.857,49
pod zasiewami	ha	3.583,37
grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	ha	26,84
uprawy trwałe	ha	3,85
łąki trwałe	ha	2.025,9
pastwiska trwałe	ha	214,01
pozostałe użytki rolne	ha	33,51
lasy i grunty leśne	ha	865,33
pozostałe grunty	ha	216,43

Źródło: Dane GUS, PSR 2020

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjętego uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. uznano, że na terenie Gminy Nowogród warto sukcesywnie zalesiać grunty marginalne dla potrzeb produkcji rolniczej z priorytetem korytarzy migracyjnych.

Wnioski: Gospodarstwa rolne w Gminie Nowogród charakteryzują się średnio korzystną strukturą agrarną (przeważają gospodarstwa rolne wg grup obszarowych użytków rolnych o wielkości 1 – 5 ha). Może to zniechęcać część mieszkańców do czerpania dochodów z tego działu gospodarki z powodu braku opłacalności działalności.

2.3.2. PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ

Na terenie Gminy Nowogród – zgodnie z danymi GUS – w 2021 roku istniało 332 podmiotów gospodarki narodowej, z czego sektor prywatny reprezentowało 321 podmiotów. Największa ilość podmiotów prywatnych to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w 2021 roku było ich 265.

Na sektor publiczny składają się głównie państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, w 2020 roku było ich 7, sektor publiczny ogółem liczył 10 podmiotów. Na sektor prywatny oprócz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą składają się również spółki handlowe (13), spółdzielnie (4), fundacje (1) oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne (18).

Analizując podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według grup rodzajów działalności PKD 2007 można zauważyć, że w 2021 roku na terenie Gminy Nowogród najwięcej podmiotów zajmowało się pozostałą działalnością – 195 a najmniej rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem – 8.

Na terenie Gminy Nowogród w 2021 r. (zgodnie z danymi GUS) najwięcej było przedsiębiorstw o wielkości do 9 pracowników. Można więc stwierdzić, że na terenie Gminy Nowogród działają głównie niewielkie podmioty.

Aktywność gospodarczą oraz przedsiębiorczość mieszkańców dobrze charakteryzuje wskaźnik podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców. Porównując sytuację Gminy Nowogród z innymi gminami położonymi na terenie powiatu łomżyńskiego widać, że jest ona w stosunkowo dobrej sytuacji – lepiej sytuacja wygląda jedynie w gminie wiejskiej Łomża.

Wskaźnik ten jest wyższy od wartości dla powiatu łomżyńskiego i niższy dla wartości dla województwa podlaskiego, co wskazuje na średnią przedsiębiorczość mieszkańców gminy.

Wnioski: Mieszkańców Gminy Nowogród cechuje przedsiębiorczość na zadawalającym poziomie, choć sytuacja ta mogłaby ulec jeszcze poprawie. Na obszarze gminy brak większych zakładów pracy, dominują podmioty zatrudniające do 9 pracowników.

2.3.3. WSPIERANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI, TERENY INWESTYCYJNE

Na terenie gminy wyznaczono tereny inwestycyjne. Są nimi:

- Miasto Nowogród „Strefa Ekonomiczna” – Rysunek 1.

Całość 25,9869 ha.

2 PU – teren o powierzchni dz. 560/3 – 5,2727 ha, dz. 560/5 – 2,3742 ha.

3 P – teren o pow. dz. 560/7-13,6963 ha.

4 P – teren o pow. dz. 556 -1,8591 ha, dz. 557 – 0,3829 ha.

- Miasto Nowogród „TARGOWICA” – Rysunek 2.

Całość 20,26 ha.

1U – 5,60 ha.

6 PU - 2,14 ha.

działki 626/2, 626/3, 628/16, 628/17, 628/18, 628/23, 628/25, 628/26.

- Nowogród Tereny inwestycyjne "Skarpa" – Rysunek 3.

Nowogród, w rejonie ulic: Strzelców Kurpiowskich, Stacha Konwy, Sosnowa do sprzedaży działki do zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i usługowo-mieszkalnej, do zabudowy usługowej z poddaszem mieszkalnym przeznaczone są działki oznaczone na rysunku planu symbolem U:

- 6 U - dz. 1995 – o powierzchni ok. 0,20 ha,

- 7 U - dz. 1904 – o powierzchni ok. 0,23 ha,

do zabudowy mieszkaniowej oznaczone na rysunku planu symbolem MN:

- 02 MN – dz. 1980 – o powierzchni ok. 0,0931 ha,

- 04 MN – dz. 1987 – o powierzchni ok. 0,1104 ha,

- 05 MN – dz. 1996 i 119/15 – o powierzchni ok. 0,11 ha,

- 08 MN – dz. 1913 – o powierzchni ok. 0,1493 ha.

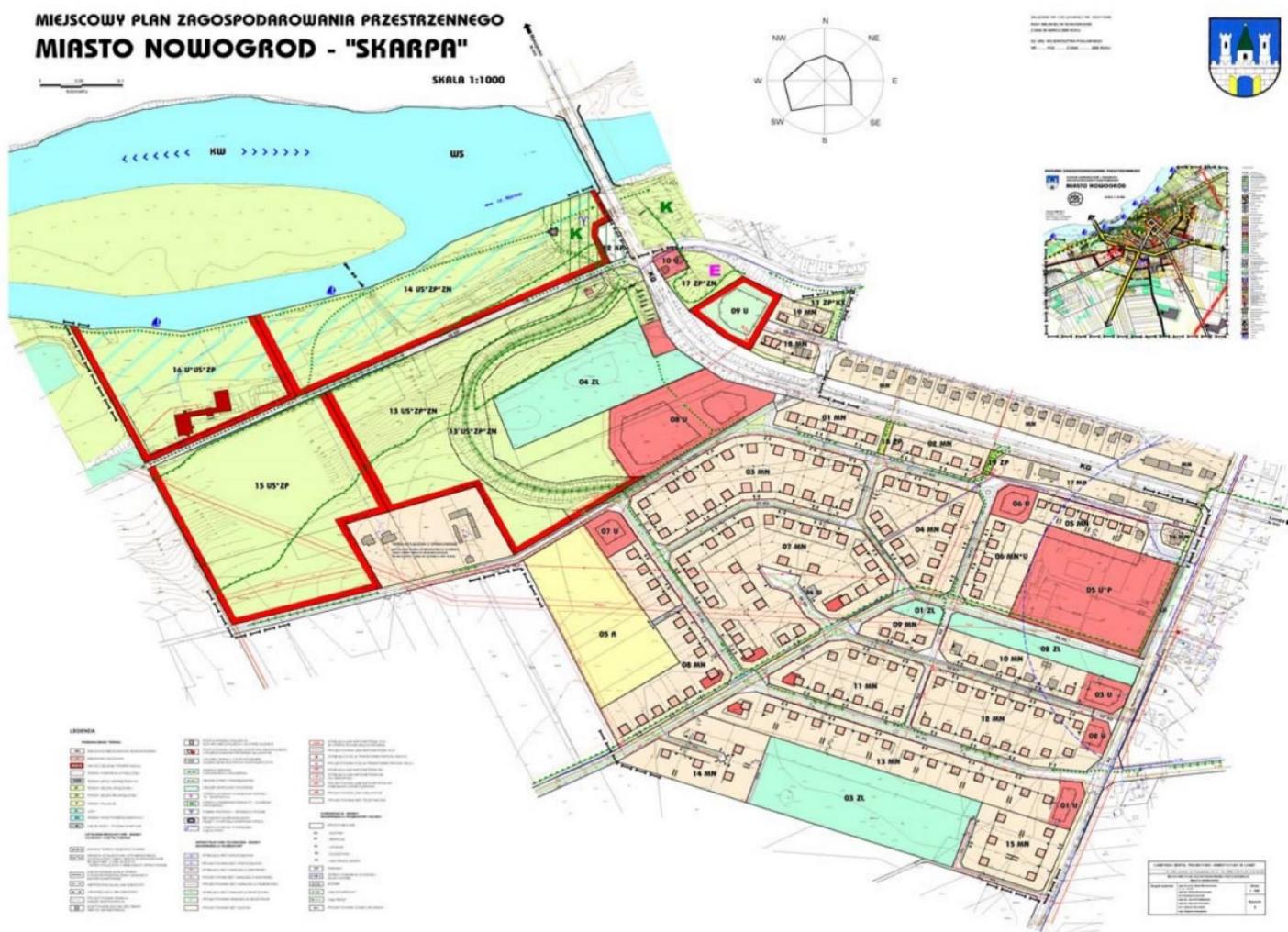
63

Rysunek 3. Tereny Inwestycyjne – „Skarpa”

Źródło: dane Gminy Nowogród

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjętego uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. wskazano, że miejscowość Nowogród pełni ważną funkcję o ponadlokalnym zasięgu oddziaływania. Podkreślono jego ważność dla kultury i turystyki, ale także na jego funkcję produkcyjno-usługową z Podstrefą Suwalskiej SSE.

Wnioski: Gmina posiada wyznaczone tereny inwestycyjne. Posiada potencjał do rozwoju gospodarczego i polepszenia sytuacji mieszkańców (np. poprzez zmniejszenie poziomu bezrobocia).

2.4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

2.4.1. INFRASTRUKTURA TRANSPORTOWA I KOMUNIKACYJNA

Część dróg stanowiących sieć drogową Gminy Nowogród nie odpowiada wymaganiom określonym w przepisach prawa dla dróg publicznych, charakteryzuje się niewystarczającymi parametrami technicznymi w stosunku do określonych w nich wymogów. Część dróg posiada nawierzchnię nieutwardzoną, co powoduje, że możliwość poruszania się tymi szlakami komunikacyjnymi jest bardziej uzależniona od warunków atmosferycznych niż ma to miejsce w przypadku dróg asfaltowych.

W związku z tym zasadne jest podjęcie działań mających na celu poprawę standardu technicznego dróg publicznych, zapewniającą poprawę jakości dróg i bezpieczeństwa ruchu drogowego. W tym celu niezbędna jest budowa, przebudowa, rozbudowa i modernizacja istniejących dróg publicznych stanowiących sieć komunikacyjną gminy. Ponadto – dla zwiększenia poziomu bezpieczeństwa rowerzystów – konieczne jest tworzenie ścieżek rowerowych.

Zgodnie z danymi GUS w 2020 r. w zakresie transportu publicznego mieszkańcy mogli skorzystać z 11 przystanków znajdujących się w granicach gminy. Ścieżki rowerowe miały długość 4,8 km.

Przez teren gminy nie przebiega linia kolejowa.

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego przyjętego uchwałą Nr XXXVI/330/17 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 22 maja 2017 r. miasto Nowogród jest objęte linią komunikacji miejskiej Łomży.

Wskazano w nim także, że przez teren gminy przebiega szlak rowerowy międzynarodowy Euro Velo R 11 (EVIII) Ateny – Skopje – Belgrad – Koszyce – Kraków – Warszawa – Wilno – Tallin – Helsinki – Nordkapp (Norwegia), przebiegający przez województwo podlaskie na trasie: Tarnowo – Miastkowo – Czartoria – Jankowo – Nowogród – Szablak – Jednaczewo – Łomża – Piątnica – Kalinowo – Drozdowo – Rakowo-Czachy – Rakowo-Boginie – Krzewo – Bronowo – Niwkowo – Wizna – Ruś – Sambory – Sieburczyn – Rutkowskie – Burzyn – Szostaki – Mocarze – Chyliny – Pluty – Brychy – Barwiki – Racibory – Radziłów – Klimaszewnica – Białaszewo – Okół – Ruda – Modzelówka – Pieńczykówek – Stoczek – Ciszewo – Kuligi – „Las Grzędy” – Woźnawieś – Orzechówka – Tajenko – Sosnowo – Gabowe Grądy – Białobrzegi – Augustów – Studzieniczna – Serwy – Bryzgiel – Gawrych Ruda – Wigry – Karolin – Sejny – Ogrodniki – (Lazdijai).

Wnioski: Na obszarze Gminy Nowogród obserwowany jest niewystarczający stan techniczny dróg (część dróg gminnych posiada nawierzchnię gruntową) oraz infrastruktury drogowej (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie). W związku z tym konieczna jest realizacja inwestycji zmniejszająca niedobory w tym zakresie. Warto również zadbać o oznakowanie poziome.

2.4.2. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Odpowiednia gospodarka wodna jest jednym z podstawowych działań mających na celu zachowanie odpowiednich stosunków ekologicznych na danym terenie. Jednocześnie niezbędne jest dostarczenie mieszkańcom podstawowych usług komunalnych.

Ujęcia wody na terenie Gminy Nowogród:

- Wodociąg Nowogród (dostarczający wodę do 6 miejscowości Nowogród, Kupnina, Serwatki, Morgowniki, Ptaki, Baliki. Wielkość produkcji m³/d - 220 m³/d. Liczba ludności zaopatrywanej – 2384.
- Wodociąg Sławiec (dostarczający wodę do 10 miejscowości Sławiec, Szablak, Grzymały, Grądy Nowogrodzkie, Sulimy, Dzierzgi, Chmielewo, Mątwnica, Jankowo Młodzianowo, Jankowo Skarbowo). Wielkość produkcji m³/d - 389 m³/d. Liczba ludności zaopatrywanej – 1956.

Na terenie Gminy Nowogród w 2020 r. – według danych GUS – 89,6% ludności korzystało z wodociągów. W 2020 roku zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca wynosiło 47,2 m³. Długość czynnej sieci rozdzielczej wynosiła 57 km.

Teren Gminy Nowogród jest częściowo skanalizowany. Poziom skanalizowania obszarów wiejskich jest zerowy – 0% osób korzystających na tych obszarach. Ogólna ludność osób

korzystających z sieci pokrywa się z ludnością korzystającą z sieci w miastach – w obydwu przypadkach w 2020 r., zgodnie z danymi GUS, było to 1805 osób.

Oczyszczalnia ścieków znajduje się na terenie miasta Nowogród oraz w miejscowości Ptaki (nowo wybudowana).

Zgodnie z danymi GUS w 2020 r. odprowadzono 28 dm³ ścieków, taką samą wielkość odpadów oczyszczono.

Ścieki komunalne z terenu gminy bywają również oczyszczane w instalacjach przydomowych lub przechowywane w zbiornikach bezodpływowych.

W 2020 r. na terenie gminy było 641 zbiorników bezodpływowych i 51 oczyszczalni przydomowych. Istniała także 1 stacja zlewna.

Wnioski: Na terenie gminy obserwowane są niedobory w zakresie sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni przydomowych oraz szczelnych szamb. Konieczna jest zatem realizacja projektów poprawiających zaopatrzenie mieszkańców w infrastrukturę kanalizacyjną.

Liczba budynków korzystających z sieci wodociągowej od lat utrzymuje się na podobnym (stosunkowo zadawalającym) poziomie. Nadal jednak nie wszyscy mieszkańcy mają możliwość korzystania z wody pochodzącej z sieci – istnieje potrzeba rozbudowy istniejącej sieci.

Na terenie gminy potrzebne są więc prace związane zarówno z budową sieci kanalizacyjnej jak i wodociągowej. Jak również służące modernizacji oczyszczalni ścieków.

2.4.3. GOSPODARKA ODPADAMI

Zgodnie z danymi GUS – w 2020 roku na terenie Gminy Nowogród zebrano prawie 911 t odpadów. Na jednego mieszkańca przypadało 141,4 kg odpadów zmieszanych. W 2020 roku na terenie gminy działały 2 jednostki odbierające odpady (wg obszaru działalności).

Miejsce zagospodarowania niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych, bioodpadów stanowiących odpady komunalne oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania:

- Instalacja Komunalna: Zakład Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów w Czartorii, 18-413 Miastkowo.
- Zarządca instalacji: Zakład Gospodarowania Odpadami Sp. z o.o. ul. Akademicka 22, 18-400 Łomża.

Miejsce zagospodarowania przez podmioty odbierające odpady komunalne od właścicieli nieruchomości z terenu gminy niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych, bioodpadów stanowiących odpady komunalne oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych przeznaczonych do składowania:

- Instalacja Komunalna: Zakład Przetwarzania i Unieszkodliwiania Odpadów w Czartorii, 18-413 Miastkowo.
- Zarządca instalacji: Zakład Gospodarowania Odpadami Sp. z o.o. ul. Akademicka 22, 18-400 Łomża.

Zgodnie z „Analizą stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie miasta i gminy Nowogród za 2020 rok” od stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r. odbiór odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości zamieszkałych oraz z domków letniskowych i innych nieruchomości wykorzystywanych na cele rekreacyjno-wypoczynkowe realizowany był przez firmę Usługi Komunalne „BŁYSK,” Marianna Marczyk, ul. Przykoszarowa 22A, 18-400 Łomża. Umowa została zawarta na okres 12 miesięcy tj. od 24 stycznia 2020 r. do 31 grudnia 2020 r.

Na terenie Miasta Nowogród utworzono Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych „PSZOK” przy ul. Łomżyńskiej 41, na placu Komunalnego Zakładu Budżetowego.

Ostatnia inwentaryzacja azbestu i wyrobów azbestowych na terenie gminy została dokonana w 2009 r. Podejmowano działania by zmniejszyć jego występowanie:

- w 2016 r. zebrano 131,64 Mg,
- w 2018 r. zebrano 84,662 Mg,
- w 2020 r. zebrano 140,405 Mg.

Wnioski: Na terenie Miasta Nowogród działa PSZOK przy ul. Łomżyńskiej 41, na placu Komunalnego Zakładu Budżetowego. System odbioru odpadów jest efektywny. Na terenie gminy przeprowadza się prace mające na celu usunięcie azbestu i wyrobów zawierających azbest.

2.4.4. INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA, CIEPŁOWNICZA I GAZOWA

Na terenie Gminy Nowogród nie funkcjonuje sieć ciepłownicza ani gazowa (od 2018 r. brak osób korzystających z sieci gazowej). Dostępna jest natomiast infrastruktura energetyczna zaopatrująca mieszkańców w energię elektryczną.

Gmina Nowogród zasilana jest w energię elektryczną liniami napowietrznymi. Na terenie gminy znajdują się linie napowietrzne 110 kV oraz 15kV, stacje transformatorowe 15/0,4kV oraz sieć napowietrzna i kablowa nn. przedstawia infrastrukturę energetyczną przebiegającą przez województwo podlaskie.

Na terenie Gminy Nowogród brak jednolitej tendencji (w latach 2015 – 2020, zgodnie z danymi GUS) dotyczącej ilości odbiorców energii elektrycznej oraz ilości zużytej energii.

Wnioski: Na terenie Gminy Nowogród nie funkcjonuje sieć ciepłownicza ani gazowa. Dostępna jest natomiast infrastruktura energetyczna zaopatrująca mieszkańców w energię elektryczną, jednak część sieci wymaga modernizacji i uzupełnień.

2.5. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

2.5.1. INFRASTRUKTURA EDUKACYJNA, JAKOŚĆ EDUKACJI

Na terenie Gminy Nowogród działają placówki edukacyjne. Liczba uczniów uczęszczających do placówek edukacyjnych zlokalizowanych na terenie Gminy Nowogród w roku szkolnym przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 8. Liczba uczniów w roku szkolnym

Rok Szkolny	Liczba Uczniów
2019/2020	420
2020/2021	401
2021/2022	416

Źródło: dane Gminy Nowogród

Zgodnie z „Raportem o stanie Gminy Nowogród za 2021 rok” w roku szkolnym 2020/2021 Gmina Nowogród była organem prowadzącym dla Zespołu Szkół Samorządowych w Nowogrodzie w skład którego wchodzi:

- Szkoła Podstawowa im. Adama Chętnika w Nowogrodzie – 315 uczniów,
- Przedszkole Samorządowe w Nowogrodzie – 94 dzieci.

Największa liczba uczniów uczęszczająca do szkoły podstawowej w latach 2015 - 2020, zgodnie z danymi GUS, wystąpiła w 2019 r.

Porównując współczynniki skolaryzacji w stosunku do szkół podstawowych na terenie Gminy Nowogród, powiatu łomżyńskiego oraz województwa podlaskiego można zauważyć, że

najmniejsza wartość wskaźnika występuje na terenie powiatu łomżyńskiego, a największa na terenie województwa podlaskiego.

Informacje dotyczące wyników egzaminów ośmioklasisty przedstawiono w tabeli 9 i 10. Wskazują one na to, że sytuacja na terenie gminy w tym zakresie wymaga przeprowadzenia dodatkowych prac służących podniesieniu poziomu nauczania.

Tabela 9. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w latach 2019 - 2021

Przedm.	2019			2020			2021		
	Kraj %	Nowogród %	Stanin	Kraj %	Nowogród %	Stanin	Kraj %	Nowogród %	Stanin
Język Polski	63	59	4	59	52	3		54	4
Matematyka	45	33	3	46	47	6		44	5
Język Angielski	55	45	4	54	43	4		60	5

Źródło: dane Gminy Nowogród

Tabela 10. Wyniki egzaminów ósmoklasisty

Rok	Język polski			Matematyka			Język angielski		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
1. Najniższy									
2. Bardzo niski									
3. Niski									
4. Niżej średni									
5. Średni									
6. Wyżej średni									
7. Wysoki									
8. Bardzo wysoki									
9. Najwyższy									

Źródło: dane Gminy Nowogród

Zgodnie z „Raportem o stanie Gminy Nowogród za 2021 rok” przedszkole w Nowogrodzie zapewnia bezpłatne wychowanie, nauczanie i opiekę w zakresie podstawy programowej wychowania przedszkolnego, które realizowane są bezpłatnie w wymiarze 5 godzin dziennie od poniedziałku do piątku od godziny 8⁰⁰ do godziny 13⁰⁰.

Zgodnie z danymi GUS na terenie Gminy Nowogród w latach 2015 - 2020 największa ilość osób poddana wychowaniu przedszkolnym wystąpiła w 2016 r.

Porównując wskaźnik ilości dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w Gminie Nowogród, powiecie łomżyńskim oraz województwie podlaskim można wskazać na jeszcze zadawalający poziom objęcia wychowaniem przedszkolnym

najmłodszych mieszkańców Gminy Nowogród. Wskaźnik ten jest trochę niższy niż średnia dla całego województwa. Sytuacja w powiecie i w gminie znajduje się na podobnym poziomie. Choć sytuacja gminy w 2015 r. była lepsza niż w powiecie w 2019 r. sytuacja ta się odwróciła. W 2020 r. nadal sytuacja w powiecie była odrobinę lepsza niż w gminie.

Wnioski: Na terenie Gminy Nowogród jest zapewniona edukacja na poziomie podstawowym, funkcjonują tu także placówki wychowania przedszkolnego.

Uczniowie szkoły podstawowej osiągają średnie wyniki z egzaminów zewnętrznych, wobec czego wciąż niezbędna jest organizacja zajęć wyrównawczych, dodatkowych, rozwijających zainteresowania i zdolności dzieci i młodzieży.

2.5.2. INFRASTRUKTURA SPORTOWA I REKREACYJNA

Na terenie Gminy Nowogród istnieje następująca infrastruktura sportowa i rekreacyjna:

- hala widowiskowo-sportowa przy Zespole Szkół Samorządowych w Nowogrodzie, ul. 11 Listopada 12,
- stadion w Nowogrodzie, Nowogród ul. 11 Listopada,
- siłownia zewnętrzna i plac zabaw, Nowogród, ul. 1 Maja,
- siłownia zewnętrzna, Nowogród, ul. Miastkowska,
- siłownia zewnętrzna, Mątwica 76,
- siłownia zewnętrzna, Morgowniki,
- boisko Wielofunkcyjne w Chmielewie.

Na terenie gminy funkcjonuje Akademia Piłkarska "Lider".

Do ważniejszych imprez sportowych należą:

- Półmaraton Kurpiowski Psejåk - Bieg Szlakiem Schronów Bojowych SGO "Narew",
- Igrzyska Dzieci i Młodzieży Szkolnej Grupy Zachodniej w sztafetowych biegach przełajowych,
- Powiatowe igrzyska Dzieci i Młodzieży w sztafetowych biegach przełajowych.

Wnioski: Na obszarze gminy występuje infrastruktura sportowa i rekreacyjna. Organizowane są tu lokalne imprezy sportowe integrujące i aktywizujące mieszkańców. Jej część wymaga modernizacji. Warto również rozważyć jej rozszerzenie.

2.5.3. INFRASTRUKTURA KULTURY, DZIAŁALNOŚĆ KULTURALNA

Na terenie Gminy Nowogród funkcjonują:

- Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Nowogród,
- Filia Biblioteki w Mątwicy.

Na terenie Gminy Nowogród funkcjonuje także Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury.

Zajęcia stałe w MGOK:

- Zajęcia plastyczne,
- Zajęcia wokalne,
- Zajęcia śpiewu tradycyjnego,
- Warsztaty skrzypcowe,
- Warsztaty szydełkowania i haftu krzyżkowego.

Na terenie Gminy Nowogród działają koła gospodyń wiejskich.

Wnioski: Na terenie Gminy Nowogród funkcjonują jednostki kulturalne zapewniające zagospodarowanie czasu wolnego, jednak ich oferta nadal jest niezadowalająca i nie spełnia oczekiwań mieszkańców. Warto rozwinąć współpracę ze Skansenem Kurpiowskim w Nowogrodzie. Krzewić kulturę kurpiowską oraz tworzyć i promować regionalne produkty.

2.5.4. INFRASTRUKTURA OCHRONY ZDROWIA I OPIEKI SPOŁECZNEJ

W zakresie podstawowej opieki medycznej na terenie Gminy Nowogród usługi wykonują dwie placówki (w 2021 r. zgodnie z danymi GUS). Na obszarze gminy funkcjonuje jeden punkt apteczny.

W zakresie opieki szpitalnej oraz specjalistycznej mieszkańcy korzystają z usług placówek zlokalizowanych m.in. na terenie miasta Łomża.

Jednym z głównych aspektów w kwestii infrastruktury społecznej i jakości opieki zdrowotnej, który uwzględniono w analizie, jest dostęp pacjentów do świadczeń. Jest on bardzo istotny, zwłaszcza w kontekście najstarszych mieszkańców gmin. Zgodnie z informacjami zaprezentowanymi na wykresie 45 brak jednolitej tendencji w liczbie udzielonych porad w ostatnim okresie. W latach 2015 – 2017 ich liczba malała. Później wzrosła by w 2020 r. osiągnąć najniższy poziom (na ten stan pewien wpływ miało też pojawienie się pandemii

COVID – 19 i wprowadzane ograniczenia). W 2021 r. ich liczba odrobinę wzrosła (sytuacja ta również może wiązać się sytuacją epidemiologiczną gminy i kraju).

Zadania z zakresu pomocy społecznej są realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS), który jest jednostką organizacyjną gminy. Analizując dane na temat liczby osób oraz gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej można zauważyć tendencję malejącą (z wyjątkiem roku 2019 r. w przypadku gospodarstw domowych, gdy ich liczba utrzymała się na takim samym poziomie co w 2018 r.), co jest zjawiskiem korzystnym i może powodować w przyszłości brak konieczności przekazywania dodatkowych środków z budżetu gminy na cele związane z pomocą społeczną.

Zgodnie z danymi gminy liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej ogółem wynosi 106 osób. Z tego:

- z powodu alkoholizmu – 0,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 6,
- bezrobocia – 19,
- niepełnosprawności – 18,
- z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa – 5,
- przemocy – 0,
- ubóstwa – 22,
- wielodzietności – 22,
- objętych niebieską kartą – 12.

Biorąc pod uwagę beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminie patrząc na sytuację Gminy Nowogród i innych gmin położonych na terenie powiatu łomżyńskiego sytuacja na jej terenie choć nie odbiega od sytuacji w innych gminach to stosunkowo jest mało korzystna. Najmniejsza liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej znajdowała się w gminie wiejskiej Piątnica, największa w gminie wiejskiej Zbójna. Gmina Nowogród zajmuje trzecie miejsce z największą liczbą beneficjentów.

Wnioski: Na terenie Gminy Nowogród zapewniona jest podstawowa opieka medyczna. Dostępny jest także punkt apteczny.

Głównymi powodami z korzystania z pomocy społecznej na terenie gminy są: wielodzietność, ubóstwo i bezrobocie.

Warto rozważyć budowę domu pomocy społecznej.

2.5.5. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwają funkcjonariusze Posterunku Policji w Nowogrodzie.

O sprawnie działający system ratowniczo-gaśniczy dbają jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej:

- Ochotnicza Straż Pożarna w Nowogrodzie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Mątwicy,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Chmielewie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Grądach,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Jankowie-Skarbowie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Kupninie,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Sławcu.

Wnioski: Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy czuwa dzielnicowy z Posterunku Policji w Nowogrodzie oraz strażacy jednostek OSP.

2.6. FINANSE SAMORZĄDOWE

---

w 2017 r. gmina odnotowała deficyt budżetowy. W pozostałych okresach dochody przewyższały wydatki, co pozwala na założenie, że w kolejnych latach gmina będzie dysponowała środkami niezbędnymi do realizacji inwestycji poprawiających stan życia mieszkańców.

W analizowanych latach dochody gminy wzrastały. W przypadku wydatków brak tak jednolitej tendencji, od 2018 r. ulegały również wzrostowi.

Zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Nowogród na lata 2022 - 2028 przewidywane wyniki roczne budżetu (do 2028 r. włącznie) będą dodatnie (jedynie w 2022 r. przewidziano wynik ujemny).

Wnioski: Do 2028 r. budżet Gminy Nowogród będzie się wykazywał nadwyżką budżetową, a więc analizowana jednostka samorządu terytorialnego będzie w stanie wygenerować środki z przeznaczeniem na niezbędne inwestycje rozwojowe.

2.7. PODSUMOWANIE DIAGNOZY – ANALIZA SWOT

Jako podsumowanie przeprowadzonej diagnozy oraz po uwzględnieniu badań ankietowych, przygotowano analizę SWOT. Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się wspólnota samorządowa. Służy porządkowaniu i segregacji informacji, dzięki czemu stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki samorządu terytorialnego, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Jej nazwa to skrót od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników, mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego – silne strony (strenghts), słabe strony (weaknesses), szanse (opportunities) i zagrożenia (threats).

S -> STRENGHTS, czyli silne strony

W -> WEAKNESSES, czyli słabe strony

O -> OPPORTUNITIES, czyli okazje

T -> THREATS, czyli zagrożenia

Zgodnie z powyższym, czynniki rozwoju podzielić można na wewnętrzne, na które społeczność lokalna ma wpływ (silne i słabe strony), oraz na czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki (szanse i zagrożenia). Podział ten można przeprowadzić również w inny sposób, mianowicie: czynniki pozytywne, czyli atuty i szanse, oraz czynniki negatywne, czyli wady i zagrożenia.

Zgodnie z zakresem przeprowadzonej diagnozy oraz w oparciu o sfery najbardziej istotne dla rozwoju gminy, analizę SWOT przeprowadzono w pięciu obszarach:

- sfera przestrzenno-środowiskowa;
- sfera społeczna;
- sfera gospodarcza;
- infrastruktura techniczna;
- infrastruktura społeczna, jakość życia mieszkańców.

Sfera przestrzenno-środowiskowa	
Silne strony	Słabe strony
– korzystne położenie komunikacyjne; – tradycje kultywowane podtrzymywane przez mieszkańców; – funkcjonujące koła gospodyń wiejskich; – cenne zabytki architektoniczne;	– niewystarczający stan techniczny części dróg (nawierzchnia gruntowa bądź żwirowa); – niewystarczająca długość sieci kanalizacyjnej i niewystarczająca ilość

– duża świadomość społeczna lokalnego dziedzictwa kulturowego; – walory kulturowe; – zadowalający stan części dróg; – istnienie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego; – istnienie sieci kanalizacyjnej	– przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych szamb; – niewystarczający poziom izolacyjności budynków użyteczności publicznej oraz obiektów prywatnych; – niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych; – niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków indywidualnych i użyteczności publicznej; – nieefektywne oświetlenie uliczne; – znaczne zanieczyszczenie wód powierzchniowych
Szanse	Zagrożenia
– racjonalna polityka przestrzenna; – poprawa dostępności terenów i poprawa systemów komunikacji; – możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; – stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okółoturystycznego; – tworzenie i rozbudowa istniejących tras turystycznych; – poprawa oznakowania poziomego; – zwiększenie retencji; – wdrożenie systemów monitorowania (m.in. podtopień)	– przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji; – duże koszty opracowania planów zagospodarowania przestrzennego; – zwiększenie kosztów montażu alternatywnych źródeł energii; – niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych dla działalności gospodarczej

Sfera społeczna	
Silne strony	Słabe strony
– wzrastający poziom życia mieszkańców (w tym polepszenie dostępu mieszkańców do infrastruktury); – podnoszenie poziomu wykształcenia przez mieszkańców gminy; – duża świadomość społeczna lokalnego dziedzictwa kulturowego; – wzrastająca liczba mieszkań; – spadająca liczba osób bezrobotnych	– niekorzystne zmiany demograficzne w tym starzenie się społeczeństwa (ujemne saldo migracji, ujemny przyrost naturalny, spadek liczby mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym); – niedostateczny poziom wykształcenia mieszkańców; – występowanie zauważalnych przez mieszkańców problemów społecznych – np. alkoholizm; – zauważalny przez mieszkańców problem z dostępem do opieki medycznej; – niski poziom wiedzy mieszkańców w zakresie edukacji ekologicznej; – niewystarczająca oferta zagospodarowania czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych, a także seniorów; – niewystarczająca jakość oraz różnorodność wydarzeń kulturalno – rozrywkowych odbywających się na terenie
Szanse	Zagrożenia

– lokalizacja gminy; – rozwój rolnictwa ekologicznego; – wzrastające zapotrzebowanie na wypoczynek w gospodarstwach rolnych; – stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okołoturystycznego zapewniających dodatkowe dochody dla mieszkańców gminy; – powstanie domu pomocy społecznej; – rozwój współpracy ze Skansenem Kurpiowskim w Nowogrodzie; – krzewienie kultury regionalnej, tworzenie i promowanie produktów regionalnych; – propagowanie turystyki wodnej; – promowanie dziedzictwa militarnego związanego ze schronami znajdującymi się na terenie gminy	– niekorzystne ogólnopolskie zmiany demograficzne; – zbyt mała różnica między najniższym wynagrodzeniem, a wysokością świadczeń socjalnych; – rosnące koszty pracy; – ucieczka ludzi młodych z obszarów wiejskich do większych miast; – rosnące koszty życia

Sfera gospodarcza	
Silne strony	Słabe strony
– potencjał do rozwoju turystyki dzięki posiadanym przez gminę walorom przyrodniczym; – istnienie wyznaczonych terenów inwestycyjnych	– niewystarczający stan infrastruktury oraz bazy turystycznej; – mała ilość podmiotów gospodarczych; – brak podmiotów gospodarczych o silnej pozycji w regionie
Szanse	Zagrożenia
– możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; – lokalizacja gminy na terenach atrakcyjnych turystycznie; – wzrastające zapotrzebowanie na wypoczynek w gospodarstwach rolnych, – transfer nowych technologii do rolnictwa zmierzających do modernizacji zaplecza technicznego; – stworzenie spójnej oferty turystycznej oraz rozwój i rozbudowa zaplecza rekreacyjnego i okołoturystycznego; – tworzenie i rozbudowa istniejących tras turystycznych; – propagowanie turystyki wodnej	– brak jednolitej oferty turystycznej na terenie powiatu; – niestabilność warunków ekonomiczno-prawnych dla działalności gospodarczej; – zbyt mała różnica między najniższym wynagrodzeniem, a wysokością świadczeń socjalnych; – rosnące koszty pracy

Infrastruktura techniczna	
Silne strony	Słabe strony
– efektywny system gospodarki odpadami; – funkcjonowanie PSZOK; – istnienie sieci wodociągowej; – prowadzenie prac polepszających stan dróg na terenie gminy; – istnienie sieci kanalizacyjnej	– niewystarczająca długość sieci kanalizacyjnej oraz niewystarczająca ilość przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szczelnych szamb; – niewystarczający poziom izolacyjności budynków użyteczności publicznej oraz obiektów prywatnych; – niewystarczający poziom wykorzystania odnawialnych źródeł energii w budynkach użyteczności publicznej oraz w budynkach indywidualnych; – niewystarczający poziom efektywności energetycznej części budynków indywidualnych; – niedostateczny stan dróg oraz infrastruktury drogowej (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie); – brak funkcjonującej sieci gazowej
Szanse	Zagrożenia
– racjonalna polityka przestrzenna, tworzenie planów miejscowych na terenach rozwojowych, – poprawa dostępności terenów i poprawa systemów komunikacji, – możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; – rozwój infrastruktury wodno – ściekowej; – stworzenie korzystnych warunków do tworzenia farm wiatrowych	– przewlekłość procedur lokalizacyjnych inwestycji, – duże koszty opracowania planów zagospodarowania przestrzennego, – wzrost kosztów budowy alternatywnych źródeł energii, – zmiany prawa powodujące zmniejszenie opłacalności wykorzystania odnawialnych źródeł energii; – wzrost kosztów przeprowadzania inwestycji w infrastrukturę w wyniku wzrastających cen

Infrastruktura społeczna, jakość życia mieszkańców	
Silne strony	Słabe strony
– funkcjonowanie placówek wychowania przedszkolnego; – funkcjonowanie szkół podstawowych; – funkcjonowanie ośrodka zdrowia; – funkcjonowanie Ochotniczej Straży Pożarnej zapewniającej bezpieczeństwo mieszkańców	– niewystarczający poziom wiedzy mieszkańców; – niezadawalające wyniki egzaminów ósmoklasisty; – niewystarczająca oferta w zakresie zajęć pozalekcyjnych; – niewystarczający system aktywizacji osób starszych, dorosłych oraz młodzieży; – niesatysfakcjonujący poziom opieki medycznej
Szanse	Zagrożenia
– możliwość pozyskania funduszy w nowej perspektywie finansowej; – zwiększenie współpracy Gminy Nowogród z organizacjami pozarządowymi; – przeznaczenie dodatkowych środków finansowych na dofinansowanie inicjatyw organizacji pozarządowych; – poprawa bezpieczeństwa poprzez m.in. poprawę oznakowania poziomego;	– zmiany przepisów prawnych dotyczących polityki finansowej jednostek samorządu terytorialnego

– powstanie domu pomocy społecznej; – rozwój współpracy ze Skansenem Kurpiowskim w Nowogrodzie; – krzewienie kultury regionalnej, tworzenie i promowanie produktów regionalnych	

3. ROZWÓJ STRATEGICZNY GMINY NOWOGRÓD

3.1. WIZJA ROZWOJU

Wizja rozwoju Gminy Nowogród jest stanem docelowym, który zostanie osiągnięty z wykorzystaniem możliwości i zasobów gminy w perspektywie do roku 2027. Zdefiniowana wizja stawia do realizacji cele i wyznacza kierunki działania, które wygenerują wzrost poziomu jakości życia obecnych mieszkańców, a także zachęci do osiedlania się nowych. Spowoduje tym samym wzrost atrakcyjności turystycznej oraz inwestycyjnej gminy.

Wizja rozwoju gminy została zdefiniowana następująco:

Gmina Nowogród jest miejscem przyjaznym dla swoich mieszkańców i innych uczestników życia społeczno – gospodarczego i dbającym o zaspokojenie ich potrzeb dzięki wysokiej jakości usług, proekologicznej infrastrukturze technicznej oraz mądrym gospodarowaniu posiadanymi zasobami, jest to miejsce o wysokim poziomie bezpieczeństwa, korzystającym z walorów historycznych, przyrodniczych i kulturowych regionu

Do roku 2027 Gmina Nowogród będzie czystym i przyjaznym dla środowiska ośrodkiem, dzięki czemu stworzy wysokiej jakości przestrzeń do życia dla obecnych i nowych mieszkańców. Będzie to obszar ze sprawną i efektywną wielosektorową gospodarką, spójny społecznie i terytorialnie bazujący na kapitale intelektualnym oraz potencjale turystycznym.

3.2. MISJA ROZWOJU

Misja rozwoju Gminy Nowogród została zdefiniowana następująco:

Bezpieczna gmina zapewniająca wysoki standard życia mieszkańców oraz rozwijająca się w oparciu o lokalne zasoby – w tym kulturowe i przyrodnicze, wykorzystywane w celu zapewnienia wielofunkcyjnego rozwoju

Misja strategii warunkuje sformułowanie kierunków bezpośrednich i pośrednich działań – celów strategicznych i operacyjnych. Gmina Nowogród za pomocą wyznaczonych celów będzie dążyć do podwyższenia jakości życia mieszkańców w taki sposób, aby poszczególne dziedziny życia i gospodarki wzajemnie się uzupełniały i przenikały w celu stworzenia kompleksowej poprawy warunków. Położenie geograficzne oraz bogate walory przyrodniczo – kulturowe (liczne obszary i obiekty podlegające ochronie, bogate tradycje związane charakterem obszaru) powodują, iż gmina jest atrakcyjnym miejscem, zarówno pod względem turystycznym, jak i gospodarczym. Świadomość ekologiczna mieszkańców oraz czyste i zadbane środowisko będą sprzyjać naturalnej produkcji rolnej, a bogate walory krajobrazu zdeterminują możliwości rozwoju w kierunku turystyki, ekoturystyki i agroturystyki stanowiącej jeden ze składników rozwoju ekonomicznego.

Gmina Nowogród aspiruje do wysoko rozwiniętej turystyki i agroturystyki, poprzez wykorzystanie walorów przyrodniczych, zachowując i rozbudowując ład ekologiczny. Ponadto, gmina będzie dążyć do stworzenia warunków rozwoju dla handlu i gastronomii, zwłaszcza w sektorze rolnictwa, a także do wykorzystania potencjału obszaru terytorialnego. Gmina dążyć będzie do rozwiązywania problemów społecznych, stymulowania aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu oraz podniesienia jakości życia mieszkańców. Ważnym aspektem będzie także rozwój infrastruktury technicznej – polegający na takich działaniach jak m.in. przebudowa i modernizacja dróg oraz poprawa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w tym modernizacja sieci oczyszczalni ścieków.

Dotychczas przeprowadzone inwestycje w sposób znaczący podnoszą atrakcyjność inwestycyjną gminy. Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje jednak obszary wymagające dalszej pracy i interwencji, koniecznych do utrzymania właściwej polityki prorozwojowej. Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej w wielu sferach pokazuje bardzo pozytywne zjawiska zachodzące na terenie gminy (np. rozwój sieci kanalizacyjnej, poziom aktywności gospodarczej i przedsiębiorczość mieszkańców). Analiza wewnętrznych czynników warunkujących zrównoważony rozwój gminy w wielu przypadkach pokazuje dynamiczne i prorozwojowe trendy. Jednak analiza czynników zewnętrznych wskazuje na pojawiające się zagrożenia zahamowania procesów przyczyniających się do dalszej, zrównoważonej polityki prorozwojowej gminy. Pogłębiający się od wielu lat kryzys strefy euro, trwająca konsolidacja finansów publicznych oraz proces oddłużania sektora prywatnego, pandemia COVID-19, rosnąca inflacja, niestabilna sytuacja międzynarodowa, które były głównymi przyczynami spowolnienia gospodarczego w całej Europie, negatywnie wpływają na jednostki zarządzania administracją publiczną na wszystkich szczeblach. Wpływ ten odczuwają również mieszkańcy gminy, czyli konsumenci oraz przedsiębiorcy, którzy

napotykać liczne problemy, w szczególności z uwagi na znaczny spadek dynamiki udzielanych kredytów przez banki, wzrost cen oraz zmiany na rynku pracy. Czynnikiem zewnętrznym, które mogą utrzymać spowolnienie gospodarcze na rynkach Europy są pogarszające się perspektywy wzrostu dla krajów strefy euro, jak również ogólna niekorzystna sytuacja polityczna w niektórych krajach na świecie, która w sposób znaczący wpływa na wszystkie rynki finansowe. Wskazuje to na konieczność podjęcia działań prewencyjnych oraz rozważnego planowania przyszłości gminy.

Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Nowogród, wyniki przeprowadzonych badań ankietowych oraz przeprowadzona analiza SWOT pozwoliły na wyznaczenie celów, które w znaczący sposób wpływają na jej przyszły rozwój gospodarczy, społeczny, ekologiczny i przestrzenny. Wokół wskazanych celów skoncentruje się działalność Gminy Nowogród przy współpracy z partnerami sektora publicznego, prywatnego, trzeciego sektora oraz społeczeństwem.

3.3. CELE STRATEGII

W ramach Strategii Rozwoju Gminy Nowogród zostały wyznaczone następujące cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działań:

Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna

- Cel operacyjny I.1 Rozwój infrastruktury komunikacyjnej oraz poprawa dostępności i atrakcyjności transportu zbiorowego:
- Kierunki działań:
  - współpraca z zarządami dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych przy ich przebudowie, rozbudowie i modernizacji,
  - modernizacja i poprawa stanu technicznego istniejącej gminnej infrastruktury drogowej – budowa, przebudowa, rozbudowa, zmiana nawierzchni i modernizacja dróg,
  - budowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej: chodników, oświetlenia ulicznego,
  - modernizacja i poprawa oznakowania (w tym także poziomego),
  - modernizacja istniejących i budowa nowych ścieżek rowerowych,
  - poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego,
  - poprawa bezpieczeństwa na skrzyżowaniach,
  - zwiększenie ilości miejsc parkingowych,

- zapewnienie dostępności przystanków komunikacji zbiorowej,
  - poprawa możliwości korzystania z transportu zbiorowego,
  - ograniczenie emisji CO₂ poprzez zwiększenie udziału ekologicznych środków transportu.
- Cel operacyjny I.2 Rozbudowa systemów wodno-kanalizacyjnych:
- Kierunki działań:
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków oraz budowa szamb (jeśli nie ma ku temu przeciwwskazań),
  - rozbudowa sieci wodociągowej,
  - modernizacja stacji uzdatniania wody,
  - rozbudowa sieci kanalizacyjnej,
  - modernizacja oczyszczalni ścieków.
- Cel operacyjny I.3 Rozwój gospodarki przestrzennej:
- Kierunki działań:
- inwentaryzacja gruntów, bazy lokalowej, infrastruktury towarzyszącej mającej potencjał do wykorzystania w działalności gospodarczej w celu uwzględnienia jej w ofercie inwestycyjnej,
  - tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie nowych terenów pod działalność gospodarczą,
  - uzbrajanie terenów stref potencjalnej aktywności gospodarczej,
  - systematyczne wyznaczanie terenów pod budownictwo jednorodzinne,
  - rozwój terenów pod budownictwo mieszkaniowe oraz poprawa standardu istniejących zasobów mieszkaniowych,
  - tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem infrastruktury turystycznej, wskazujących funkcje kluczowych dla gminy obszarów o wysokich walorach przyrodniczych z uwzględnieniem uwarunkowań ich ochrony, w celu odpowiedniego zorganizowania ruchu turystycznego i okołoturystycznego.
- Cel operacyjny I.4 Rozwój infrastruktury i technologii informacyjno – komunikacyjnych:
- Kierunki działań:
- wdrożenie działań mających na celu zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu,
  - zapewnienie powszechnego dostępu do e-usług i e-administracji,

- nawiązanie współpracy z partnerami świadczącymi nowoczesne usługi telekomunikacyjne.

Cel strategiczny II. Poprawa kreatywności i konkurencyjności mieszkańców

- Cel operacyjny II.1 Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu:
- Kierunki działania:
  - zapewnienie sprawnego systemu pomocy społecznej,
  - budowa domu pomocy społecznej,
  - tworzenie, udoskonalanie i realizacja programów pomocy rodzinie i pomocy społecznej przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu,
  - współpraca przy wdrażaniu programów przeciwdziałania bezrobociu, wsparcie bezrobotnych w poszukiwaniu pracy,
  - wprowadzenie działań mających na celu ograniczenie patologii społecznych poprzez profilaktykę, np. grupy wsparcia, profesjonalne doradztwo prawne, zawodowe, pomoc psychologiczną, poradnictwo, mediacje i inne,
  - wsparcie opieki nad dziećmi (poprawa dostępu do usług przedszkolnych i opieki nad małym dzieckiem) oraz nad osobami starszymi (formy instytucjonalne, rodzinne, pomoc sąsiedzka i inne),
  - wspieranie działań związanych z aktywizacją zawodową społeczności wiejskiej oraz działań mających na celu zwiększenie adaptacji do nowych zawodów i mobilności mieszkańców,
  - podnoszenie kwalifikacji mieszkańców, w szczególności w zakresie obsługi ruchu turystycznego, handlu i rzemiosła oraz zawodów nierolniczych, kształtowanie postaw rynkowych i innowacyjnych,
  - budowanie przyjaznej polityki dla przedsiębiorców inwestujących w zawodowy rozwój zasobów ludzkich i system szkoleń,
  - zwiększenie absorpcji środków z Unii Europejskiej na programy służące podnoszeniu kwalifikacji osób pozostających bez pracy.
- Cel operacyjny II.2. Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczności:
- Kierunki działania:
  - stymulowanie powstania współpracy placówek oświatowych oraz wymiany doświadczeń w zakresie efektywnego przygotowania młodzieży do życia zawodowego,

- organizacja zajęć pozalekcyjnych, wyrównawczych, szkoleniowych, rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży w obiektach placówek oświatowych i kulturalnych,
  - wspieranie i promocja innowacyjnych form kształcenia (np. e-edukacja).
- Cel operacyjny II.3. Poprawa poziomu opieki zdrowotnej:
- Kierunki działania:
- poprawa dostępu do poradni specjalistycznych,
  - poprawa jakości i dostępu do usług pielęgniarских i stomatologicznych w szkołach,
  - poprawa dostępności i jakości usług podstawowej opieki medycznej,
  - stworzenie miejsca całodobowej opieki dla różnych osób potrzebujących wsparcia z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu.
- Cel operacyjny II.4. Podniesienie jakości usług oraz poprawa dostępności opieki żłobkowej i edukacji przedszkolnej:
- Kierunki działania:
- utworzenie systemu opieki nad małym dzieckiem (żłobków, punktów żłobkowych),
  - wspieranie powstania rodzinnych dziennych punktów opieki nad dzieckiem na terenie gminy,
  - rozwój różnych form wychowania przedszkolnego,
  - dostosowanie ilości placówek przedszkolnych oraz godzin ich funkcjonowania do potrzeb mieszkańców oraz poprawa dostępności tych miejsc,
  - racjonalizacja struktury placówek oświatowych w zależności od zmian struktury demograficznej,
  - podniesienie jakości oferty edukacji przedszkolnej oraz dostosowanie jej do zmieniających się potrzeb lokalnej społeczności (uzupełnienie o zajęcia korekcyjne, językowe, prozdrowotne, proekologiczne, sportowe i inne),
  - stymulowanie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na projekty skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym.
- Cel operacyjny II.5 Rozwój i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych oraz sportowo-rekreacyjnych, stworzenie profesjonalnej oferty:
- Kierunki działania:

- modernizacja i rozbudowa infrastruktury bazy oświatowej oraz doposażenie w sprzęt komputerowy, audiowizualny i pomoce dydaktyczne,
  - zapewnienie wysokiego poziomu usług edukacyjnych oraz stworzenie oferty edukacji pozaszkolnej (zajęcia pozalekcyjne, sportowe, kursy, zajęcia taneczne, aktorskie i inne) na bazie gminnych placówek oświatowych i kulturalnych skierowane do dzieci, dorosłych, osób starszych, niepełnosprawnych,
  - wspieranie młodzieży najzdolniejszej (system nagród i stypendiów),
  - wsparcie młodzieży mniej uzdolnionej (dodatkowe zajęcia wyrównawcze),
  - budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej (placów zabaw, siłowni zewnętrznych),
  - wyznaczenie terenu pod utworzenie infrastruktury dla różnych form aktywności ruchowej,
  - wspieranie form aktywności ruchowej dla dzieci i młodzieży,
  - modernizacja świetlic wiejskich,
  - wzmocnienie współpracy i przedsięwzięć społecznych lokalnie działających podmiotów sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego,
  - poszukiwanie nowych, atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i dorosłych, osób starszych i niepełnosprawnych,
  - likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych ruchowo,
  - poszerzenie istniejącej oferty dla mieszkańców gminy (organizacja wystaw, koncertów, promocja czytelnictwa i uzupełnienie punktów bibliotecznych) z uwzględnieniem włączenia w przedsięwzięcia kulturalne osób niepełnosprawnych oraz starszych,
  - promocja sportu i aktywnego wypoczynku, wspieranie działalności klubów sportowych, zwiększenie ilości animatorów sportowych, trenerów,
  - zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć edukacyjnych, kulturalnych i sportowych,
  - zagospodarowanie terenów rekreacyjnych, w tym budowa plaż i stanic wodnych,
  - propagowanie turystyki wodnej,
  - promowanie dziedzictwa militarnego w tym poprzez inscenizacje,
  - krzewienie kultury kurpiowskiej.
- Cel operacyjny II.6 Budowanie i upowszechnianie społeczeństwa informacyjnego:
- Kierunki działania:
- zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu na terenie gminy,
  - współdziałanie w zakresie umożliwienia rozwoju e-administracji, e-edukacji, e-zdrowia, e-bezpieczeństwa.

- Cel operacyjny II.7 Rozwijanie tożsamości i integracji społeczności:
- Kierunki działania:
  - współpraca w zakresie ochrony zabytków oraz miejsc pamięci,
  - integracja mieszkańców wokół działalności organizacji trzeciego sektora,
  - wspieranie inicjatyw oddolnych organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych,
  - wdrożenie systemu działań aktywizujących osoby starsze oraz kultywowanie tradycji i tożsamości lokalnej społeczności,
  - promocja postaw prospołecznych i obywatelskich,
  - wdrożenie działań przeciwko dyskryminacji społeczeństwa, w tym kobiet, osób niepełnosprawnych, likwidowanie barier społecznych,
  - wdrożenie działań mających na celu integrację mieszkańców gminy z nowo osiedlonymi,
  - poprawa estetyki przestrzeni, tworzenie „serc miejscowości”, placów zabaw, skwerów i innych jako miejsc spędzania wolnego czasu dzieci, młodzieży i dorosłych,
  - rewitalizacja obszarów zdegradowanych, podniesienie poziomu kapitału społecznego na tym terenie,
  - wspieranie i promowanie działalności kół gospodyń wiejskich,
  - wspieranie i promowanie lokalnych twórców,
  - wspieranie i promowanie tradycji mniejszości narodowych,
  - krzewienie kultury kurpiowskiej,
  - rozszerzenie współpracy ze Skansenem Kurpiowskim w Nowogrodzie,
  - stworzenie i promowanie lokalnych produktów.

Cel strategiczny III. Innowacyjna i efektywna gospodarka

- Cel operacyjny III.1 Rozwój i wzrost konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw:
- Kierunki działania:
  - wsparcie wykorzystania potencjału obszaru terytorialnego gminy,
  - wsparcie zróżnicowania działalności gospodarczej,
  - zapewnienie mikro, małym i średnim przedsiębiorcom wsparcia instytucjonalnego, pomoc i ułatwienie dostępu do informacji o możliwościach pozyskania środków na utworzenie lub rozwój firmy, w tym środków z Powiatowego Urzędu Pracy, środków przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich i innych funduszy Unii Europejskiej,
  - wsparcie i promocja postaw przedsiębiorczości, tworzenie miejsc pracy,
  - stworzenie i promowanie regionalnych produktów.

- Cel operacyjny III.2 Wsparcie rozwoju sektora usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła:
- Kierunki działania:
  - stymulowanie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy centrum usług, handlu, gastronomii i rzemiosła poprzez aktywne poszukiwanie inwestorów,
  - pomoc w zakresie pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania dla przedsiębiorców, stworzenie profesjonalnego doradztwa,
  - wsparcie rozwoju usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła wysokiej jakości poprzez promocję nowoczesnych technologii.
- Cel operacyjny III.3 Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej, agroturystycznej i ekoturystycznej gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz innowacyjne ich wykorzystanie:
- Kierunki działania:
  - wspieranie rozwoju infrastruktury turystyczno - rekreacyjnej, bazy noclegowej oraz gastronomicznej,
  - budowa ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych, rozbudowa istniejących szlaków turystycznych,
  - wspieranie rozwoju oferty usługowej wzdłuż szlaków turystycznych,
  - budowa punktów widokowych, parkingów w pobliżu tras turystycznych w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo,
  - współpraca z partnerami w zakresie zagospodarowania terenu wokół zbiorników wodnych pod kątem turystyki i rekreacji (przystań, zagospodarowanie plaży, wiaty, miejsca integracji i rekreacji, miejsca na ogniska i inne),
  - wspieranie utworzenia wraz z innymi gminami zintegrowanej informacji turystycznej i promocji gminy,
  - poprawa oznakowania atrakcji turystycznych gminy oraz dróg dojazdowych,
  - wykorzystanie potencjału lokalnych kapel, zespołów ludowych, śpiewaczych, a także zdefiniowanych produktów turystycznych do promocji turystycznej gminy,
  - stworzenie spójnej, kompleksowej oferty turystycznej z uwzględnieniem turystyki kulturowej, aktywnej, rekreacyjnej, specjalistycznej, jak również konferencyjnej,
  - organizacja rajdów pieszych, konnych, rowerowych i ich promocja,
  - zagospodarowanie plaż gminnych,
  - nawiązanie współpracy z podmiotami branży turystycznej, wojewódzkimi i centralnymi punktami informacji turystycznej w celu efektywnej dystrybucji oferty,
  - propagowanie turystyki wodnej,
  - promowanie dziedzictwa militarnego,

- promowanie kultury kurpiowskiej.

Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych

- Cel operacyjny IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami:
- Kierunki działań:
  - zachowanie ciągłości terenów otwartych, ciągów ekologicznych, istniejących na terenie gminy cieków wodnych i użytków zielonych,
  - uporządkowanie systemu odprowadzania wód opadowych,
  - realizacja programu usuwania azbestu,
  - wspieranie działań mających na celu ochronę środowiska przyrodniczego i krajobrazu,
  - wspieranie racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi,
  - promocja i wspieranie ekologicznych przedsięwzięć inwestycyjnych,
  - rozbudowa systemów wodociągowych,
  - modernizacja stacji uzdatniania wody,
  - rozbudowa sieci kanalizacyjnej, dbanie o jej stan i prawidłowe działanie,
  - budowa przydomowych oczyszczalni ścieków oraz budowa szamb na terenach o rozproszonej zabudowie,
  - prowadzenie i monitorowanie racjonalnej gospodarki odpadami,
  - usuwanie folii rolniczej i innych odpadów pochodzących z działalności rolniczej,
  - edukacja mieszkańców z zakresu naturalnych zasobów środowiska oraz ich ochrony,
  - wsparcie rolnictwa ekologicznego oraz wdrażania programów rolno – środowiskowych,
  - termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, komunalnych oraz obiektów indywidualnych i budynków wielorodzinnych;
  - zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
  - zmniejszenie ilości pieców powodujących znaczne zanieczyszczenie środowiska,
  - monitorowanie oraz przeciwdziałanie tworzeniu dzikich wysypisk śmieci,
  - zmeliorowanie użytków rolnych nie pogarszając stanu środowiska z uwzględnieniem konieczności osiągnięcia celów środowiskowych w jednolitych częściach wód,
  - promocja Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej,
  - budowa sieci gazowniczej (uzależniona od realizacji inwestycji w zakresie sieci przesyłowej),

- zwiększanie retencji w ramach przeciwdziałania skutkom suszy,
  - analiza skuteczności systemu zarządzania ryzykiem powodzi i rekomendacja zmian,
  - wdrożenie systemu monitorowania i gromadzenia informacji o podtopieniach i ich skutkach na obszarach zurbanizowanych i użytków rolnych,
  - analiza możliwości zwiększenia retencji na terenach leśnych, rolniczych i zurbanizowanych.
- Cel operacyjny IV.2 Renowacja i ochrona dziedzictwa historycznego i obiektów zabytkowych:
- Kierunki działań:
- odnowa i konserwacja obiektów zabytkowych i historycznych przy współudziale partnerów prywatnych, publicznych oraz trzeciego sektora z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej i innych dotacji,
  - ochrona dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie roli zabytków w ofercie turystycznej gminy,
  - promowanie dziedzictwa militarnego,
  - inscenizacje historyczne.
- Cel operacyjny IV.3 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii:
- Kierunki działań:
- zwiększenie udziału innowacyjnych technologii z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii,
  - promocja innowacyjnych technologii grzewczych jako naturalnego źródła energii cieplnej i jej pozytywnego wpływu na środowisko naturalne,
  - wspieranie przedsięwzięć budowy odnawialnych źródeł energii na terenie gminy,
  - modernizacja infrastruktury oświetlenia ulicznego,
  - zmniejszenie ilości pieców powodujących znaczne zanieczyszczenie środowiska.
- Cel operacyjny IV.4 Promocja ochrony środowiska, postaw proekologicznych i zdrowego trybu życia:
- Kierunki działań:
- zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności edukacji ekologicznej,
  - organizacja zajęć terenowych dla uczniów placówek oświatowych w ekologicznych gospodarstwach rolnych,

- wdrożenie w placówkach oświatowych zajęć z zasad prawidłowego odżywiania i upowszechniania kultury sportu,
- promocja ochrony środowiska i zdrowego trybu życia,
- organizacja akcji sprzątania świata,
- organizacja akcji informacyjnych,
- organizacja konkursów o tematyce przyrodniczej i ekologicznej.

Sformułowane powyżej strategiczne kierunki rozwoju gminy wynikają z założenia, że stabilna i długofalowa realizacja opracowanych celów strategicznych i operacyjnych przyniesie wymierne efekty poprawy jakości życia mieszkańców. Kształt merytoryczny strategii rozwoju gminy stanowi i opisuje kierunkowe działania gminy, które docelowo zapewnią jej oczekiwany zrównoważony wieloaspektowy rozwój.

3.4. PLANOWANE PROJEKTY

W ramach prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Nowogród zostały sformułowane zadania inwestycyjne przewidziane do realizacji do 2027 r. zaprezentowano je w tabeli 11.

Tabela 11. Planowane przedsięwzięcia do realizacji

Nazwa planowanego działania – zadanie	Termin realizacji	Planowany koszt	Źródła finansowania (środki własne/ dofinansowanie)
Usuwanie odpadów rolniczych min. folii rolniczej	2022-2023	Od 50 tys do 100 tys zł w zależności od ilości złożonych wniosków)	NFOSiGW
Usuwanie odpadów zawierających azbest	2022-2026	Od 20 tys do 100 tys zł w zależności od ilości złożonych wniosków.	WFOŚiGW + sr. własne
Przebudowa dróg gminnych w Nowogrodzie	2022-2023	Ok 12 mln. zł	Śr. Własne + dofinansowanie
Przebudowa dróg gminnych w Nowogrodzie	2022-2023	Ok 6 mln. zł	Śr. Własne + dofinansowanie
Budowa kanalizacji sanitarnej oraz deszczowej w Nowogrodzie	2023-2026		Śr. Własne + dofinansowanie
Budowa wodociągu Sławiec - Nowogród	2023-2026		Śr. Własne + dofinansowanie
Modernizacja	2022-2023	Ok 9 mln zł	Śr. Własne +

Nazwa planowanego działania – zadanie	Termin realizacji	Planowany koszt	Źródła finansowania (środki własne/ dofinansowanie)
oczyszczalni ścieków w Nowogrodzie			dofinansowanie

Źródło: dane Gminy Nowogród

4. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA

W celu monitorowania realizacji określonych w Strategii Rozwoju Gminy Nowogród na lata 2022-2027 celów, określono następujące mierniki:

Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna:

- długość wyremontowanych i zmodernizowanych dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich oraz drogi krajowej (km),
- długość nowo wybudowanych ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych (km),
- ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej w % ludności ogółem (%),
- liczba nowych miejsc parkingowych (szt.),
- liczba zmodernizowanych gminnych stacji uzdatniania wody (szt.),
- liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szamb (szt.),
- długość rozbudowanej sieci kanalizacyjnej (km),
- długość rozbudowanej sieci wodociągowej (km),
- liczba opracowanych planów zagospodarowania przestrzennego (szt.),
- liczba wybudowanych domów pomocy społecznej (szt.),
- powierzchnia terenów inwestycyjnych (ha),
- powierzchnia terenów przeznaczonych na rozwój funkcji turystycznej (ha),
- liczba wdrożonych e-usług (szt.).

Cel strategiczny II. Poprawa kreatywności i konkurencyjności mieszkańców:

- liczba zarejestrowanych w PUP osób bezrobotnych (osoba),
- liczba osób korzystających z pomocy społecznej (osoba),
- liczba osób korzystających z oferty domu pomocy społecznej (osoba),
- liczba dzieci w przedszkolach (osoba),
- liczba dzieci w nowoutworzonych punktach żłobkowych/ żłobkach (osoba),
- wartość inwestycji infrastrukturalnych w zakresie wyposażania placówek edukacyjnych (w tym sprzętu technologii teleinformacyjnych) (PLN),
- liczba organizacji pozarządowych zarejestrowanych w rejestrze REGON (szt.),
- liczba godzin zorganizowanych zajęć pozalekcyjnych, wyrównawczych, szkoleniowych, rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży w obiektach placówek oświatowych i kulturalnych (godzina),
- liczba wybudowanych siłowni zewnętrznych, placów zabaw (szt.).

- liczba zmodernizowanych świetlic wiejskich (szt.),
- liczba budynków dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo (szt.),
- liczba zorganizowanych imprez sportowych (szt.),
- liczba stworzonych terenów rekreacyjnych (w tym plaż i stanic wodnych) (szt.),
- liczba działających na terenie gminy kół gospodyń wiejskich (szt.).

Cel strategiczny III. Innowacyjna i efektywna gospodarka:

- liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON (szt.),
- liczba gospodarstw rolnych zrzeszonych w grupach producenckich i kooperacyjnych (szt.),
- liczba utworzonych miejsc pracy poza rolnictwem (szt.),
- liczba zakładów przetwórstwa rolno - spożywczego i rzemiosła (szt.),
- liczba przeprowadzonych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym – szkoleń, warsztatów, konferencji (szt.),
- liczba obiektów prowadzących obsługę ruchu turystycznego, w tym gospodarstw agroturystycznych (szt.),
- wartość inwestycji przeznaczonych na budowę i modernizację infrastruktury turystycznej (PLN),
- liczba instytucji i podmiotów zaangażowanych w tworzenie i funkcjonowanie systemu promocji inwestycyjnej i gospodarczej gminy (szt.),
- liczba rozbudowanych szlaków turystycznych (szt.),
- liczba przeprowadzonych inscenizacji historycznych (szt.),
- liczba wybudowanych punktów widokowych, parkingów w pobliżu tras turystycznych w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo (szt.).

Cel strategiczny IV. Zapewnienie środowiska naturalnego wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych:

- liczba rozbudowanych gminnych stacji uzdatniania wody (szt.),
- liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szamb (szt.),
- długość rozbudowanej sieci kanalizacyjnej (km),
- długość rozbudowanej sieci wodociągowej (km),
- liczba obiektów użyteczności publicznej, w których przeprowadzono termomodernizację (szt.),
- liczba obiektów indywidualnych objętych działaniami termomodernizacyjnymi (szt.),
- liczba obiektów komunalnych objętych działaniami termomodernizacyjnymi (szt.),
- liczba odnowionych obiektów zabytkowych i historycznych (szt.),

- liczba gospodarstw domowych korzystających z ekologicznych technologii grzewczych (szt.),
- liczba przeprowadzonych inscenizacji i pikników historycznych (szt.),
- liczba powstałych na terenie gminy źródeł energii odnawialnych (szt.),
- powierzchnia zrekultywowanych terenów przyrodniczo zdegradowanych (ha),
- liczba zorganizowanych działań podnoszących świadomość ekologiczną (konkursy, akcje informacyjne) (szt.),
- liczba stworzonych zbiorników retencji (szt.),
- liczba podjętych przedsięwzięć służących do zwiększenia lub odtworzenia naturalnej retencji (szt.),
- ilość retencjonowanej wody na gruntach rolnych (m³),
- ilość retencjonowanej wody na obszarach z gęstą zabudową (m³),
- ilość zagospodarowanych wód opadowych i roztopowych (m³),
- ilość wykorzystanej wody z systemów drenarskich (m³),
- ilość wykorzystanej wody z systemów drenarskich do nawadniania upraw polowych (m³),
- masa unieszkodliwionego azbestu (kg),
- poziom zmniejszenia zużycia wody z wodociągu (%),
- poziom lesistości (%),
- liczba gospodarstw ekologicznych (szt.),
- liczba wdrożonych systemów monitorowania (szt.).

5. WYMIAR PRZESTRZENNY STRATEGII

5.1. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY NOWOGRÓD

Model struktury przestrzenno-funkcjonalnej służy zobrazowaniu przestrzennej struktury gminy, włączając w to kierunki rozwoju oraz poszczególne zadania inwestycyjne. Wynika on przede wszystkim z zapisów Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Nowogród oraz pozostałych dokumentów planistycznych opracowanych na poziomie regionalnym tj. Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego.

Na terenie gminy występują wskazane w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 obszary wiejskie cenne przyrodniczo: obszary podlegające ochronie na podstawie ustawy o ochronie przyrody oraz korytarze ekologiczne stanowiące sieć ekologiczną województwa (opisane w Rozdziale 2.1.4. Walory Przyrodnicze).

Zgodnie z danymi zaprezentowanymi w ISOK (Informatyczny System Osłony Kraju) na terenie gminy istnieje wstępne ryzyko powodziowe i zagrożenie powodziowe. Również w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Nowogród wskazano, że na terenie gminy występują tereny zagrożone powodzią (w tym także na części obszarów atrakcyjnych turystycznie).

Zgodnie z zapisami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego Gmina Nowogród została wymieniona wśród gmin posiadających najmniejszą liczbę ludności. Miejscowość Nowogród została wskazana jako miejscowość koncentrująca funkcje usług publicznych podstawowych z zakresu: administracji, szkolnictwa, opieki zdrowotnej i społecznej, kultury i sportu oraz gospodarcze, produkcyjno-usługowe i mieszkalnictwa o ponadlokalnym zasięgu oddziaływania, szczególnie w zakresie kultury i turystyki a także ze względu na funkcję produkcyjno-usługową z Podstrefą Suwalskiej SSE.

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego na terenie Gminy Nowogród znajduje się kompleks ćwiczebny nr 7585 (wojskowy teren zamknięty).

Wśród szlaków kulturowych predestynowanych do wytyczenia wskazano w nim m.in. szlak nadnarwiański: Wizna – Drozdowo – Piątnica – Łomża – Stara Łomża – Nowogród.

Jednym z głównych szlaków rowerowy o międzynarodowym zasięgu wskazano: Euro Velo R 11 (EVIII) Ateny – Skopje – Belgrad – Koszyce – Kraków – Warszawa – Wilno – Tallin – Helsinki – Nordkapp (Norwegia), przebiegający przez województwo podlaskie na trasie:

Tarnowo – Miastkowo – Czartoria – Jankowo – Nowogród – Szablak – Jednaczewo – Łomża – Piątnica – Kalinowo – Drozdowo – Rakowo-Czachy – Rakowo-Boginie – Krzewo – Bronowo – Niwkowo – Wizna – Ruś – Sambory – Sieburczyn – Rutkowskie – Burzyn – Szostaki – Mocarze – Chyliny – Pluty – Brychy – Barwiki – Racibory – Radziłów – Klimaszewnica – Białaszewo – Okół – Ruda – Modzelówka – Pieńczykówek – Stoczek – Ciszewo – Kuligi – „Las Grzędy” – Woźnawieś – Orzechówka – Tajenko – Sosnowo – Gabowe Grądy – Białobrzegi – Augustów – Studzieniczna – Serwy – Bryzgiel – Gawrych Ruda – Wigry – Karolin – Sejny – Ogrodniki – (Lazdijai) o długości około 336 km.

Wśród kierunków wspierania rozwoju infrastruktury turystycznej, wypoczynkowej i uzdrowiskowej w dokumencie wyszczególniono m.in. potrzebę rozwoju zagospodarowania terenów rekreacyjnych o szczególnym znaczeniu dla sportów letnich i zimowych, z unikalnymi zasobami przyrodniczymi oraz atrakcyjnym ukształtowaniem naturalnym, w tym budowy infrastruktury sportowej i rekreacyjnej niezbędnej dla markowych produktów turystycznych, takiej jak: stacje przy turystycznych szlakach wodnych, wypożyczalnie sprzętu, przystanie, pomosty, punkty widokowe itp. Działania te dotyczyć mogą niektórych miejscowości gminnych o znaczeniu regionalnym i krajowym z większą ilością walorów turystycznych, w tym wyszczególniono m.in. Nowogród. Aby zwiększyć atrakcyjności turystyczną i rekreacyjną zabytkowych zespołów urbanistycznych i przestrzeni publicznych głównych ośrodków obszarów turystyczno-wypoczynkowych województwa zaproponowano wsparcie podnoszenia atrakcyjności turystycznej obszarów zabytkowych i przestrzeni publicznych z priorytetem miejscowości gminnych w tym w Nowogrodzie.

Jednym ze wspomnianych kierunków gospodarowania lasami, w którym wspomniano o Gminie Nowogród było sukcesywne zalesianie gruntów marginalnych dla potrzeb produkcji rolniczej (gminy objęte Krajowym Programem Zwiększania Lesistości).

Jednym z kierunków działań dla ochrony i wykorzystania dziedzictwa kulturowego określonym w dokumencie jest Integracja działań społeczno-gospodarczych dla opieki nad zabytkami, w tym wspieranie rozwoju infrastruktury publicznej, zwłaszcza turystycznej, wykorzystującej miejscowe tradycje, w tym, między innymi, wdrożenia projektu budowy infrastruktury turystycznej i zagospodarowania Szlaku Wodnego na odcinku miasta Nowogród. Kształtowanie obszarów zabytkowych i krajobrazów kulturowych, poprzez m.in.: ustanawianie nowych parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, przede wszystkim na obszarach o zachowanych regionalnych cechach krajobrazu kulturowego, w tym: budowę arterii ekologiczno-historycznej „Natura i historia Doliny Narwi” w Gminie Nowogród.

Zgodnie z tym dokumentem Gmina Nowogród leży w obszarze funkcjonalnym Miasta Łomża. Wśród wspólnych problemów polityki przestrzennej w tym obszarze funkcjonalnych (wymagający rozwiązania przy współpracy zainteresowanych samorządów i administracji rządowej) wymieniono: zabezpieczenie rezerwy terenowej dla budowy nowej stacji gazowej wysokiego ciśnienia w obszarze miasta, interkonektora gazowego wysokiego ciśnienia Polska – Litwa na kierunku Ostrołęka – Łomża – Grajewo – Suwałki, oraz dystrybucyjnego na kierunku Śniadowo, Nowogród i Miastkowo w obszarze gm. Łomża.

Wśród kierunków poprawy i rozwoju infrastruktury miejskiego obszaru funkcjonalnego ośrodka subregionalnego Łomży w zakresie poprawy i rozwoju infrastruktury kultury, sportu, rekreacji i obsługi turystyki, wskazano m.in. realizację ścieżki rowerowej w ramach EuroVelo na trasie Łomża – Jednaczewo – Szablak – Nowogród oraz tworzenie warunków do budowy infrastruktury turystycznej i zagospodarowanie szlaku wodnego Narwi na odcinku Łomża – Nowogród, z budową portu rzeczno-głazowego w Nowogrodzie. Zaś w zakresie poprawy infrastruktury dla rozwoju inwestycji gospodarczych w terenach produkcyjno-usługowych obszaru funkcjonalnego, poprzez doposażenie w infrastrukturę techniczną, transportową oraz unowocześnienia systemów teleinformatycznych e-biznesu innowacji, nowoczesnych technologii i współpracy przedsiębiorstw poprawiające ich atrakcyjność inwestycyjną, z priorytetem specjalnych stref ekonomicznych w Łomży i Nowogrodzie oraz tworzenie warunków do budowy infrastruktury turystycznej i zagospodarowanie szlaku wodnego Narwi na odcinku Łomża – Nowogród, z budową portu rzeczno-głazowego w Nowogrodzie.

Wśród kierunków rozwoju infrastruktury systemu transportowego miejskiego obszaru funkcjonalnego Łomży wskazano m.in. potrzebę rozbudowy i budowy dróg wojewódzkich, w tym: nr 645 Łomża – Nowogród oraz potrzebę dostosowania drogi powiatowej nr 1904B Łomża – Nowogród (połączenie alternatywne) do parametrów o nawierzchni twardej ulepszonej.

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Nowogród za uwarunkowania ograniczające rozwój gminy uznaje się:

1. W zakresie rozwoju struktury funkcjonalno – przestrzennej:
  - a. ograniczenia rozwoju przestrzennego i funkcji osadniczej wynikające z potrzeby ochrony:
    - najbardziej cennych ekosystemów wodno – łąkowych w dolinach cieków wodnych i innych obniżen terenowych,
    - kompleksów leśnych,
    - rolniczej przestrzeni produkcyjnej (występowanie gleb chronionych),
    - złóż surowców,

- b. występowanie terenów podmokłych oraz rozległych dolin i obniżeń terenowych o niekorzystnych warunkach fizjograficznych dla zabudowy, występowanie terenów zagrożonych powodzią, ograniczenia w zagospodarowaniu:
    - o na terenach objętych przyrodniczą ochroną konserwatorską (Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi – projektowany Kurpiowski Park Krajobrazowy),
    - o w strefie krawędziowej doliny Narwi,
    - o w strefach technicznych linii elektroenergetycznych 110 kV,
  - c. brak dostępu do komunikacji kolejowej.
2. W zakresie ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego:
- a. zanieczyszczenie wód Narwi i Pisy, pochodzenia zewnętrznego, ograniczające rozwój funkcji turystyczno-wypoczynkowej,
  - b. występowanie zagrożeń powodziowych na części obszarów atrakcyjnych turystycznie,
  - c. brak systemowego rozwiązania zbiórki, selekcji i transportu odpadów stałych,
  - d. nierozwiązana gospodarka ściekowa na obszarze gminy, z wyjątkiem miasta Nowogród posiadającego oczyszczalnię ścieków i w części skanalizowany obszar miasta.
3. W zakresie rolnictwa i gospodarki:
- a. słaba jakość gleb w północno – wschodniej części gminy,
  - b. niekorzystna struktura wieku użytkowników gospodarstw (znaczny udział prawie 50% stanowią użytkownicy powyżej 50 lat),
  - c. znaczny udział małych gospodarstw o powierzchni do 10 ha,
  - d. ograniczony poziom usług na rzecz rolnictwa,
  - e. brak zakładów przetwórstwa rolno – spożywczego,
  - f. trudności w zbyciu produktów rolnych.
4. W zakresie turystyki i wypoczynku:
- a. braki standardowe i ilościowe w ogólnodostępnej bazie turystycznej,
  - b. zbyt mała promocja walorów turystycznych.
5. W zakresie komunikacji:
- a. braki ulepszonych nawierzchni ulic i dróg lokalnych i gminnych,
  - b. zły stan techniczny dróg i niska nośność podbudów jezdni,
  - c. braki w rozwoju zaplecza ruchu kołowego w regionie i gminie,
  - d. zbyt wąskie pasy drogowe ulic,
  - e. brak dostępu do komunikacji kolejowej.
6. W zakresie zaopatrzenia w wodę:

- a. brak sieci wodociągowej w pozostałych 5 wsiach gminy.
- 7. W zakresie odprowadzenia ścieków:
  - a. brak sieci kanalizacji sanitarnej we wschodniej części miasta,
  - b. brak rozwiązanej gospodarki ściekowej na terenie gminy.
- 8. W zakresie zaopatrzenia w gaz:
  - a. brak możliwości zaopatrzenia w gaz przewodowy.
- 9. W zakresie elektroenergetyki:
  - a. istniejąca sieć elektroenergetyczna 15kV wymaga częściowego remontu i modernizacji,
  - b. niektóre odcinki linii komunalno-oświetleniowych nn wymagają przeprowadzenia remontu i modernizacji,
  - c. w miarę wzrostu zapotrzebowania na moc i energię elektryczną zajdzie konieczność budowy nowych odcinków linii napowietrznych 15kV wraz ze stacjami transformatorowymi 15/0,4kV,
  - d. zachodzi konieczność wyznaczenia technicznych stref ochronnych od istniejących i projektowanych linii napowietrznych 15kV i 110kV do istniejących i projektowanych obiektów kubaturowych.

Uwarunkowania wspierające rozwój struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy:

- położenie gminy w obszarze „Zielonych Płuc Polski” stwarzające możliwość ekologicznej promocji gminy,
- występowanie obszarów o korzystnych warunkach do rozwoju intensywnej produkcji rolnej,
- wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy stwarzające możliwość rozwoju funkcji turystycznej:
  - występowanie terenów i obiektów objętych przyrodniczą ochroną konserwatorską - Obszar Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi, pomniki przyrody, użytki ekologiczne,
  - doliny rzek Narwi i Pisy - korytarz ekologiczny łączący jeziora mazurskie z doliną Wisły,
  - duże kompleksy leśne o przydatnych dla rekreacji siedliskach,
  - zachowane środowisko kulturowe – architektura i folklor, w tym: Skansen Kurpiowski w Nowogrodzie będący muzeum regionu etnograficznego Kurpiowszczyzny z tradycyjnymi obiektami budownictwa ludowego,
- występowanie obiektów dziedzictwa kulturowego umożliwiających rozwój turystyki krajoznawczej, w tym zachowany układ urbanistyczny Nowogrodu (miasta historycznego) z zabytkowym kościołem,

- szlaki turystyczne:
  - samochodowy – drogą wojewódzką nr 645 Łomża - Nowogród - Myszyniec,
  - wodny – rzekami Narwią i Pisy,
  - pieszo – rowerowy.

Z uwagi na uwarunkowania przyrodnicze oraz istniejące zainwestowanie na obszarze gminy wydzielono w dokumencie następujące jednostki strukturalne:

- Jednostka I - miasto Nowogród – obejmuje zainwestowaną część obszaru miasta oraz tereny położone w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącego zainwestowania,
- Jednostka II – rolnicza – obejmuje południowo - wschodnią część gminy,
- Jednostka III – turystyczno - ekologiczna – obejmuje północną i północno - zachodnią część gminy z dolinami rzek Narwi i Pisy.

Jednostka I (Miasto Nowogród) - Znaczną część obszaru miasta 81,5% zajmują użytki rolne. Tereny zurbanizowane obejmują około 7% ogólnej powierzchni i położone są w środkowej części północnej strony obrębu miasta. Miasto położone jest na wysokiej skarpie naprzeciwko ujścia Pisy do Narwi w Obszarze Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi. Występują zabytki architektury (kościół parafialny) i budownictwa ludowego. Malownicze położenie, dobry stan środowiska przyrodniczego, dobra dostępność komunikacyjna, bliskość miasta powiatowego stwarza szansę rozwoju poprzez wykorzystanie tych walorów dla rozwoju wypoczynku i turystyki.

Jednostka II – rolnicza - W jednostce dominuje gospodarka rolna. Obszar charakteryzuje się wyższą jakością rolniczej przestrzeni produkcyjnej z przewagą gleb III i IV klasy bonitacyjnej. Lasy występują we wschodniej i południowej części jednostki odznaczającej się gorszymi warunkami glebowymi. Sieć osadniczą jednostki tworzy 7 wsi: Mątewica, Grzymały, Sławiec, Grądy, Chmielewo, Dzierzgi, Sulimy. Wszystkie jednostki osadnicze to wsie typowo rolnicze. Funkcja usługowa jest słabo rozwinięta i odgrywa małą rolę w strukturze funkcjonalnej jednostki. Największa koncentracja usług podstawowych - usługi handlu, strażnica OSP, świetlica, boisko - występuje we wsi Mątewica. Pozostałe placówki usługowe występują w rozproszeniu i są to: usługi handlu, kultury (świetlica w Grądach), ochrony przeciwpożarowej (strażnice OSP w Grądach, Chmielewie). Funkcja przemysłowa ogranicza się do rezerwy terenu pod zakład rolno-spożywczy. Przez obszar jednostki przebiegają dwie napowietrzne linie elektroenergetyczne 110 kV.

Jednostka III - turystyczno – ekologiczna - Jednostka charakteryzuje się wysokimi walorami środowiska przyrodniczego, w tym urozmaiconą rzeźbą terenu (strefy krawędziowe dolin),

obecnością rzek Narwi i Pisy oraz znacznym udziałem lasów, łąk i pastwisk. Rolnicza przestrzeń produkcyjna o niskiej jakości gruntów z przewagą V i VI klasy bonitacyjnej. Podstawową funkcją jednostki jest turystyka z rozwiniętą bazą rekreacyjno – wypoczynkową w postaci ośrodków turystycznych i zabudowy letniskowej oraz szlakami turystyki pieszej, pieszo - rowerowej, samochodowej i wodnej. Doliny rzek Narwi i Pisy - krajowego szlaku turystyki wodnej łączącego Wielkie Jeziora Mazurskie z Wisłą oraz przylegające do nich kompleksy leśne stanowią główną atrakcję turystyczną gminy. Jednostka położona jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi. Sieć osadniczą jednostki tworzy 8 wsi: Morgowniki, Ptaki, Baliki, Serwatki, Kupnina, Szablak, Jankowo Młodzianowo, Jankowo Skarbowo. Funkcja usługowa jest słabo rozwinięta. Kilka placówek usługowych znajduje się w zespole wsi Jankowo Młodzianowo - Jankowo Skarbowo (światlica, strażnica OSP). Najważniejszą rolę w strukturze odgrywa funkcja turystyczna, która rozwija się w większości wsi jednostki. Największa koncentracja zabudowy letniskowej występuje we wsiach: Ptaki, Baliki, Morgowniki, Serwatki. We wsiach Baliki, Ptaki, Morgowniki i Jankowo Młodzianowo zlokalizowane są ośrodki wypoczynkowe. Obszar jednostki ze względu na walory przyrodnicze oraz istniejącą bazę posiada predyspozycje do rozwoju funkcji turystycznej.

Funkcja turystyczno-wypoczynkowa

W sieci osadniczej wyróżniają się wsie położone nad rzekami Pisą i Narwią. Miejscowości:

- Baliki, Ptaki, Morgowniki - ośrodki turystyczne oraz kolonie zabudowy letniskowej,
- Serwatki - zabudowa letniskowa,
- Jankowo Młodzianowo - ośrodek turystyczny.

Funkcja usługowa

Poza Nowogrodem ogranicza się do pojedynczych obiektów usługowych z zakresu obsługi ludności (światlica, strażnica OSP, sklep) i obsługi rolnictwa występujących w rozproszeniu.

Funkcja przemysłowa

Jest słabo rozwinięta. Większość zakładów produkcyjno - usługowych zlokalizowanych jest w Nowogrodzie.

Lasy ochronne

Jeden kompleks lasów wodochronnych, położony w dolinie Narwi, zaliczony do grupy lasów strefy podmiejskiej.

Sieć dolin małych cieków wodnych

Sieć ta związana jest z doliną rzeki Krzywa Noga oraz małymi bezimiennymi cieków, jak również obniżenia terenowe (uzupełnione lasami) – elementy drobno przestrzenne systemu, stanowiące ciągi przyrodnicze o znaczeniu lokalnym i funkcjach: ekologicznej, gospodarczej i krajobrazowej.

Rysunki 4 - 6 przedstawiają mapy Gminy Nowogród (miasto i cała gmina) z zaznaczonymi kierunkami rozwoju wskazanymi w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy i Miasta Nowogród wraz z polityką planistyczną dla miasta.

Rysunek 7 zaś Model struktury funkcjonalno – przestrzennej.

Rysunek 4. Kierunki rozwoju Gminy Nowogród

STUDIUM UWARUNKWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

GMINA NOWOGRÓD

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

SKALA 1:25 000

ZMIANA I

ZATWIERDZONA UCHWAŁĄ
NR XXV/120/05
RADY MIEJSKIEJ W NOWOGRÓDZIE
Z DNIA 26 CZERWCA 2005 ROKU

ZALĄCZNIK NR 2

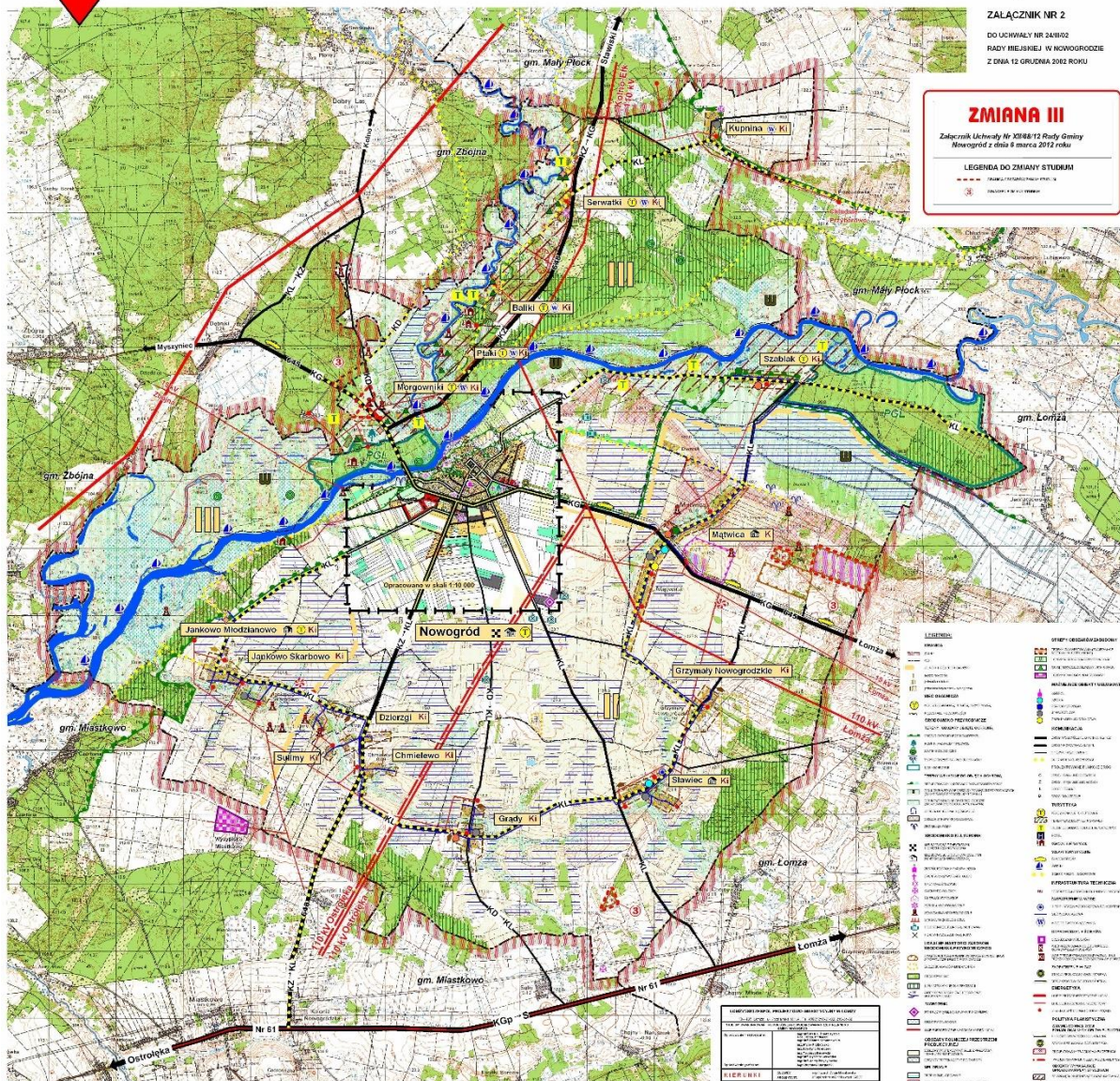
DO UCHWAŁY NR 248/02
RADY MIEJSKIEJ W NOWOGRÓDZIE
Z DNIA 12 GRUDNIA 2002 ROKU

ZMIANA III

Załącznik Uchwały Nr XXIII/12 Rady Gminy
Nowogród z dnia 5 marca 2012 roku

LEGENDA DO ZMIANY STYCZNIUM

Wskazanie terenów przeznaczonych do zabudowy mieszkaniowej

LEGENDA:

GRANICA

- GMINY
- WSI
- JEDNOSTEK STRUKTURALNYCH
- miasto Nowogród
- jednostka rolnicza
- jednostka turystyczna - ekologiczna

SIEĆ OSADNICZA

- WŚIE Z DODATKOWĄ FUNKCJĄ TURYSTYCZNĄ
- Pozostałe miejscowości

ŚRODOWISKO PRZYRODNICZE

TERENY I OBSZARY OBJĘTE OCHRONĄ

- OBSZAR CHRONIONEGO KRAJOBRAZU
- POMNIKI PRZYRODY - JAŁOWCE
- UŻYTKI EKOLOGICZNE
- POMNIK PRZYRODY - ŹRÓDEŁKO WODY
- LASY OCHRONNE
- TERENY WSKAZANE DO OBJĘCIA OCHRONĄ
- PROJEKTOWANY KURPIOWSKI PARK KRAJOBRAZOWY
- DOLINOWE WĘZŁOWE OBSZARY POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH (ZAKAZ ZMIANY SPOSOBU UŻYTKOWANIA)
- DOLINOWE LOKALNE CIĄGI EKOLOGICZNE (ZAKAZ ZMIANY SPOSOBU UŻYTKOWANIA)
- STREFA OCHRONNA UJĘCIA WODY
- OBSZAR STREFY KRAWĘDZIOWEJ
- ŹRÓDEŁKO WODY

ŚRODOWISKO KULTUROWE

- MIEJSCOWOŚĆ Z ZABYTKOWYM UKŁADEM URBANISTYCZNYM
- MIEJSCOWOŚCI Z OBIEKTAMI OBJĘTYMI OCHRONĄ KONSERWATORSKĄ
- ZESPÓŁ KOŚCIOŁA PARAFIALNEGO
- CMENTARZ RZYMSKO-KATOLICKI
- CMENTARZ ŻYDOWSKI
- CMENTARZ WOJENNY
- MUZEUM KURPIOWSKIE
- ZABYTKI ARCHEOLOGICZNE
- STANOWISKA ARCHEOLOGICZNE
- STREFA ARCHEOLOGICZNA
- FORTYFIKACJE (BUNKRY), ZACHOWANE
- FORTYFIKACJE (BUNKRY), RUINY

LOKALNE WARTOŚCI ZASOBÓW ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

- UDOKUMENTOWANE ZŁOŻE KRUSZYWA NATURALNEGO Z PRZEZNACZENIEM DO EKSPLOATACJI
- ZŁOŻA SUROWCÓW MINERALNYCH
- OBSZARY LEŚNE
- LASY ATRAKCYJNE DLA REKREACJI
- WODY POWIERZCHNIOWE I DOCELOWO KLASY CZYSTOŚCI

ZAGROŻENIA

- ISTNIEJĄCE KOMUNALNE WYSYPISKO ŚMIECI
- OBSZARY ZALEWOWE
- LINIE ENERGETYCZNE WYSOKICH NAPIĘĆ 110 kV

OBSZARY ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

- OBSZARY WYSTĘPOWANIA GLEB Z PRZEWAGĄ III I IV KLASY BONITACYJNEJ
- OBSZARY PRZEZNACZONE DO ZALESIEŃ

MELIORACJE

- TERENY ZMELIOROWANE
- PROJEKTOWANY ZBIORNIK MAŁEJ RETENCJI

STREFY OBSZARÓW ZABUDOWY

- TERENY ZAINWESTOWANIA (ZAWIERAJĄCE REZERWY NA UZUPEŁNIENIE)
- TERENY REKREACYJNO-WYPOCZYNKOWE
- REJON ROZWOJU ZABUDOWY LETNISKOWEJ
- TERENY PRODUKCYJNO-USŁUGOWE

WAŻNIEJSZE OBIEKTY USŁUGOWE

- KOŚCIOŁ
- SZKOŁA
- OŚRODEK ZDROWIA
- STRAŻNICA OSP
- OBIEKTY OBSŁUGI ROLNICTWA

KOMUNIKACJA

- DROGI WOJEWÓDZKIE O FUNKCJI KG I KŻ
- DROGA POWIATOWA KLASY L
- GŁÓWNE DROGI GMINNE
- ŚCIEŻKI PIESZO - ROWEROWE
- PROJEKTOWANE FUNKCJE DRÓG
- G DROGI I CIĄGI ULIC GŁÓWNYCH
- Z DROGI I CIĄGI ULIC ZBIORCZYCH
- L DROGI LOKALNE
- D DROGI DOJAZDOWE

TURYSTYKA

- WŚIE Z FUNKCJĄ TURYSTYCZNĄ
- TERENY ZABUDOWY LETNISKOWEJ
- REJON LOKALIZACJI USŁUG TURYSTYCZNYCH
- HOTEL
- OŚRODKI TURYSTYCZNE

SZLAKI TURYSTYCZNE

- SAMOCHODOWY
- WODNY
- ŚCIEŻKI PIESZO - ROWEROWE

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

- TEREN DO SKŁADOWANIA I UTYLIZACJI ODPADÓW
- ZAOPATRZENIE W WODĘ
- UJĘCIE I STACJA WODOCIĄGOWA DO MODERNIZACJI
- SIĘĆ WODOCIĄGOWA
- WŚIE DO ZWODOCIĄGOWANIA
- ODPROWADZANIE ŚCIEKÓW
- OCZYSZCZALNIA ŚCIEKÓW
- WŚIE PRZEWIDZIANA DO ZBIOROWEGO ODPROWADZENIA ŚCIEKÓW
- WŚIE Z PROJEKTOWANYMI INDYWIDUALNYMI PRYZAGRODOWYMI OCZYSZCZALNIAMI ŚCIEKÓW

ZAOPATRZENIE W GAZ

- STACJA REDUKCYJNA GAZU I STOPNIA
- SIĘĆ GAZOWA WYSOKIEGO CIŚNIENIA

ENERGETYKA

- LINIE ELEKTROENERGETYCZNE 110 kV
- LINIE ELEKTROENERGETYCZNE 15 kV
- STACJA TRANSFORMATOROWA 150,4 kV

POLITYKA PLANISTYCZNA

- ZADANIA DO REALIZACJI PONADLOKALNYCH CELÓW PUBLICZNYCH
- SIĘĆ GAZOWA WYSOKIEGO CIŚNIENIA
- STACJA REDUKCYJNA GAZU I STOPNIA
- PROJEKTOWANY ZBIORNIK MAŁEJ RETENCJI
- PROJEKTOWANA LINIA ELEKTROENERGETYCZNA 110 kV
- OBSZARY WYMAGAJĄCE OPRACOWAŃ PLANISTYCZNYCH
- ZE WZGLĘDU NA ISTNIEJĄCE UWARUNKOWANIA
- ZMIANY PLANÓW SPORZĄDZONE PO 1995 ROKU

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Nowogród

Rysunek 5. Kierunki zagospodarowania Miasta Nowogród

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

MIASTO NOWOGRÓD

ZALĄCZNIK NR 3

DO UCHWAŁY NR 248/12
RADY Miejskiej w Nowogrodzie
Z DNIA 12 GRUDNIA 2012 ROKU

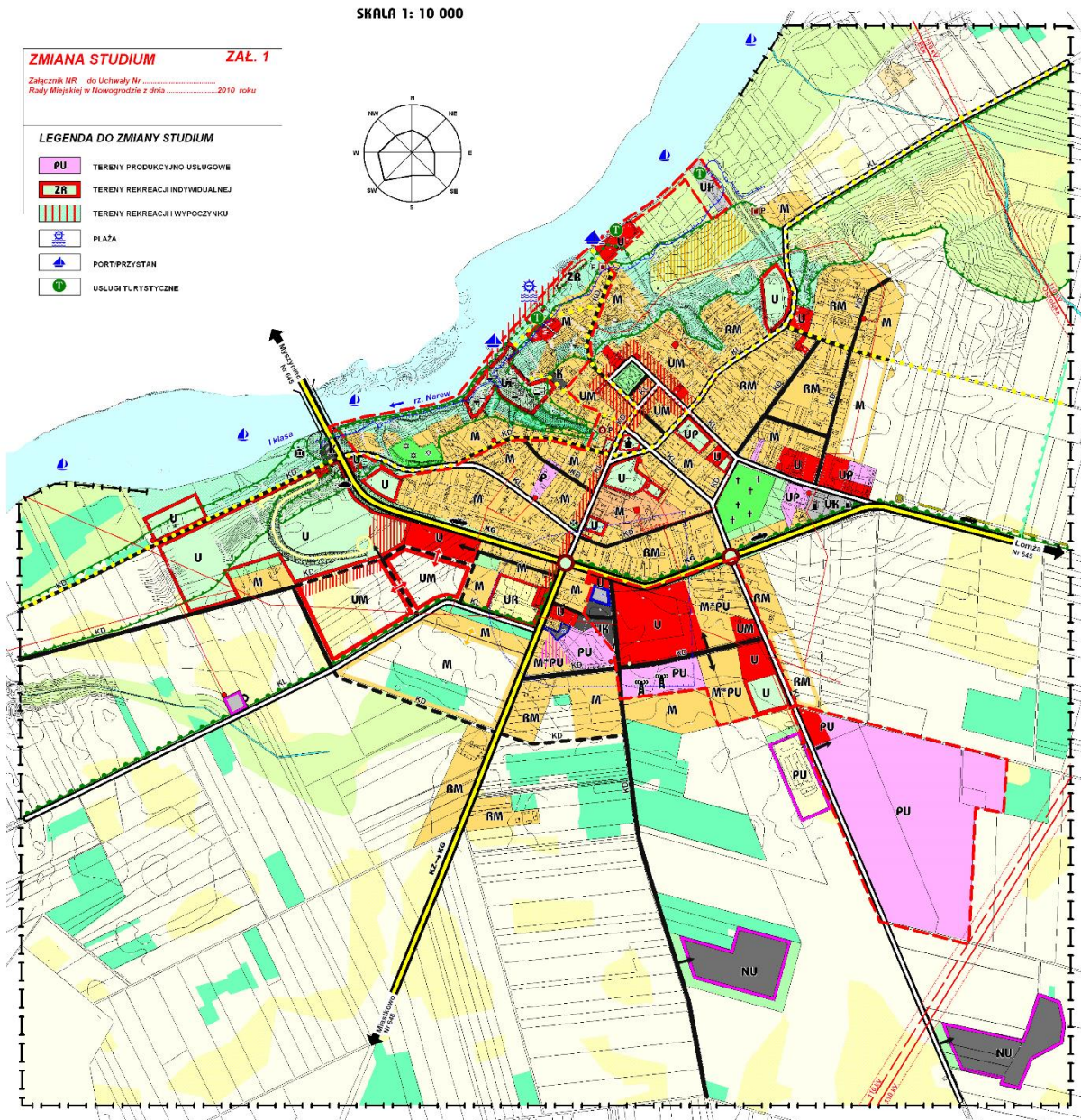
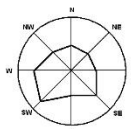
SKALA 1: 10 000

ZMIANA STUDIUM ZAŁ. 1

Załącznik NR ..... do Uchwały Nr .....
Rady Miejskiej w Nowogrodzie z dnia ..... 2010 roku

LEGENDA DO ZMIANY STUDIUM

- PU TERENY PRODUKCYJNO-USŁUGOWE
- ZR TERENY REKREACJI INDYWIDUALNEJ
- TERENY REKREACJI WYPOCZYWKU
- PLAZA
- PORT/PRZYSTAN
- USŁUGI TURYSTYCZNE

LEGENDA:

— — — granica opracowania

OBIEKTY I OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE

	granica Obszaru Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi
	projektowany Kurpiowski Park Krajobrazowy
	obszar występowania gleb III-IV klasy
	teren użytków zielonych
	teren wód otwartych i docelowej klasy czystości
	pomnik przyrody (źródło wody)

ŚRODOWISKO KULTUROWE

	zespół obiektów budownictwa ludowego w skansenie kurpiowskim im. A. Chętnika
	zespół kościoła parafialnego
	czołgi i bunkier z II wojny światowej

ZABYTEKOWE CMENTARZE

	cmentarz rzymsko-katolicki
	cmentarz wojenny
	cmentarz żydowski

STUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA

	teren zabudowy mieszkaniowej
	teren zabudowy zagrodowej
	teren usług z zielenią towarzyszącą
	teren usług rolniczych
	teren przemysłowy
	teren usługowo - produkcyjny
	tereny usług, w tym: publicznych i komercyjnych
	teren obsługi komunikacji samochodowej
	potencjalne tereny rozwojowe
	kierunek rozwoju
	teren zieleni niskiej urządzonej
	teren zieleni izolacyjnej
	teren cmentarza
	teren lasów
	teren wód otwartych

TERENY Z OGRANICZENIAMI ZABUDOWY

	obszar występowania gleb III-IV klasy
	strefa ochrony pośredniej ujęcia wody
	obszar antropogenicznych zmian ukształtowania strefy krawędziowej doliny Narwi
	obszar strefy krawędziowej

TERENY WYKLUCZONE Z ZABUDOWY

	obszar o niekorzystnych dla zabudowy warunkach fizjograficznych (doliny rzek i cieków)
	obszar leśny

INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

	ujęcie wody i stacje wodociągowe do modernizacji
	oczyszczalnia ścieków
	przepompownia ścieków
	projektowana przepompownia ścieków
	tereny do składowania i utylizacji odpadów
	stacja redukcyjna gazu I stopnia
	projektowany gazociąg wysokiego ciśnienia
	linia elektroenergetyczna 15 kV ze stacją transformatorową 15/0,4 kV
	istniejąca linia elektroenergetyczna 110 kV ze strefą techniczną
	projektowana linia elektroenergetyczna 110 kV ze strefą techniczną
	stacja bazowa telefonii komórkowej

KOMUNIKACJA

	drogi wojewódzkie klasy KG i KZ
	drogi powiatowe i główne ulice wewnętrzne klasy KL
	drogi i ulice dojazdowe klasy KD
	projektowane drogi i ulice
	projektowane ścieżki rowerowe
	stacja paliw
	kierunek dostępności komunikacyjnej Bez okna
	projektowana przebudowa skrzyżowania
	przeprawa mostowa - obciążenie klasy I
	szlak samochodowy
	szlak wodny
	stacja wodna

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Nowogród

Rysunek 6. Polityka planistyczna – Miasto Nowogród

LEGENDA:

 granica opracowania

TERENY I OBIEKTY OBJĘTE OCHRONĄ

KULTUROWE:

	strefa "B" ochrony konserwatorskiej
	strefa "K" ochrony konserwatorskiej
	strefa "E" ochrony konserwatorskiej
	zespół obiektów budownictwa ludowego w skansenie kurpiowskim im. A. Chętnika
	zespół kościoła parafialnego
	cmentarz rzymskokatolicki
	cmentarz wojenny
	cmentarz żydowski

PRZYRODNICZE:

	granica Obszaru Chronionego Krajobrazu Równiny Kurpiowskiej i Doliny Dolnej Narwi
	granica projektowanego Kurpiowskiego Praku Krajobrazowego
	obszar strefy krawędziowej

MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

	zatwierdzone po 1 stycznia 1995 r.
	w opracowaniu
	obowiązek opracowania

KOMUNIKACJA

	drogi wojewódzkie
	drogi powiatowe i główne ulice wewnętrzne
	drogi i ulice dojazdowe
	projektowane drogi i ulice
	projektowane ścieżki rowerowe

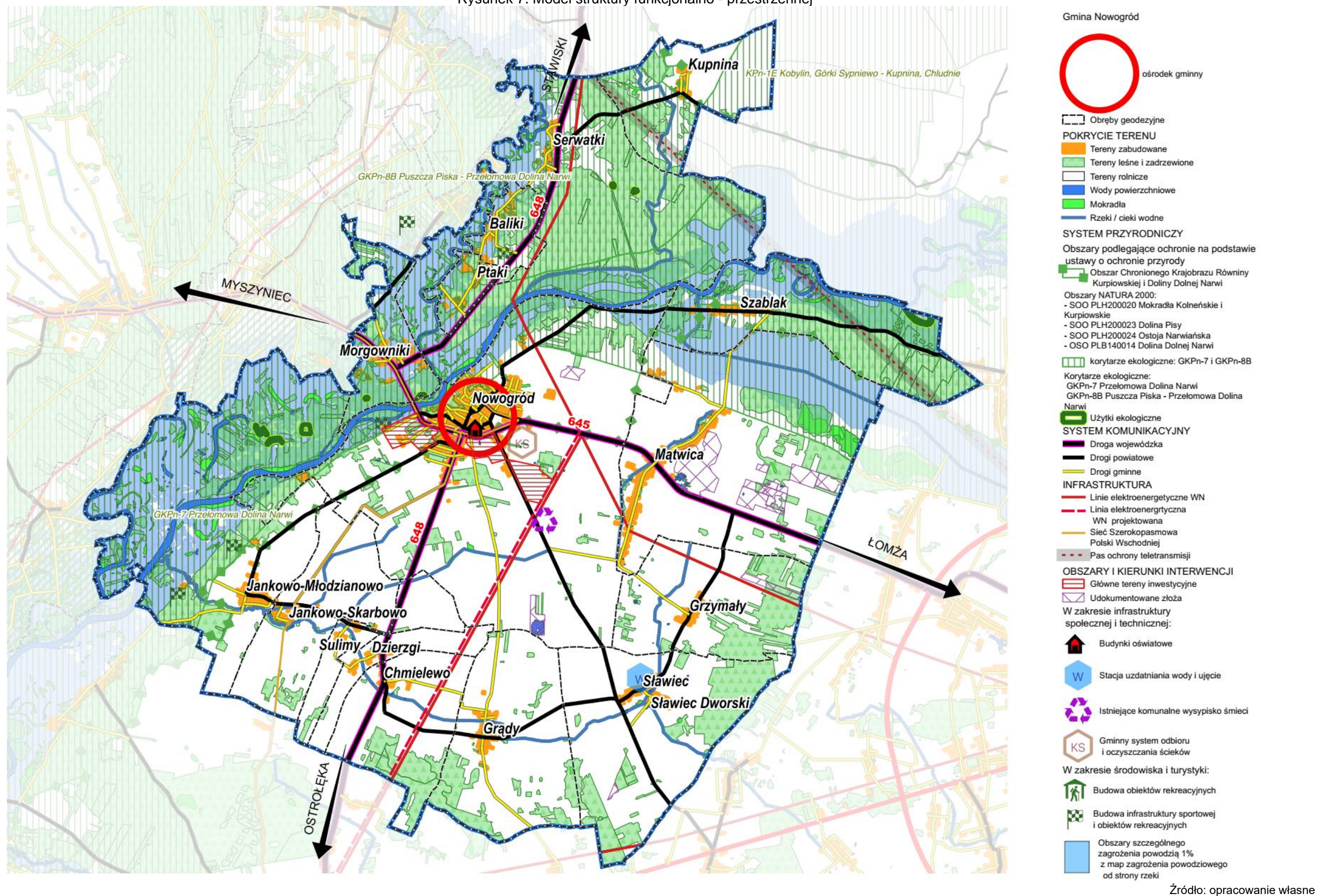
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

	istniejąca linia elektroenergetyczna 110 kV
	projektowana linia elektroenergetyczna 110 kV
	projektowany gazociąg wysokiego ciśnienia ze stacją redukcyjną i stopnia

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy i Miasta Nowogród

Rysunek 7. Model struktury funkcjonalno - przestrzennej

5.2. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE

Rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej określono na podstawie stworzonego modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z przeprowadzoną analizą uwarunkowań przestrzennych w gminie:

1) Tereny rozwoju zabudowy wsi:

Na tych terenach rekomenduje się zastąpienie starej zabudowy nową, wprowadzenie nowej oraz uzupełnienie dotychczasowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i zagrodowej. Rozwój zabudowy mieszkaniowej i zagrodowej zaleca się przeprowadzać wokół istniejącej zabudowy na zasadzie uzupełnień. Dopuszcza się lokalizację usług nieuciążliwych dla funkcji mieszkaniowej, ograniczonych do granic posiadanej działki budowlanej oraz rozwój zaplecza rekreacyjnego i terenów zielonych. By zadbać o funkcję mieszkaniową zabudowy warto podjąć działania służące realizacji nowych zespołów zabudowy mieszkaniowej w formie jednorodzinnej w Nowogrodzie czy przekształceniu zabudowy zagrodowej w zabudowę mieszkaniową.

2) Tereny położone w granicach obszarów chronionych:

Rekomenduje się dostosowanie sposobów użytkowania i zagospodarowania terenów do warunków i ustaleń określonych w planach ochronnych obszarów Natura 2000 oraz innych aktów prawnych związanymi z zasadami panującymi na danym obszarze chronionym.

W celu zahamowania rozpraszania zabudowy we wsiach zlokalizowanych na jego obszarze należy zachować tradycyjny układ przestrzenny. Nowa zabudowa powinna powstawać wzdłuż dróg z historycznie ukształtowanymi ciągami wsi i uzupełniać zabudowę istniejącą. Wskazane jest zachowanie tradycyjnego układu budynków w zagrodzie oraz utrzymanie linii zabudowy od strony drogi i od strony pól.

3) Tereny rozwoju zabudowy turystyczno-wypoczynkowej z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej:

Rekomenduje się realizację nowych obiektów i urządzeń związanych z turystyką i wypoczynkiem wokół jezior i innych atrakcyjnych miejsc. Dla utrzymania ładu przestrzennego i walorów krajobrazowych rekomenduje się, aby zabudowa kształtowana była stosownie do cech i stylu lokalnej architektury oraz krajobrazu.

W celu rozwoju rozwoju turystyki i wypoczynku warto podjąć prace związane z tworzeniem gospodarstw agroturystycznych na bazie istniejących gospodarstw rolnych

oraz nowowznoszonych obiektów poprzez dostosowanie części zabudowy mieszkaniowej do świadczenia usług turystycznych np. we wsiach położonych nad rzekami: Pisą i Narwią, urządzenie ogólnodostępnych terenów rekreacyjno - wypoczynkowych w dolinie Pisy, rozbudowę bazy wypoczynku pobytowego - ośrodki wypoczynkowe w Ptakach, Jankowie Młodzianowie.

4) Tereny usług sportu:

Rekomenduje się dalszy rozwój infrastruktury sportowej.

5) Tereny rozwoju zabudowy usługowej:

W zależności od potrzeb społecznych w ramach przeznaczenia dopuszcza się wykształcenie zespołu usług na wybranych obszarach.

6) Tereny zieleni oraz miejsca aktywności:

Rekomenduje się:

- modernizację i zagospodarowanie plaż;
- realizację ogólnodostępnych kąpielisk, plaż, przystani wodnych oraz pól namiotowych - w miejscach, które zapewnią bezpieczne z nich korzystanie
- zachowanie istniejącej i realizację nowej wielogatunkowej zieleni w celu ochrony krajobrazu jeziornego i rzeczno, z jednoczesnym ich rekreacyjnym wykorzystaniem, w powiązaniu z zabudową turystyczno-wypoczynkową.

7) Tereny rozwoju zabudowy przemysłowo-usługowej:

Rekomenduje się wprowadzenie terenów zieleni izolacyjnej i obsługi parkingowej z dopuszczeniem lokalizacji reklam i urządzeń infrastruktury technicznej. Ewentualna uciążliwość funkcji produkcyjnej lub usługowej musi ograniczać się do granic jednostki terenu wyznaczonego w studium lub działki budowlanej.

Zaleca się dopuszczenie w ustaleniach nowych planów miejscowych sporządzanych dla terenów skupionej zabudowy (głównie większych jednostek osadniczych) wprowadzenia nieuciążliwych małych i średnich zakładów produkcyjnych bazujących na surowcach lokalnych.

W celu rozwoju działalności przemysłowo – usługowej warto rozważyć modernizację istniejących oraz realizację nowych obiektów usługowych z zakresu administracji, obsługi ludności o znaczeniu gminnym w Nowogrodzie oraz podstawowych z zakresu obsługi ludności jak również realizację nowych zakładów produkcyjnych w Nowogrodzie i w „jednostce rolniczej” w szczególności w Mątewicy.

8) Tereny rolnicze:

Rekomenduje się wyznaczenie terenów wyłączonych spod zabudowy, za wyjątkiem zabudowy związanej z użytkowaniem rolniczym gruntów, ograniczonej do istniejących siedlisk rolniczych. W obszarach istniejących zagród dopuszcza się remonty, przebudowę i zmianę sposobu użytkowania istniejących budynków oraz wznoszenie nowych obiektów budowlanych. Ważne jest także podjęcie prac modernizacyjnych oraz rozbudowanie istniejących siedlisk rolniczych, realizacja obiektów dla potrzeb produkcji rolnej i modernizacja istniejących oraz realizację nowych obiektów obsługi rolnictwa.

9) Infrastruktura techniczna:

Do ustaleń i rekomendacji w zakresie infrastruktury technicznej zaliczyć można przede wszystkim rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej, przydomowych oczyszczalni ścieków oraz szamb (tam gdzie nie ma ku temu przeciwwskazań), a także poprawę stanu technicznego dróg. Niezbędne jest także zapewnienie lepszego oświetlenia dróg, budowa ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych.

10) Sfera społeczna:

Do ustaleń i rekomendacji w zakresie sfery społecznej zaliczyć można dalszy wzrost zaangażowania i świadomości społecznej mieszkańców gminy, wykorzystanie atutów kulturalnych gminy oraz rozbudowa infrastruktury turystycznej.

Sieć osadnicza

W celu rozwoju sieci osadniczej warto w przypadku Miasta Nowogród wesprzeć ten rozwój poprzez:

- wzmocnienie funkcji usługowych o znaczeniu ponadlokalnym i lokalnym,
- wykorzystanie walorów krajobrazowo- kulturowych nadnarwiańskiej skarpy i doliny Narwi dla rozwoju funkcji turystycznej i usług z zakresu sportu i rekreacji,
- rozwój ośrodka obsługi ruchu turystycznego,
- rozwój różnych form opieki społecznej,
- rozwój i poprawę funkcjonowania zabudowy mieszkaniowej,
- rozwój funkcji usługowo - produkcyjnych,
- rozwój usług z zakresu obsługi rolnictwa.

W przypadku „jednostki II rolniczej” poprzez:

- rozwój rolnictwa,
- rozwój i poprawę działania placówek usługowych,
- rozwój usług na rzecz obsługi rolnictwa,

- rozwój funkcji pozarolniczych,
- rozwój i poprawę funkcjonowania zabudowy zagrodowej.

Rozwój funkcji turystyczno - wypoczynkowej w miejscowościach położonych w „jednostce III turystyczno-ekologicznej” poprzez:

- rozwój usług z zakresu obsługi ruchu turystycznego,
- realizację zabudowy letniskowej i agroturystycznej,
- przekształcanie istniejących gospodarstw rolnych w agroturystyczne,
- rozwój i poprawę funkcjonowania zabudowy zagrodowej.

Wzmocnienie powiązań funkcjonalnych pomiędzy poszczególnymi ośrodkami systemu osadniczego.

Lasy ochronne

W lasach wodochronnych należy ograniczać pozyskanie drewna oraz formy ich udostępniania. Gospodarowanie w lasach strefy podmiejskiej powinno sprzyjać rekreacyjnemu ich wykorzystaniu.

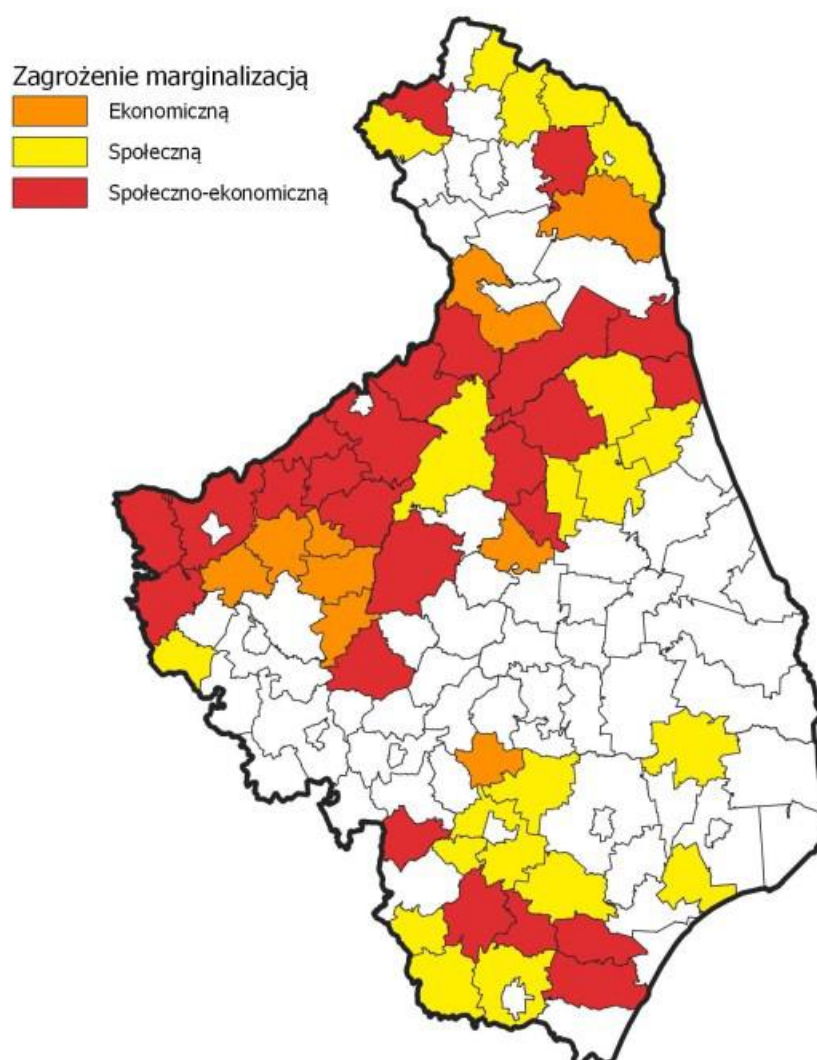
Sieć dolin małych cieków wodnych

Ważne jest zachowanie dotychczasowych funkcji i walorów środowiska przyrodniczego oraz ochrona przed zainwestowaniem i degradacją. Może to zostać osiągnięte m.in. poprzez: utrzymanie dotychczasowego sposobu użytkowania jako ciągów naturalnej zieleni łąkowo-pastwiskowej z zachowaniem lokalnych skupisk wysokiej zieleni łąkowej wraz z dopuszczeniem realizacji w ich obrębie zbiorników małej retencji wodnej, ustalenie zakazu wykonywania prac ziemnych naruszających w sposób istotny rzeźbę terenu i układ stosunków wodnych, ustalenie zakazu eksploatacji złóż torfów zalegających w dolinach i obniżeniach terenu. Można to również osiągnąć poprzez wprowadzenie zakazu realizacji w ich obrębie obiektów kubaturowych oraz zbiorników i rurociągów do magazynowania i transportu paliw, olejów i smarów, budowy stacji paliw czy lokalizacji składowisk odpadów stałych i wylewisk płynnych jak również zakazu odprowadzania nie oczyszczonych ścieków.

5.3. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Gmina Nowogród nie została wskazana w bezpośredni sposób w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjętej uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.

Rysunek 8. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją w województwie podlaskim wg gmin

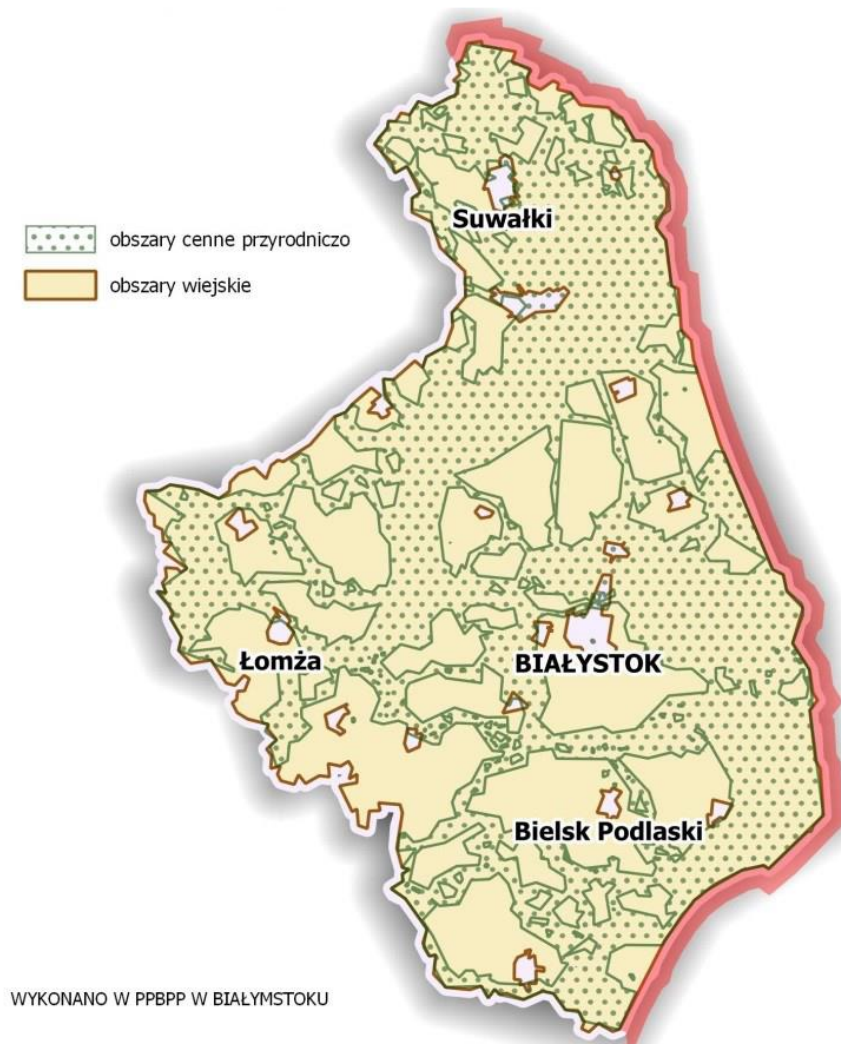

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjęta uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.

Można jednak uznać, że gmina została wskazana w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 jako **obszar wiejski, w tym przyrodniczo cenny**. Zakres interwencji na tym obszarze powinien obejmować wachlarz instrumentów podnoszących jakość życia mieszkańców. Będzie temu służyć m.in. rozwój i unowocześnienie szkolnictwa począwszy od etapu przedszkolnego aż do kształcenia ustawicznego, rozwój infrastruktury transportowej, telekomunikacyjnej i wodno-kanalizacyjnej. Niezbędne są działania dotyczące przywracania funkcji społeczno-gospodarczych obszarów wiejskich w ramach odnowy wsi. Ważne będą działania promujące przedsiębiorczość i umiejętności konkurencyjne na rynku pracy. W odniesieniu do rolnictwa szczególne zagrożenie zaczyna stanowić brak wody. Stąd ważna jest mała retencja, program zalesień terenów nieużywanymi rolniczo, ale też ochrona rolniczej przestrzeni produkcyjnej przed uszczupleniem na nieuzasadnione cele nierolnicze. Istotną kwestią pozostaje także poprawa struktury obszarowej gospodarstw. Ze względu na przyjęty

w regionie model energetyki rozproszonej, w dalszym ciągu należy wspierać inwestycje dotyczące produkcji i dystrybucji energii ze źródeł odnawialnych, co będzie możliwe poprzez działania podejmowane w ramach realizacji celu operacyjnego 1.4 *Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego*. Polityka regionalna w stosunku do obszarów wiejskich powinna być oparta na inicjatywach lokalnych, rozwijających kapitał społeczny. W gminach, które są objęte szczególną ochroną prawną ze względu na obszary cenne przyrodniczo (m.in. obszary Natura 2000), co w wielu przypadkach może stanowić istotną barierę ich rozwoju, m.in. poprzez ograniczenia organizacyjne, społeczne, prawne i zwiększone koszty inwestycji, należy kontynuować działania z jednej strony dotyczące ochrony środowiska i wartości krajobrazowych, z drugiej zaś wspierające rozwój przedsiębiorczości, która pozwoli zachować walory przyrodnicze, w tym turystyki kwalifikowanej czy ekoturystyki. Rolnictwo na obszarach cennych przyrodniczo powinno rozwijać się w kierunku produkcji żywności wysokiej jakości oraz rolnictwa ekologicznego i zrównoważonego. Na obszarach wiejskich zasadne będzie koncentrowanie się na realizacji działań służących realizacji celów operacyjnych związanych z przestrzenią wysokiej jakości (cel operacyjny 2.3.), a także rozwojem przedsiębiorczości (cel operacyjny 1.3.) w powiązaniu z aktywizacją mieszkańców (cel operacyjny 2.2.), szczególnie w zakresie wspierania mieszkańców w zdobywaniu i rozwijaniu kompetencji na wszystkich etapach życia. W obszarze przedsiębiorczości można liczyć na rozwój ekologicznych i zrównoważonych form produkcji rolniczej i powiązany z nimi rozwój przetwórstwa żywności wysokiej jakości.

Rysunek 9. Obszary wiejskie w województwie podlaskim, w tym przyrodniczo cenne

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 przyjęta uchwałą Nr XVIII/213/2020 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 27 kwietnia 2020 r.

6. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Prawidłowy przebieg procesu realizacji założeń Strategii Rozwoju Gminy Nowogród na lata 2022-2027 będzie kontrolowany poprzez odpowiednie wdrażanie dokumentu, a następnie jego monitoring i ewaluację.

Działania wyznaczone w dokumencie wynikają z kompetencji gminy oraz ze zdiagnozowanych problemów i potrzeb mieszkańców gminy. Ich koordynacja należy do obowiązków władzy wykonawczej Gminy Nowogród, czyli Burmistrza. Wdrażanie Strategii będzie obejmować w szczególności:

- realizację przypisanych działań,
- ewaluację i monitorowanie procesu realizacji działań określonych w Strategii,
- kreowanie i przyjmowanie propozycji nowych działań od partnerów i interesariuszy Strategii,
- koordynację procesu jej aktualizacji we współpracy z Radą Miejską w Nowogrodzie,
- zapewnianie promocji strategii,
- poszukiwanie, wraz z innymi podmiotami zaangażowanymi, pozabudżetowych źródeł finansowania dla działań.

Burmistrz Nowogrodu będzie koordynował realizację założeń Strategii, które wykonywane będą przez pracowników Urzędu Miejskiego oraz gminne jednostki organizacyjne. Ponadto w Strategii znajdują się również działania, za których realizację odpowiadać mogą organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorcy z terenu gminy, a także partnerzy społeczno - gospodarczy. Stąd istotne jest również wdrażanie skutecznych mechanizmów współdziałania między Gminą Nowogród i pozostałymi zainteresowanymi. W związku z tym wszyscy partnerzy zaangażowani, realizujący działania w ramach Strategii, będą aktywnie współpracować z Gminą Nowogród w celu realizacji założeń przedmiotowego dokumentu strategicznego.

Strategia Rozwoju Gminy Nowogród na lata 2022 – 2027 będzie wdrażana poprzez wykorzystanie instrumentów obejmujących narzędzia programowe i finansowe, których zakres przedmiotowy lub kierunki wydatkowania środków podlegają bezpośredniej kontroli ze strony organów samorządu. Należą do nich m.in. programy branżowe, strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów, uchwały budżetowe i inne dokumenty finansowe, określające krótko- i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych, projekty

międzysektorowe i międzyorganizacyjne, w tym zlecanie organizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym.

Dodatkowo, rekomendowane jest również przyjęcie i – w miarę potrzeb - aktualizacja szczegółowych programów i planów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji w zakresie celów wskazanych w Strategii w poszczególnych dziedzinach (np. pomocy społecznej, ochrony środowiska oraz pozostałych strategii i programów jednorocznych).

Ważnym aspektem wdrażania Strategii jest również zachęcanie lokalnej społeczności do aktywnego udziału w planowaniu i realizacji zaplanowanych działań, przyczyniających się do rozwoju społeczno – gospodarczego Gminy Nowogród. Pełna wersja Strategii znajdować się będzie na stronie internetowej gminy, co umożliwi wszystkim zainteresowanym zapoznanie się z jej treścią.

Monitoring wdrażania Strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami i celami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji oraz danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych.

Monitorowanie umożliwi:

- bieżącą ocenę realizacji działań i osiągnięcia celów,
- prognozowanie możliwych zmian warunków realizacji Strategii,
- podjęcie czynności naprawczych i zabezpieczających,
- informowanie lokalnej społeczności o osiągniętych efektach,
- zapewnienie spójności różnych dokumentów programowych.

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości Strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i działań strategii, rozwiązywanie problemów. Ewaluacji podlegać będzie: materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen oraz ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałości i spójności.

Sprawozdawczość na potrzeby monitoringu i ewaluacji będzie realizowana w okresach rocznych. Podmiotem odpowiedzialnym za monitorowanie będzie Burmistrz, który realizuje swoje zadania poprzez jednostki podległe.

Ponadto do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących ze sprawozdań i raportów. Bezpośrednim wskaźnikiem wykonania Strategii będzie stopień realizacji zaplanowanych w niej działań. Informacje o realizacji Strategii będą zawarte w sporządzanym rokrocznie raporcie o stanie gminy.

Prowadzony monitoring pozwoli na wykrycie zagrożenia w zakresie braku realizacji danego celu i osiągnięcia założonych wskaźników oraz na ewentualną konieczność modyfikacji planowanych do realizacji działań lub podmiotów współpracujących przy ich realizacji. W ostatnim roku badania stopnia realizacji założeń Strategii, tj. 2027 r. sporządzony zostanie raport z ewaluacji zawierający podsumowanie efektów wybranych do realizacji działań w całym okresie jej wdrażania. Pozwoli to uzyskać pełny obraz i ocenę realizacji założeń Strategii. Będzie on również określał wnioski i rekomendacje, które pozwolą usprawnić proces wdrażania Strategii na kolejne lata.

7. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Środki zabezpieczające realizację zadań zapisanych w poszczególnych celach operacyjnych pochodzić będą z następujących źródeł:

- a) z programów pomocowych UE,
- b) z programów rządowych,
- c) z budżetu państwa,
- d) z budżetu Gminy Nowogród,
- e) z budżetu partnerów projektów,
- f) ze środków zaangażowanych przez krajowych i zagranicznych inwestorów prywatnych,
- g) z krajowych i zagranicznych organizacji pozarządowych,
- h) od instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych.

Główne źródła finansowania działań oraz wkładu własnego stanowi budżet gminy. Część działań przewidzianych w Strategii należy do zadań realizowanych w ramach bieżącej działalności gminy. Wobec tego środki na te działania pochodzić będą z dochodów własnych gminy. Realizacja części działań zakłada również współpracę z innymi jednostkami organizacyjnymi, spółkami komunalnymi, stowarzyszeniami, pozostałymi partnerami. Współpraca ta może również opierać się na wspólnym finansowaniu działań, przekazaniu dotacji na ich realizację.

Gmina Nowogród zakłada ponadto pozyskanie środków finansowych z funduszy europejskich, w tym w ramach programu Fundusze Europejskie dla Podlaskiego na lata 2021-2027. W chwili tworzenia Strategii wskazany program oraz inne dokumenty regulujące finansowanie projektów ze środków europejskich znajdują się w fazie konsultacji i zatwierdzania, wobec czego dla zadań przewidzianych w Strategii nie wskazano konkretnych źródeł finansowania.

8. PROCES TWORZENIA STRATEGII

Pierwszym etapem prac nad przygotowaniem Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Nowogród oraz Strategii Rozwoju Gminy Nowogród na lata 2022-2027 było przeprowadzenie badania ankietowego wśród mieszkańców analizowanej jednostki samorządu terytorialnego. Ankieta była dostępna w siedzibie Urzędu Gminy Nowogród oraz na stronie internetowej Urzędu Gminy. W badaniu wzięło udział 58 osób zamieszkujących Gminę Nowogród.

W dniu 10.06.2022 r. odbyło się spotkanie skierowane do mieszkańców Gminy Nowogród, przedstawicieli jednostek organizacyjnych, organizacji pozarządowych, działaczy społecznych, przedstawicieli i działaczy miejscowej oświaty i kultury, organizacji pozarządowych. Głównym tematem spotkania było wypracowanie konkretnych pomysłów oraz potrzeb środowiska, głównych założeń opracowywanej Strategii Rozwoju Gminy Nowogród na lata 2022-2027.

Została opracowana Diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Nowogród oraz Strategia Rozwoju Gminy Nowogród na lata 2022-2027, która następnie została skierowana do konsultacji z mieszkańcami, przedstawicielami sąsiednich gmin, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi oraz do dyrektora regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

9. SPIS TABEL I RYSUNKÓW

TABELA 1. DROGI W GRANICACH MIASTA NOWOGRÓD.....	12
TABELA 2. DROGI GMINNE, OBSZAR WIEJSKI.....	21
TABELA 3. DROGI POWIATOWE.....	40
TABELA 4. WYKAZ OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH, STAN NA 28 LUTEGO 2022 ROKU	48
TABELA 5. STAN LUDNOŚCI FAKTYCZNIE ZAMIESZKUJĄCEJ TEREN GMINY	53
TABELA 6. ZASOBY MIESZKANIOWE GMINY NOWOGRÓD W LATACH 2015 – 2020.....	57
TABELA 7. UŻYTKOWANIE GRUNTÓW	60
TABELA 8. LICZBA UCZNIÓW W ROKU SZKOLNYM	70
TABELA 9. WYNIKI EGZAMINY ÓSMOKLASISTY W LATACH 2019 - 2021.....	71
TABELA 10. WYNIKI EGZAMINÓW ÓSMOKLASISTY.....	71
TABELA 11. PLANOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA DO REALIZACJI	92
RYSUNEK 1. TERENY INWESTYCYJNE – „STREFA EKONOMICZNA”	63
RYSUNEK 2. TERENY INWESTYCYJNE – „TARGOWICA”	64
RYSUNEK 3. TERENY INWESTYCYJNE – „SKARPA”	65
RYSUNEK 4. KIERUNKI ROZWOJU GMINY NOWOGRÓD	105
RYSUNEK 5. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA MIASTA NOWOGRÓD.....	107
RYSUNEK 6. POLITYKA PLANISTYCZNA – MIASTO NOWOGRÓD	109
RYSUNEK 7. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNEJ.....	111
RYSUNEK 8. OBSZARY ZAGROŻONE TRWAŁĄ MARGINALIZACJĄ W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM WG GMIN	116
RYSUNEK 9. OBSZARY WIEJSKIE W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM, W TYM PRZYRODNICZO CENNE	118